

EVANGÉLIKUS Élet

**Egy rendkívüli
tanév tapasztalatai**

**Több pénzt kapnak-e
az egyházi iskolák?**

**A tiszta élelmiszer
és tiszta lélek
nyomában**

Kapcsolj ki!

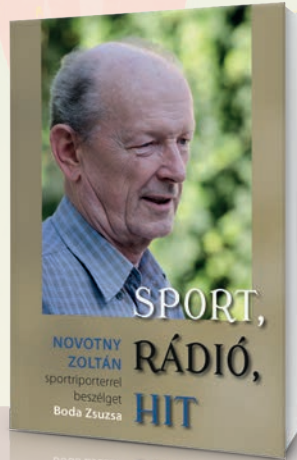
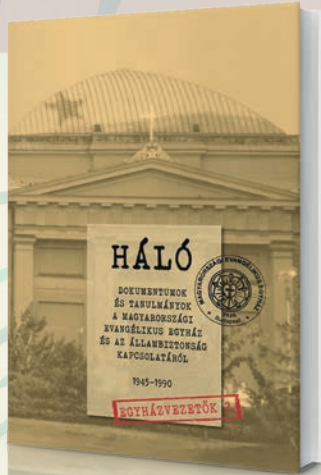
**Itt az ideje a helyi, élő közösségeink,
a gyülekezeteink építésének
és ápolásának!**

A Luther Kiadó újdonságai

HÁLÓ 3./EGYHÁZVEZETŐK 2./

Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról 1945–1990 (szerk. Mirák Katalin)
4990 Ft

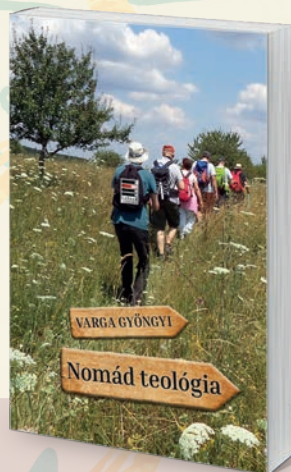

SPORT, RÁDIÓ, HIT
Novotny Zoltán sportriporterrel beszélget Boda Zsuzsa
3200 Ft

Prodán Márta
EGY ASZTALNÁL A VILÁG
1800 Ft

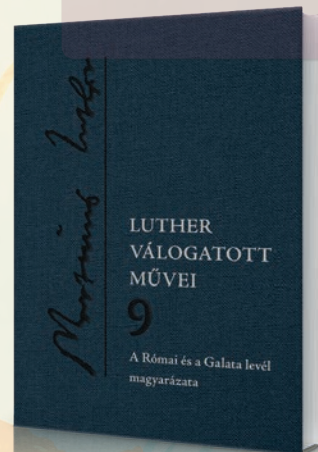

Előkészületben

Varga Gyöngyi
NOMÁD TEOLÓGIA

LUTHER VÁLOGATOTT MŰVEI 9.
A Római és a Galata levél magyarázata

TERMÉKEINK MEGRENDELHETŐK A **BOLT.LUTHERKIADO.HU** OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Kapcsoljunk ki!

Home office-ből rendeljük házhoz szállítással az ebédet, karantén-tornázunk, Skype-on sörözünk a barátokkal? Vagy csak múlt időben tettünk így? Kényszer volt, de sokunknak ele-
günk volt már ebből, a számtalan előny ellenére is.

Sokszor olyan érzésem volt, mint-ha egy gyönyörű vadsparkban csak kitömött állatok lennének. Lehet, hogy Jézus igéje, miszerint elég, ha ketten-hárman az ő nevében össze-
gyűlünk, online is igaz, de azért mind-annyian érezzük, hogy ha ez a jövő, akkor a számtalan tényleges és valós előny ellenére mi ezt inkább passzol-
nánk. De akkor mégis mi lesz?

Járványok egyre gyakrabban lesz-
nek, mint ahogy természeti kataszt-
rófák és végletekig szétfeszített tár-
sadalmaik is. Szegények-gazdagok,
feketék-fehérek, társadalmi ellen-
tételtől kirobbanó tömeges tünte-
tések – ezekhez hozzá kell szokni.
Valóban? Részben igen, részben ten-
ni is kellene ezek ellen. De hogyan?
Egy nagyváros kis panellakásából,
műanyagmentes vega ebéddel az
ölkben posztoljunk egyet? Ez is
egy út, de én biztosan nem erre me-
gyek. A helyi közösségeink, a gyüle-
kezetek, a személyes kapcsolatok,
a szűkebb bizalmi körök építése és
ápolása is út lehet.

A következő hetek, hónapok kül-
detése egyházon belül ezért nem is
a nagy fesztiválok, „nagy bumok”
keresése és vágyása kellene, hogy
legyen, hanem a „táborúzérezések”
visszaadása, a gyülekezeti közössé-
gek megerősítése. A cserebere hely-
ben, piacra járás és a kapott idő he-
lyes eltöltése, a közösség keresése.

Itt az ideje, hogy újra legyen mon-
danivalónk, legyenek közösségeink is,
amelyekben látjuk a helyünket és a
szerepünket. Itt az ideje, hogy a kar-
antén miatt megnövekedett média-
fogyasztásból visszavegyünk, lete-
gyük a kutyákat, és keressük a nyár-
ban a találkozásokat. Felelősen, de a
hús-vér találkozásokat, Zuckerberg
és társai nélkül. Kapcsoljunk ki!

■ ANTAL BÁLINT

Vadászvizsgálóval a könyvek között

A Luther Kiadó könyvesboltjának vezetője, Széchenyi Magdolna július 1-jétől már nem a Luther Kiadó csapa-
tát erősíti. Búcsúzó munkatársunkat,
aki mindennapos feladatai révén sok
olvasónknak személyes ismerőse lett,
beszélgetésre kértük.

24. oldal

Az interneten hangosabb lett az egyház – de meddig?

Miként tekint a jövőre az egyház a vészhelyzet végeztével? Mit tanultunk az elmúlt hónapokból? Ezekről a kérdésekről is beszélgetett Fabiny Tamás elnök-püspök és Hodász András római katolikus pap a Bonum Tv adásában.

33. oldal

Jézus vállán ülünk

Idén a járványhelyzet következtében a gyulai országos ifjúsági találkozó helyett online Szélerősán vehetünk részt július 15–19. között. A rendkívüli „találkozóról” két szervezővel, Nagy Szabolcs teológushallgatóval és Molnár Lilla lelkeslével beszélgettünk.

44. oldal

TARTALOM

Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Fabiny Tamás	5
Új nap – új kegyelem • Füller Mihály	6
A hónap igéje – július • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Szemerei János írása	16
Portré • Fülöp Éva a lelkesi példáról	18
Tallózó • Gyülekezeti lapok, keresztény hírportálok, blogok szemléje	19
Fókusz • Egy rendkívüli tanév tapasztalatai	22
Interjú • Búcsúbeszélgetés Széchenyi Magdolnával	24
Interjú • Több pénzt kapnak-e az egyházi iskolák? – Asztalos Györgyöt kérdeztük ...	26
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	28
Riport • A tiszta ételmiszer és tiszta lélek nyomában	29
Jegyzet • Mikrokozmosz – Füller Tímea írása	32
Fókusz • Az interneten hangosabb lett az egyház – de meddig?	33
Kultúrkörök • Az Evangélikus Országos Múzeum karantén pályázata	36
Kitekintő • Szubjektív „számadás” az EKME adománygyűjtéséről	38
Cantate • Variációk virtuális és élő muzsikára	40
Ajánló • Új zsolnárfordítás	42
Ajánló • Lux Elek szobrászművész munkásságáról	43
Interjú • Beszélgetés az idei rendkívüli Szélerősza két szervezőjével	44
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	46
Krónika • Hírek, tudósítások	49
Oratio oecumenica	56
A vasárnap igéje • Vladika Zsófia	57
Új nap – új kegyelem • Karlné Csepregi Erzsébet	58

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Herzog Ferenc nyugdíjas építőmérnök, presbiter – Budapest (Rákoskeresztúr). Minden alkalommal, ha úrvacsorát veszek, olyan, mintha az újrakezdés lehetőségét élném meg. Ez ahhoz hasonló, mint mikor a húsvéthajnali istentiszteleten a Jézust szimbolizáló nagy gyertyáról meggyújtjuk a gyertyáinkat, és részesevünk a ránk is kiáradó fényből, Krisztus minket is megtisztító szeretetéből.

Evangélikus családban nevelkedtem, nekem az identitásom része, hogy evangélikus vagyok. Feleségem is – akivel a budavári gyülekezet énekkarában ismerkedtünk meg – evangélikus családba született. Evangélikusnak lenni jó, mert nevéhez híven az evangélium hirdetése, Isten kegyelme és Jézus Krisztus van a központban. A tradíciót tiszteljük, de egyben érezzük, hogy az állandó megújulásra, a többi keresztyén felekezettel és a világgal való folyamatos párbeszédre alapvetően szükségünk van.

Számomra meghatározó a rákoskeresztúri-rákoscsabai evangélikus közösség. Itt nemcsak a hitem mélyül, hanem összetartó közösségként figyelünk egymásra, számon is tartjuk a másikat. 1995-től vagyok a gyülekezet presbitere. Egy időben jegyző is voltam, valamint a gyülekezet gondnoki feladatait is elláttam. Ezek a teendők mindig feltöltöttek, ugyanis általuk nemcsak adtam, hanem mindig kaptam is. Amatőr fotósként igyekszem a gyülekezeti honlap részére az egyházközség életét fényképeken rögzíteni.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Gyúrónak gyűjtöttek a dabas-gyóni gyülekezet szervezésében.

Villámárvíz okozott katasztrófaállapotot a Fejér megyei Gyúró. A hír hallatán a gyóni evangélikus gyülekezet összefogott, és gyűjtést szervezett a nehéz helyzetbe került emberek megsegítésére. Az áradás után leginkább fertőtlenítőszerre volt szükség. A Gyóni Evangélikus Egyházközség és annak családi bölcsődéje, valamint a dabasi polgármester, Kőszegi Zoltán összefogása révén három nap alatt gyűlték össze az adományok, amelyeket Balog Eszter lelkész és családja vitt el Gyúró-

FOTÓ: BALOG ESZTER

ra. A gyülekezet a vasárnapi istentisztelet offertóriumát is a gyúrói károsultak megsegítésére ajánlotta fel.

■ B. E.

ORATIO OECUMENICA

Urunk Jézus Krisztus! Köszönjük neked, hogy imádkozhatunk hozzád. Bocsásd meg nekünk, hogy sokszor elfelejtkezünk rólad, pedig rólad neveznek minket christianusnak, azaz keresztyénnek. A te életedről írta Máté, Márk, Lukács és János a maga evangéliumát, amelyről mi, evangélikusok is a nevünket kaptuk. Jézusunk! Kérjük, segíts bennünket, hogy meglássák rajtunk: a rólad szó- ló örömhírhoz tartozunk, az örömhír népe vagyunk.

Hálásak vagyunk, hogy a vírus- veszélyhelyzet után a korlátozósa- kat feloldották. Kérünk téged, aki minden bűnünket, fájdalmunkat és betegségünket magadra vették a kereszten, munkáld azt, hogy min- den ember tőled remélje teste-lelke gyógyulását, megtérését és az örök életet.

Furcsa, de jó megtapasztalni, hogy szabadon járhatunk, vásá- rolhatunk az üzletekben. Emellett furcsa, hogy templomainkban a vé- dekezési szabályzatnak megfelelően, óvatosan gyülekezhethetünk. Az úrvac- sora évében vagyunk, és sok gyüle- kezetben egyáltalán nem élhetünk a lelkünket megerősítő szentségünk- kel. Rengeteg hír, álhír zavarja tisz- tánlításunkat. Jó tudni, hogy te azt ígérted: „...én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

Segíts nekünk, hogy egyházi és világi vezetőinket mentsük, védjük, és ne ítélgessük meg vélt vagy valós hibáikért, tévedéseikért.

Jézusunk! Köszönjük neked, hogy te nem nézed el a bűneinket, hanem ha megvalljuk és megtagad- juk őket, akkor te véreddel minden bűnünket eltöröld. Köszönjük, hogy megtérisz, magadhoz közel vonsz minket, hogy mi is a tőled nyert sze- retettel és megbocsátással fordul- junk embertársainkhoz.

Köszönjük, hogy a Szentlélek Is- ten folyamatosan imádkozik értünk kimondhatatlan beszédekkel, és kö- szönjük, hogy te ma is, miként min- denkor, meghallgatsz minket. Ámen.

Szentháromság ünnepe utáni 4. vasárnap

Róm 2,14–24

Egyedül kegyelemből

Igének első fele *A törvény nélkül élők bűnössége*, második fele pedig *A törvény alatt élők bűnössége* beszédes alcím alatt szerepel az új bibliafordításban. Az első csoport az úgynevezett pogányokat jelenti, azokat, akik nem részesedtek a mózesi törvényekben. A második körbe azok tartoznak, akik büszkén vallják, hogy ők Isten kiválasztott népe, így aztán a törvényre hagyatkoznak, és Istennel dicsekszenek. Mindezek nyomán képzeletbeli névkártyájukon hosszan sorolhatják sokféle címüket és rangjukat: „vakok vezetője, sötétben járók világossága, oktalanok nevelője, kiskorúak tanítója”.

Azt gondolják, hogy elég egy ilyen névkártyát felmutatni, és megnyílik számukra minden ajtó, nemcsak a földön, hanem még a mennyben is.

Az összetépett névjegy. Ha valaki, Pál apostol tudja, hogy mennyit ér egy ilyen díszes, dombornyomatú, színes-szagos névkártya. Sokáig meg volt győződve arról, hogy ennek birtokában – megfejelve egy jó kis római polgársággal – övé a világ. Mellette készenlétben tartotta diplomáját, amelyet a kor legelőkelőbbnek mondott zsidó intézményében szerzett, Gamáliel rabbi mentoráltjaként. E dokumentumok megtették hatásukat, hiszen nemcsak hogy bejutott a főpaphoz, hanem tőle olyan hivatalos papirt is kapott, amely Krisztus követőinek levadászására jogosította fel őt (ApCsel 9,2).

Amikor aztán fejjavásként akcióba lépett, és azt gondolta, hogy most már mindent megtehet, akkor érte őt utol a damaszkuszi úton a feltámadott Jézus. Lováról leesve, megvakultan, emberi roncsként mire ment a sok-sok hivatalos papírijával, címével és rangjával? Koldus-sá lett, de a kegyelem koldusává. Immár

MICHELANGIOLÓ MERISI DA CARAVAGGIO: SZENT PÁL MEGVERTÉSE (SANTA MARIA DEL POPOLO TEMPIOM, RÓMA, 1602)

semmire sem lehetett büszke, egyedül a kegyelemtől függött.

Így lett aztán Isten irgalmának hirdetője. Nem érdemből, származás alapján, a jó pedigének köszönhetően, hanem egyedül kegyelemből! Ő tudta azt, amit a teológia nyelvén később így fogalmaztak: „non posse non peccare”, vagyis „nem tudok nem vétkezni”. A római gyülekezet zsidó származású tagjainak ezt írja: „Aki a törvénnyel dicsekszel, a törvény megszegésével galázdol az Istent?”

Ezt a felismerést Pálnak újra és újra tovább kell adnia. Címekkel és rangokkal zsúfoltt, dombornyomatú névkártyáját mintegy összetépi, amikor a filippiekhez így ír: „Pedig nekem lehetne bizakodásom a testben is. [...] nyolcadik napon metéltek körül, Izrael népéből, Benjámin törzséből származom, héber a héberek közül, törvény szempontjából farizeus, buzgóság szempontjából az egyház üldözője, a törvényben követelt igazság szempontjából feddhetetlen voltam.” (Fil 3,4–6) Képes mind-

ezt sutba vágni, és harsányan, egyébként erős, szinte vulgáris kifejezéseket használva, kárnak és szemétnak mondja mindezt.

Ezen a ponton érdemes visszatérni arra, mit is mond az apostol igénkben a pogányokról. Egyrészt hangsúlyozza, hogy persze ők is vétkeznek, bűnben élnek. Ugyanakkor utal arra, hogy nekik egyfajta „szívbe írt törvényük” van. Isten a lelkiismereten keresztül azokat is képes megszólítani, akik nem a választott nép tagjai, így külön kinyilatkoztatásban nem részesedtek. Ezért ha ők lényegében öntudatlanul Isten akarata szerint élnek, akkor sokkal inkább meg fognak igazulni, mint akik hallgatják és ismerik ugyan a törvényt, de nem aszerint élnek.

Mint a bókos szentek. A döntő kérdés, hogy – immár szétfeszítve a pogányság és a zsidóság kategóriáit – milyen keresztények vagyunk. Fájdalmasan igaz lehet ránk az, amit Babits a *Psychoanalysis Christiana* című versében ír:

*Mint a bókos szentek állnak a fülkében
kívülről a szemnek kifaragva szépen,
de befelé, hol a falnak fordul hátok,
csak darabos szikla s durva törés tátog:*

ilyen szentek vagyunk mi!

Döbbenetesen igaz lehet ránk az apostoli szó: „Bizonnyal miattatok káromolják az Isten nevét a pogányok között...” Ez a felismerés azonban bennünket is elvezethet oda, hogy mivel mi sem tudunk nem vétkezni, kegyelemre szoruló bűnösök vagyunk.

■ FABINY TAMÁS

Imádkozzunk! *Uram, nem tudok nem vétkezni. Könyörülj rajtam! Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 5.) *[Krisztus Jézusban, a mi Urunkban] van bátorságunk és szabad utunk bizodalommal a benne való hit által.* Ef 3,12 (Jóel 2,23a; Lk 6,36–42; Róm 12,17–21; Zsolt 106,24–48) Ahogy mentem az úton, egyszer csak egy hullaszállító autót láttam egy számomra meglepő helyen. Kiderült, hogy egy hozzám hasonló korú ember ment el váratlanul. Még ennek a hatása alatt voltam, de autóba kellett ülnöm. Menet közben egy álló kocsisorra lettem figyelmes. Távolabb villogó rendőrautók, tűzoltók és mentők. Baleset történt. Megdöbbsentem, milyen sebezhetőek vagyunk! Milyen jó, hogy közben Jézus Krisztus által Isten gyermeke lehetek! Ez a hit ad bátorságot még az ilyen sokkoló esetek után is továbbhaladni.

Hétfő (július 6.) *Amilyen messze van napkelet napnyugtától, olyan messzire veti el vétkeinket.* Zsolt 103,12 (Róm 5,20b; Gal 6,1–5; 1Kir 14,1–20) Már gyermekkorunkban megtanultuk: ha valami rosszat tettünk, bocsánatot kell kérnünk, amikor pedig tőlünk kérnek bocsánatot, meg kell bocsátanunk. Milyen rossz az, ha a másik azt mondja, hogy nem történt semmi, aztán még évekig emlegeti az esetet! Milyen rossz az is, ha mi már régen elfelejtettünk egy bennünket ért sérelmet, de a másik még újra és újra bocsánatot kér! Jó tudni, hogy az Úr tényleg megbocsát, hogy kegyelme által tényleg tiszta lappal indulhatunk. Milyen jó ezt elfogadni!

Kedd (július 7.) *Én már azt gondoltam ijedtemben, hogy eltaszítottál magadtól. De te meghallgattad könyörgő szavamat, amikor hozzád kiáltottam segítségért.* Zsolt 31,23 (Mk 10,46–48a.49a; 2Kor 2,5–11; 1Kir 16,29–17,6) A mai igénkben kitaró imádságra buzdít bennünket az Úr. Nem mindig érezzük szükségét ennek. Amikor viszonylag jól mennek a dolgaink, akár el is feledkezünk róla. Ha azonban hirtelen olyan helyzetbe kerülünk, rögtön érezzük, hogy nagy szükségünk van rá. Ha nem jön hamar megnyugtató válasz, olykor mi is megijedünk, mint a zsoltáros. De Dávid és a vak Bartimeus példája is mutatja, hogy az Úr hallja szavunkat, és meghallgat bennünket.

Szerda (július 8.) *Sokan hallgatták [Jézust], és álmélkodva így szóltak: Honnan kapta ezeket, miféle bölcsesség az, amely neki adatott, és hogyan lehet, hogy ilyen csodák történnek általa?* Mk 6,2b (Ézs 29,14; Mk 11,[20–21]22–26; 1Kir 17,7–16) Sokszor irigykedve gondolok Jézusra. Isteni hatalommal tudott tanítani, csodák történtek általa. Milyen jó lenne, ha nekem is adna az Atya ilyen hatalmat, bölcsességet! Aztán rá kell jönnöm, hogy Jézusnak sem volt mindig sikere. Volt, amikor nem értették, sőt megbotránkoztak azon, amit mondott. Ebben is sorstársunkká lett. De eszembe

jutnak esetek, amikor az én szavaimon keresztül értett meg valaki valamit az Isten igazságából, vagy imáim után tényleg átélhettem, hogy csoda történt. Milyen jó látni, hogy ha nem is teljesül minden kívánságom, a Szentlélek engem is használ!

Csütörtök (július 9.) *Mivel tehát ilyen reménységünk van, teljes nyíltsággal szólunk...* 2Kor 3,12 (Zsolt 91,9; 1Kor 12,19–26; 1Kir 17,17–24) Isten ígéje igaz. A Jézus Krisztusról szóló evangélium valódi örömhír, életet ad nekünk, és valódi életet ad(hat) minden embernek. Szükségünk van rá nekünk, és a körülöttünk élő embereknek is. Tovább kell(ene) adnunk. De gyakran félünk a kudarctól, a meg nem értéstől. Ezzel találkozott Pál is. Ő mégis hirdette az evangéliumot. A benne élő reménység erősebb volt, mint a félelem. Neki volt igaza, hiszen az Úr mellett eltörpül mindaz, amitől tartunk. Ragadjuk meg az Urat úgy, mint annak idején Jákób. Kapaszkodjunk bele a reménységbe úgy, mint Pál. Tegyük bizonyosságot az Úrról, hiszen oly nagy szüksége van rá mindenkinek.

Péntek (július 10.) *Nemzedékről nemzedékre dicsérik műveidet, hirdetik hatalmas tetteidet.* Zsolt 145,4 (2Kor 4,15; Fil 2,1–5; 1Kir 18,1–24) Isten dicsérete nagyon nagy erőforrás. Mi sem mutatja ezt jobban, mint Dávid példája. Sokszor volt életveszélyben, maga sem tudta, hogyan tovább, nem látta, hogy tud kikeveredni egy-egy számára megoldhatatlan helyzetből. De újra meg újra megállt, gyönyörködött az Úr műveiben, hatalmas tetteiben, és dicsérte őt. Fáradt a lelked, csüggedt, alélt? Tedd te is ezt! Vedd észre az Isten műveit, hatalmas tetteit, és adj értük hálát. Dicsérd őt. Nem szoktál hozzá? Kezdd kicsiben! Meg fogod látni, mint Dávid, hogy erőt fogsz kapni te is a dicséreteken keresztül az Úrtól.

Szombat (július 11.) *Amikor látták, milyen bátran beszél Péter és János, és felfogták, hogy írástudatlan és iskolázatlan emberek, elcsodálózkodtak. Azt is megtudták, hogy Jézussal voltak...* ApCsel 4,13 (Zsolt 29,11; Jón 4,1–11; 1Kir 18,25–46) Néha, amikor az Úrról kell bizonyosságot tennünk, gyávák vagyunk, és ezen nem is csodálkozunk, hiszen úgy érezzük, nincs elég ismeretünk, így nem tudjuk meggyőzni a másikat. Akik annak idején Pétert és Jánost hallgatták, elcsodálózkodtak azon, hogy ők ugyan írástudatlan és iskolázatlan emberek, mégis milyen bátran beszélnek. Aztán azt is megtudták, hogy Jézussal voltak. Talán a Jézussal való együtt-létnek ilyen hatása lenne? Próbáljuk ki! Olvassuk, hallgassuk az ígét, imádságban beszéljünk vele, hátha minket is felruház ilyen bátorsággal és erővel.

■ FÜLLER MIHÁLY

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elfizetes

Lehet-e depressziós egy hívő ember?

Hogy megértsük ezt az igeszakaszt, ismernünk kell az előzményeket. Illés Isten embere, próféta, a hit nagy hőse. Abban az időben élt, amikor Izrael elfordult Istentől. Illés keményen elítélte a pogány szokásokat, ennek következtében még a királlyal és feleségével is szembement. A konfliktus odáig fajult, hogy a királyné, Jezabel halálosan megfenyegette. Követeket küldött hozzá, és megüzente neki, hogy meg fogja öletni. Illés pedig egyszerre megrémült, kétségbeesett és megfutamodott. Elbujdosott a pusztába, testben-lélekben megfáradva lefeküdt egy fa alá, és kesergett, hogy jobb volna nem is élnie. A halált kívánta, öngyilkossági gondolatok kínozták. Illés kiégett, depressziós lett. Testi-lelki kimerültségében elaludt.

Hogyan történhetett meg ez vele? Hogyan juthatott ilyen mélységbe?

Először arra figyeljünk, hogy a Biblia sohasem idealizálja még azokat sem, akik Isten legnagyobb emberei voltak. Sohasem szépíti a dolgokat, sohasem mondja róluk, hogy superhősök voltak. Ézsaiás könyve azt írja: „*Elfáradnak és ellankadnak az ifjak, még a legkiválóbbak is megbotlanak.*” (Ézs 40,30) Ez még egy olyan nagy prófétával is megtörténik, mint amilyen Illés volt. Énekeskönyvünk egyik éneke szerint: „Hitem pedig, mint a változó hold, / Hamar elfogy, tölte alig hogy volt...” (ÉÉ 383,3)

Igen, így van ez. Egyszer nagyon közel érezzük magunkhoz Istent, megtapasztaljuk erejét, segítségét, aztán jön egy nehézség, fenyegetettség, valami gond, és mi kétségbeesünk, elcsüggedünk, még a hívő ember is depressziós lehet.

Minket nem szokott életveszélyes fenyegetés érni, de sokszor érezzük magunkat fenyegetettnek. Nincsenek megelégedve velünk a munkahelyünkön, leépítés van, a koronavírus miatt munkahelyek szűnnek meg, és mi kétségbeesünk, hogy el fogjuk veszíteni az állásunkat. Valaki megvádol minket, pletykákat terjeszt rólunk, és megijedünk, hogy az emberek rossz véleménnyel lesznek rólunk. A házastársunk viselkedése kibírhatatlan,

állandó a veszekedés, már félünk hazamenni is, mert tudjuk, hogy megint minden kezdődik előlről, és ebbe halálosan belefáradtunk.

Jöhet fenyegetés a körülmények oldaláról is. Kevés a fizetés vagy a nyugdíj, nehéz a megélhetés, miből fizetem a kosztot, a rezsit, a gyógyszereket? Jön egy súlyos betegség, és kétségbeesünk a ránk váró szenvedéstől és a meghalás-

ne hajszold magad túl, sétálj nagyokat, menj úszni, kapcsolódj ki, vagy menj el szabadságra. Megfáradt testben, rossz fizikai állapotban nem lehet hatékonyan gyógyítani a lelket.

Az angyal végül megmondta Illésnek, hova kell mennie, hol vár rá Isten, hol találkozhat vele. A Hóreb hegye, ahová Illésnek mennie kellett, az a hegy, amelyen Mózes találkozott Istennel, ahol a szövetséget

„Az Úr angyala [...] megérintette [Illést], és ezt mondta: Kelj fel, egyél, mert erőd felett való út áll előtted! (1Kir 19,7)

tól. A létbizonytalanság, a fájdalom és a csalódás ma is okoz olyan nehéz és kétségbeesett lelkiállapotot, depressziót, amilyenbe Illés került, néha még öngyilkossági gondolatokat is.

Illés történetének azonban még nincs vége. Testi-lelki kimerültségében lefeküdt a pusztában egy bokor alá, álomba menekült a problémái elől, és azt remélte, hogy többé fel sem ébred. Isten azonban nem hagyta el megfáradt és kiégett prófétáját. Küldött hozzá valakit: egy angyalt, a Biblia szavával *angeloszt*. Ez pedig szó szerint azt jelenti: „küldött”. És az angyalok sokszor emberek, akiket Isten elküld más emberek erősítésére. Nem tudhatjuk, miféle angyal volt az, akit Isten Illéshez küldött, de azt olvassuk az igében, hogy felébreszti Illést, enni, inni ad neki, aztán hagyja, hogy aludjon tovább. Pihenje jól ki magát, hiszen az alvás testet-lelket erősít. Azután az angyal újra eljött, újra adott Illésnek enni és inni.

Isten jól tudja – hiszen ő teremtette testünket-lelkünket –, hogy a lelki gondok megoldását sokszor a test megerősítésével kell kezdeni. Nekünk is azt mondja, ha megfáradunk: aludj többet,

kötötte Isten a népével, a *Tízparancsolatot* adta. Illés jól tudja ezt. Az Istennel való találkozás helyére kell mennie.

Számunkra is megvannak ezek a helyek. A templom, az istentisztelet, a biblióra, a gyülekezet. Ezekon a helyeken vár ránk Isten. Olyan szomorúan nevelsége, amikor valaki azt mondja: „Azért nem megyek istentiszteletre, mert rossz lelkiállapotban vagyok.” Hát éppen akkor kell leginkább menni! Az élő Isten jelenléte, szava, az úrvacsora szentsége adja az erőt, a lelki gyógyulást.

Ezért ha bárkinek Illéshez hasonló testi-lelki fáradtsága, gondja, sötét érzése van, nézzen arra az Úrra, aki Illésnek is, Jézus Krisztusnak is Ura, és nekünk is Urunk, Istenünk. Mi megfáradhatunk a hitben, el is fogyhat a hitünk, mint a változó hold, de Ézsaiás így folytatja (40,31) a már idézett igét: „*De akik az Úrban bíznak, erejük megújul...*”

Imádság. *Uram, segíts bízni benned! Erőm feletti az élet útja nélküled, erősítsd meg azért testemet, lelkemet igéddel és szentségeddel! Ámen.*

■ BALICZA IVÁN

Egy test, egy lélek, egy reménység

Döntés született a 2023-as LVSZ-nagygyűlés mottójáról

A járványhelyzet miatt kivételes formában ülésezett idén a Lutheránus Világszövetség vezető testülete. A tanács helyett az alelnökökből és bizottsági elnökökből álló végrehajtó bizottság tartott online tanácskozást június 10-16. között. A grémium döntött a szövetség következő nagygyűlésének mottójáról is.

Miként a nagygyűlést előkészítő bizottság elnöke, Fabiny Tamás bejelentette, a 2023-ban Krakkóban megrendezendő találkozó témacíme „Egy test, egy lélek, egy reménység” lesz. A mottó Pál apostolnak az efezusiakhoz írott levelére utal, ahol így olvassuk: „Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is.” (Ef 4,4)

Az előkészítő bizottság megjegyezte, hogy a témának – amely az egységet elhívásként fogalmazza meg – mély bibliai gyökerei vannak. Magában foglalja a szolidaritást, a kölcsönösséget és az együttműködést, valamint hangsúlyozza a sokféleség ellenére megvalósuló egységet. Fontos, hogy megnyilvánul benne a Krisztusból fakadó remény üzenete, amelynek napjainkban különösen nagy jelentősége van. Végül a bizottság azt is kiemelte, hogy a mottó utal a Szentlélekre, és ezzel egyértelműen kapcsolódik a Szentléleknek az egyházban végzett munkájáról jelenleg is folyó teológiai és ökumenikus párbeszédre.

FOTÓ: JOHANAN CELINE VALERIANO / LVSZ

A Lutheránus Világszövetség elnöke, Panti Filibus Musa érsek szerint a mottó megerősíti, hogy a világban érezhető szétaprózódás ellenére az evangélikusok továbbra is a reményre és az egységre törekcsenek a Szentlélek segítségével. „Meg vagyunk győződve arról, hogy közösségünk és összetartásunk az az erő, amely megtart bennünket a mai világban” – mondta.

A végrehajtó bizottság arról is határozott, hogy a nagygyűlés három szempont köré szerveződik majd: a közösség közös, körülményeken és kultúrákon át-

ívelő hitének ünneplése; együtt gondolkodás és egymás kölcsönös gazdagítása; a világszövetség alkotmánya által a nagygyűlésre ruházott döntéshozói feladatok ellátása. Ezen túl kifejezett cél az is, hogy a tagegyházak megismerjék a kisebbségben élő evangélikus egyházak helyzetét, és tanuljanak belőle.

A végrehajtó bizottság elfogadta az előkészítő testületnek az arra vonatkozó javaslatát is, hogy a következő nagygyűlés legyen kisebb a 2017-es namíbiai találkozóhoz. Ezt a Covid-19 járvány hatásain túl indokolja a Lutheránus Világszövetség azon törekvése is, hogy csökkenjen a nagygyűlések ökológiai lábnyoma. Így a krakkói nagygyűlésen mintegy háromszázötven delegált vehet majd részt (egyházanként taglétszámtól függően legalább egy, de legfeljebb hét küldött). Ugyanakkor az egyházak és a régiók képviselete kiegyensúlyozott marad, és az eddigi – nőkre, férfiakra és fiatalokra vonatkozó – kvóták sem változnak.

Az 1984-es budapesti nagygyűlés után a 2023-as krakkói lesz a második olyan találkozó, amelynek a szervezet kelet-közép-európai régiója ad otthont.

Forrás: Lutheránus Világszövetség

Fordította: Balicza Klára

Szabadban, szabadon

A jó idő beköszöntével – a szükséges óvintézkedések betartása mellett – először tartottak szabadtéri istentiszteletet Budagyöngye kápolnájában. A Budavári Evangélikus Egyházközséghez tartozó kisgyülekezet tagjai a járvány kitörése óta a Szentháromság ünnepe utáni első vasárnap járulhattak először úrvacsorához. Az istentisztelet igehirdetője Fabiny Tamás elnök-püspök volt, aki a kora délelőtti alkalmat követően a Várban, a Bécsi kapu téri templomban is prédikált.

■ CSÜRY CSABA

FOTÓ: NÉMETH BRIGITTA

Sátoros ünnep Győrújfalun

Hetvenéves az evangélikus templom

Templomuk felszentelésének hetvenedik évfordulóját ünnepelték június 20-án a Győrújfalui Evangélikus Egyházközség és Szigetközi Misszió tagjai. A jubileum alkalmára a közösség egy új, Johannus gyártmányú, kétmanuális digitális orgonával is gazdagodott, amelyre Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke kérte Isten áldását. A hálaadó istentiszteletet és a további programokat a mintegy két éve önálló gyülekezet rendezvénysátorában tartották.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Jakus Gyula felügyelő és Koch Szilvia misziói lelkész köszöntötték a megjelenteket, majd Béres Gábor zeneakadémiai hallgató csellómuzsikájával vette kezdetét az istentisztelet, amelynek liturgiájában Kiss Miklós, a Győr-Mosoni Egyházmegye esepere is közreműködött. Az énekeket a gyülekezet kántora, Dombi Attila kísérte.

A legnagyobb erőt adó élményünk az lehet, amikor Isten szeretetét tapasztaljuk meg – hangsúlyozta Zsolt 126,1–3 alapján tartott prédikációjában Szemerei János. „A templom nem dísztagynak épül, hanem abból a célból, hogy találkozási hely legyen. Hogy Isten népe együtt imádhassa azt az Istent, akitől az életét kapta, aki gondot vi-

sel rá, sőt aki a bűn és a halál hatalmát is megtörte” – fogalmazott a püspök.

Az igehirdetés után a jelenlévők átvoztak a templomba, ahol az egyházkerület lelkészi vezetője áldást kért az új orgonára, majd Koch Szilvia Dietrich Buxtehude *F-dúr toccata* című darabjának eljátszásával mutatta be a hangszer képességeit.

Az ünnepség után ismét a sátorban gyűlt össze a gyülekezet, hogy meghallgasson egy rövid válogatást a karanténidőszak alatt tartott online zenés áhítatok énekeiből. Az örömmelében Koch Szilvia mellett Adami Mária püspöki asszisztens, illetve a hittanos gyermekek működtek közre.

A délelőtti programját Németh Gyula presbiter egyháztörténelmi előadása zárta *Templomépítés a nehéz időkben* címmel. Az előadó bemutatta az 1945–1950 közötti időszak egyházi vonatkozásait, majd a templomépítés folyamatát és résztvevőit. Ezalatt a gyerekek kézműves-foglalkozáson vehettek részt; korábban – az istentisztelettel párhuzamosan – pedig bibliai játszótér várta őket Zsédely Dóra vezetésével.

Zárszavában Koch Szilvia köszönetet mondott mindazoknak, akik segítettek, hogy az ünnepség létrejöheszen. A misziói lelkész hangsúlyozta: a Szigetközben élő evangélikusok megszólítása csak összefogással, a lelkész és a gyülekezeti tagok közös munkájával valósulhat meg.

■ – AM –

Orosházán is éltek a világháló adta lehetőségekkel

A járványhelyzet komoly kihívások elé állította az orosházi evangélikus közösséget is, de így is eljutottak a hívekhez. A templom látogatottsága még nem a régi; az otthon maradók miatt továbbra is feltöltik az istentiszteleteiket az internetre.

Ördög Endre igazgató lelkész szerint hamar megtalálták a lehetőségeket, hogy ebben a rendkívüli helyzetben hogyan ériék el a saját gyülekezetüket, sőt, mint mondta, azzal, hogy kiléptek az online térbe, egy nagyobb kört is meg tudtak szólítani.

„Ez az időszak megmutatta, hogy igenis van létjogosultsága ennek a munkának,

szolgáltatnak, ami nemcsak a templomban, a személyes kapcsolatokon keresztül működik, hanem az online térben is. Megmutatta azt is, hogy a városban élő különböző civil, egyházi közösségek, amikor egymásra vannak szorulva, jól tudnak együttműködni. Vasárnaponként az orosházi média segítségével tudunk eljutni az orosháziakhoz, ami egy jó lehetőség volt” – fo-

galmazott Ördög Endre. Elmondta, hogy egyelőre még jóval kevesebben látogatják a templomot, de fokozatosan visszatér közösségük az istentiszteletekre. Azok számára, akik még inkább távol maradnak a templomtól, továbbra is feltöltik az internetre a vasárnapi istentiszteleteket.

Az evangélikus templomban betartják a biztonsági intézkedéseket. Rövidebbek a liturgiák, folyamatosan szellőztetnek és fertőtlenítenek, valamint a szájmász is kötelező.

■ PATAKFALVI ÁDÁM
Forrás: *Oroscafe.hu*

Vele vagy nélküle

Cigánytábor Piliscsabán

Bár többen voltak, akik a koronavírus-járvány okozta összevisszaság miatt nem vehettek részt a régóta tervezett Közös asztal cigánytáborban, a körülmények ellenére szép számú és különleges összetételű csapat töltött együtt négy napot a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban június közepén: oláh cigány fiatalok, idősödő beás cigányok és magyar szolgálók – mindannyian Isten szeretett gyermekei, akik a hozzá vezető út különböző szakaszain járnak vagy épp állnak.

Egy keresztény tábor *Vele vagy nélküle* címe szinte sugallja, hogy a Jézushoz fűződő viszonyulás áll majd a középpontban. Az igehirdetések és a kiscsoportos megbeszélések mellett külön hangsúlyt kapott a bibliaolvasás fontosságának megértetése, elfogadtatása, megtapasztaltatása. Sokan éltek is a felkínált ajándék Bibliák és az olvasásra főlzabadított idő adta lehetőségekkel.

Az ezt követő fórumon a Szentírással való első találkozás során felmerült kérdések föltevésére nyílt lehetőség, illet-

ve az életben fölmerülő bármely kérdés megvitatására. (Egyik alkalommal például olyan mélységű és fontosságú beszélgetés alakult ki, hogy a táborlakók fél óránál is többet késték a vacsoráról...)

Jutott idő a cigány költészettel való ismerkedésre is. Cigány költők tucatnyi verseskötetéből válogathattak a bátrabbak, és készülhettek egy éjszakán át a következő napi felolvasásra, a verskiválasztás indoklására. Volt, aki megzenésített formában adta elő Káli-Horváth Kálmán egyik versét.

FOTÓK: BAKAY PÉTER, ZACHARY COURTER

A szinte szüntelenül zuhogó eső megakadályozta a fiatalokat a sportolásban, de egy csapadékmentes délutánon néhányan azért fölküzdötték magukat a Nagy-Kopasz hegy tetejére, a kilitóba.

Az Úrra, a másakra és a magunkra figyelés ajándékba kapott alkalmává vált ez a Piliscsabán töltött pár nap.

A táborát összegző értékelésekből idézünk néhányat: „Beás cigány testvéreim, most éreztem először, hogy oláh cigányként elfogadtatok, befogadtatok.” „Ennyire áldásosnak még egyik Közös asztal tábor sem éreztem.” „Hálás vagyok, hogy betegségem ellenére eljuthattam ide, ennyi áldásban lehetett részem.” „Sokat tanultam.” „Megértettem, hogy otthon új alapokra kell tennünk a közösségünket.”

Szép korona...

■ BAKAY PÉTER

Sikeresen pályáztak a vajdasági evangélikusok

Szerbiában a vajdasági tartományi kormány az idén mintegy tízmillió dinárt különített el a vallási közösségek megsegítésére. A Tartományi Művelődési, Tömejtájékoztató és Vallási Közösségi Titkárság nyilvános pályázatán templomok és egyházi épületek átalakítására és felújítására pályázhattak a közösségek

Az Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztyén Egyház már évek óta pályázik a tartományi kormány által kiírt felhívásokra. Az idén mintegy kétszáz ezer dinár (körülbelül hatszáz ezer forint) támogatásban részesült a közösség.

Dolinszky Gábor, az Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztyén Egyház püspök-helyettese elmondta: evangélikus püspökségük szabadkai épületére fogják fordítani az összeget, hiszen ott évek óta kialakítás alatt van egy gyermekoktatási központ.

Az illetékes titkárság az idén harminckét projekt megvalósítását támogatja – közölte Dragana Milošević tartományi művelődési, tömejtájékoztató és vallási közösségi titkár. Szólt arról is, hogy a tartományi kormány folyamatos támogatása segít megőrizni a nemzeti, vallási és kulturális identitást. A kedvezményezettek között van többek között a verseci román ortodox egyház, a nagybecskereki zsidó közösség és a kucorai ruszin görögkatolikus egyház.

Forrás: Vajdasági Rádió és Televízió

A nehézségek ellenére is meghitt ballagások

Minden végzős könyvet kapott ajándékba egyházunktól

Mindenki számára másként végződött a nemrég zárult tanév, mint ahogyan eddig megszokhattuk. Sokan nem is voltak iskolában március közepe óta, a tanítás viszont zajlott. Legrosszabbul talán a végzősöket érintette a vészhelyzet: a ballagások vagy elmaradtak, vagy szigorú szabályok betartásával rendezhették meg őket. A Déli Egyházkerület két oktatási intézményéről megjelent tudósítással adózunk a 2019/2020-as tanévet záró ballagások emlékének.

A Kiskőrösi Petőfi Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakgimnázium nyolcadikosainak ballagásán nagyszerű volt látni, ahogy a tanárok, a szülők és a diákok együttműködve próbálják a lehető legjobb ballagást összehozni az általános iskola végzőseinek, így sikerült is megrendezni az eseményt

június 12-én a kiskőrösi evangélikus templomban.

Az ünnepséget Pethő-Szűcs Mária iskolalelkész nyitotta áhítattal, majd a hetedikesek és a végzősök nevében mondtak búcsúbeszédeket a diákok.

Grausza Jánosné tagintézmény-vezető a beszédében különleges ballagásnak

nevezte az ideit. Két héttel korábban derült ki, hogy milyen formában tarthatják meg, így valóban különleges volt mind a felkészülés, mind az ünnepség. „A ballagás az az ünnep, ahol emlékké kristályosodik minden, ami magunk mögött van, ahol jelen van a múlt, a jelen és a jövő. A múlt az emlékezés és a búcsú, a jelen a készülődés az új útra, a jövő a kitűzött célhoz vezető út végigjárása” – mondta beszédében a tagintézmény-vezető.

Az év végi nehézségek ellenére nagyszerű eredményekkel zártak az iskola tanulói, akik közül a legjobbak jutalmakat is átvehettek. Az ünnepség végén a pedagógusok adtak elő egy éneket a diákoknak, ezzel még különlegesebbé tették az eseményt.

■ SZENTGYÖRGYI ÁBEL
Forrás: Vira.hu

Tanévzáró ünnepség hiányában június 12-én, pénteken este fél hattól az evangélikus templomban ballagási áhítat keretében köszöntek el a nyolcadik osztályos tanulóktól Soltvadkerten. A búcsúztatóra családonként legfeljebb két közeli hozzátartozó mehetett, minden higiénés és egyéb óvintézkedést betartva.

„Hiszek Istenben! Hiszem, hogy a tudás, a bölcsesség megszerzését, a képességeink folyamatos fejlesztését alapvető kötelességünknek tekinti – kezdte beszédét Udvarhelyi Attila iskolaigazgató. – A mindannyiunkat megdöbbenő járványügyi helyzet is rávilágít arra, mennyire fontos a szeretettel teli, segítő közösségi élet, s mit jelent a tudomány, a szaktudás fejlettsége az emberi életre veszélyes tényezők megfékezésében, megállításában. Kortól függetlenül feladatunk a tanulás és tanítás, a tudás megszerzése és átadása...”

■ KOVÁCS GYULA
Forrás: Vira.hu

Gyakorlat teszi...

Szakácsok szakmai vizsgája

Kora reggel kezdődött június 3-án a Kőszegi Evangélikus Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium végzős szakácstanulóinak gyakorlati vizsgája, amelyet a szokásos három vizsgarész helyett – a járványügyi szabályozásnak megfelelően – szóbeli vizsga nélkül szerveztek meg.

A korábban maszkban és kesztyűben megírt írásbeli vizsgarészt így rögtön a gyakorlati követte, amelyre ötfős csoportokban, a távolságtartás biztosításával került sor. Ez a szakmai számadás nem tantárgyanként ellenőrzi az elsajátított ismereteket, hanem valós munkakörülményeket teremtve, komplexen méri azt, hogy a tanulók valóban felkészültek-e arra, hogy a tanult szakmát az iskolafalakon túl, „élesben” gyakorolják tovább.

A hároméves szakképzés utolsó hat hetének digitális tanrendje jelentősen megváltoztatta a képzés megszokott lezárását. A szokásos eljárás szerint a tanév során a diákok duális képzés keretében gyakorlati képzőhelyeken sajátítják el a konyhai munka fortélyait, majd a befejező időszakban kerül sor az iskola tankonyháján azokra a gyakorlatokra, amelyeken a tételek lefőzését gyakorolják. Az idén viszont az ismétlés, a gyakorlás és a szakoktatók utolsó jó tanácsai helyett az átütemezett elméleti oktatással és az elmaradt gyakorlati órák pótlásával indították a hajrát.

A vizsgát megelőző hetekben az iskola lehetőséget biztosított a vizsgázóknak, hogy egyéni beosztás szerint gyakoroljanak az új tankonyhában. Ez kiemelten fontos volt azért is, mert a Kőszegen zajló intézményfejlesztés és -felújítás keretében a tankonyhát is teljesen átépítették. Így az új helyen, a csak néhány hónapja üzembe állított konyhában, az új berendezések között a diákok még nem mozogtak elég otthonosan ahhoz, hogy a vizsgán ez ne okozzon pluszizgalmat. De az, aki élt az egyéni gyakorlás lehetőségével, a vizsga reggelén már nyugodtabban készülődhetett.

A balesetvédelmi oktatás után tételhúzásra került sor, majd a vizsgázóknak munkatervet kellett készíteniük a vételezési jegy szerinti ételek elkészítéséhez. Ebben a feladatban a technológi-

áknak, illetve azok időigényének ismeretéről, valamint az egyes ételkészítési munkafázisokhoz kapcsolódó szervezési kompetenciáikról adtak számot. Mindezt a jövőbeli munkavégzésükhöz nagyon hasonló körülmények között, összesen húsz perc alatt kellett megtenniük (végiggondolniuk és leírniuk a kihúzott ételsor lefőzésének tennivalóit az előkészítéstől a tálalásig).

A diákoknak a következő ételtípusok közül egy megadott, háromfogásos menüsört kellett összeállítaniuk és lefőzniük: leves betéttel, köret, főzelék feltéttel, ételkiegészítő saláta, egyszerű tézstaétel, meleg vagy hideg előétel, főétel és befejező fogás.

A rendelkezésre álló kétszáznegyven perc alatt a háromfogásos menüből mindenki háromadagnyit készített, majd – az étel jellegéhez illően – tálalt a vizsgabizottság elnöke és a képző intézmény képviselője elé. A vizsgabizottság asztalára került így csontleves és borsóleves is – ez utóbbi vajjal galuskával –, paradicsomleves betűtésztaival, marhapörkölt tarhonyával, töltött csirkecomb és fogas, a desszertek között pedig láthattunk diópudingot és képviselőfánkot is.

A kóstolás közben szakmai beszélgetésre is sor került: az ételek látványának, állagának, ízharmonijának megvitatása mellett a vizsgázók tanácsokat kaptak arra nézve, hogyan lehet még inycsiklandóbban elkészíteni és/vagy tálalni a műveket. A kapott javaslatokon, tanácsokon már a mosogatás, rendrakás és a konyha takarítása közben gondolkozhattak a tanulók.

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Ezután általános és név nélküli értékelést tartott a vizsgabizottság, annyit azért elárulva, hogy ebben a vizsgacsoportban senkinek nem kell azon izgulnia a másnapi bizonyítványosztásig, hogy sikeres vizsgát tett-e.

A vizsgajegyzőkönyvek, a törzslapok és a bizonyítványok tanúsága szerint 2020 nyarának első napjaiban szakácstanulók vizsgáltak Kőszegen. Még tanulóként tértek nyugovóra, de másnap már végzett szakácsként, munkavállalóként ébredtek. És amikor kinyit a Harangtorony Szálló földszintjén működő étterem, a betérő vendégek már tőlük rendelnek, rájuk pedig már ők, a kis séfek mosolyognak majd.

■ BUJDOSÓ ERIKA – LIBOR ERIKA

Gyakorlat teszi...

Ápolóként bizonyítottak Sopronban

A soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium, Egészségügyi és Művészeti Szakgimnáziumban két ágazatban folyik szakképzés. Míg az egészségügyi szakképzés hosszú, évtizedes múltra tekint vissza, a művészeti vonalon a kortárs táncosok képzése szinte most indult: ősszel a második évfolyam kezd meg tanulmányait. Az ápoló szakos diákok szakmai vizsgájára június 4-én került sor.

Betegápolás és tánc? Bizony, az ápolási feladatok tennivalói és mozzanatai hosszú évek gyakorlatával a külső szemlélő számára is válhatnak látszólag olyan könnyedé, mint egy koreográfia sok gyakorlással gördülékennyé csiszolt mozdulatsora.

A középfokú egészségügyi szakképzés során az egymásra épülő szakmai szintek akár több szakmai vizsgát is jelenthetnek az iskolarendszerű szakképzésben eltöltött évek során. Így van ez a most vizsgázott osztály esetében is: hatodik tanévükben már nem először tesznek eleget szakmai vizsgakövetelményeknek. Az osztály egy része a korábbi gyakorló ápoló szakképzéssel már a munka világát választotta, akik viszont a középfokú iskolai szakképzésben megszerezhető legmagasabb szintű képzést választották, azok számára a korábbi szakmai vizsga előfeltétele volt az ápolóképzésnek.

A járványügyi előírások miatt módosított körülmények között lebonyolított gyakorlati vizsgára ezúttal nem egészségügyi intézményben – a Soproni Erzsébet Oktató Kórház és Rehabilitációs Intézetben – került sor, hanem az iskola demonstrációs termében. Ez a körülmény azonban korántsem nyomta rá a bélyegét a vizsga komolyságára és a diákok teljesítményére. A tételhúzás után a kapott diagnózis és a terápiás feladat ismeretében készültek fel a beavatkozásra, majd a szükséges eszközöket előkészítve mutatták be, hogyan tennék a dolgukat valódi betegápolók mellett.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A vizsgázók év közben egyre több időt töltöttek a választott hivatásuk szerinti munkahelyen is, így a mindennapi feladatvégzés során elsajátítható gyakorlottság a vizsgafeladatok végrehajtásán is meglátszott. A kiemelkedően jó eredménnyel zárult vizsga a tanulmányokat csak időszakosan zárta le, hiszen ezzel egyben meg is nyitotta a gyakorlás hosszú útját – valós munkahelyeken, éles helyzetekben.

■ BUJDOSÓ ERIKA – LIBOR ERIKA

Dobogós helyet szereztek a latinos licisták

Harmadik helyezést ért el a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium csapata az ország legrangosabb görög-római műveltségi vetélkedőjén, a Pécsi Tudományegyetem által szervezett Hyperión versenyen. Halmai Rozália Julianna, Lankovics Lilla, Mayer Bertalan és Domonkos Petra a megmérettetésre Jakabné Csizmazia Eszter latinszakörén készült fel.

A líceum hagyományaihoz hozzátartozik a latin, év végén a legjobb latinost külön is elismerik. „Hetedik és nyolcadik osztályban tanulnak a diákok latint, de hála Istennek, mindig vannak, akik beleszeretnek, és folytatják. Számukra jó lehetőség a latinszakkör. Évek óta járunk a Hyperiónra és más latin nyelvi versenyekre is, s mindig a legjobbak között végeznek diákjaink” – mondta tanítványaikra büszkén Jakabné Csizmazia Eszter tanárnő.

A Hyperión tanulmányi verseny és a Pannon versenyjátékok országos tanulmányi versenysorozat egyébként nem csak a latinról szól: a görög-római kultúráról szerzett tudásukról adnak számat a résztvevők a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának és a Szépművészeti Múzeum antik gyűjteményének közös gondozásában zajló vetélkedőn. Ebben a tanévben két versenytípusra közel ezer diák jelentkezett.

A különböző jellegű versenyeken a kreativitást igénylő, a görög-római kultúra területén széles körű, általános tájékozottságot kívánó vagy a latinnyelv-tudást próbára tevő feladatok megoldásában vetélkedhetnek egymással a versenyzők. „Azoknak a diákoknak való, akiket érdekel a kultúra, a művészetek, elég széles látókörűek, olvasottak, műveltek. Aki a Hyperión versenyen díjazott, az ilyen” – véli a tanárnő. Igazi latin szerelem – tehetjük hozzá – a diákok és a pedagógus részéről is.

Forrás: Bdeg.hu

Isten ajándékainak nincs szavatossági idejük

Lelkészakadémiai kurzus az újranyitott révfülöpi központban

Hosszú kényszerszünet után június 7-én, vasárnap nyitotta meg újra kapuit a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ. A ház március 16. óta nem fogadhatott vendégeket, ezért a szervezők már nagyon várták a Lelkészakadémia résztvevőit. Ráadásul az elmúlt hónapokban – különféle okok miatt – többször is úgy tűnt, hogy az úrvacsora évében épp az úrvacsora témáját meghirdető kurzust nem tudjuk megtartani. Így még nagyobb volt az öröm és a hála a szívünkben, hogy több hónap után mégis mi lehettünk a ház első vendégei. Végül egészen nagy létszámú csapat gyűlt össze – vágyva az oltáriszentség felfoghatatlan misztériumában való részesedésre és az ebből fakadó testvéri közösség megtapasztalására egyaránt.

KÉPUNK ILUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: ALBIN HILLERT / LVSZ

Szent liturgiánkból kiemelt mondatok segítségével próbáltuk megragadni és körüljárni a valójában megragadhatatlant és körüljárhatatlant a vasárnaptól szerdáig tartott lelkeszakadémiai kurzuson.

Az első este a témára való ráhangolódás jegyében telt: „Jöjjetek, íme, minden kész.” Ez a mennyei meghívó évezredek óta érvényes, örök, és mindig aktuális, ahogyan többször is énekeltük már Lackfi János szövegével: „Kétezer éve aznap frissen, / Morzsakenyérben ember az Isten.”

Isten ajándékainak nincs szavatossági idejük. Az isteni hívásra a hívó szív min-

dig rezonál. Bár az elmúlt hónapokban sok minden más volt, és a megváltozott körülményekhez alkalmazkodnunk kellett, de ez a mondat időtlen: „Jöjjetek, íme, minden kész.” Ennek mentén osztottuk meg egymással a karantén idejéből való, meghatározó gyülekezeti történeteinket és az emlékezetes, életünket meghatározó úrvacsorai élményeket.

Jó kérdésre jó válaszok

Reggelente *Gyülekezeti liturgikus könyvünk* egy-egy litániájának vagy dicséretének keretében úrvacsorás áhítattal kezdtük a na-

pot. Minden más csak ezután következett. Az esti áhítatok során pedig az emmausi tanítványokkal jártuk végig az utat (Lk 24,13–35), négy részletben, estéről estére egyre közelebb a katarzishoz. Felidéztek a jól ismert mozzanatokot, amint melléjük szegődött a vándor, hallgatta, majd kérdezte őket, ahogyan feltárta előttük az Írások igazságát, majd betért hozzájuk, hogy a záró úrvacsorás istentisztelet alkalmával mi is megérkezzünk oda, ahol a vendég, a vándor átveszi a házigazda szerepét, és megtöri a kenyeret... Oda, ahol ő cselekszik – értünk!

Az első teljes nap délelőttjén az úrvacsorával kapcsolatos kérdéseinket gyűjtöttük össze. Intenzív csoportbeszélgetést követően mindenki a saját kérdését vetette papírra. A kérdezés kultúrája ma nem virágzik, pedig a Szentírás számos példája mutatja, hogy igazán jó kérdésekre születhetnek csak jó válaszok. A felírt kérdéseket témakörönként csoportosítottuk, és egy nagy táblán helyeztük el attól függően, hogy biblikus, dogmatikai vagy épp liturgiai problémát vet fel.

Nagy kincs birtokában vagyunk

„Megtestesült a Szentlélek által” címmel Hafenscher Károly professzornak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszéke vezetőjének, a révfülöpi intézmény igazgatójának délutáni előadása az úrvacsora dogmatikai hátterét világította meg. Nem száraz ismeretközlést hallottunk, hanem élő, személyes biznyságtételt. Az úrvacsoráról ugyanis nem lehet közömbösen, kíváncsólóként beszélni, hiszen a téma gazdagsága, az Isten kegyelmének nagyságára való rácsodálkozás magával ragadja az embert, és megköveteli az igazán bensőséges, szuggesztív hangnemet. Az úrvacsora, mint hallottuk is, „donum Dei”, vagyis Isten ajándéka.

Hogyan ünnepeljük? Hogyan éljünk vele? „Mélto és igaz, illő és üdvösséges” – szól az első sora a nagy hálaadó imának. A második nap első előadása – ismét Hafenscher Károlytól – a liturgia felől közelítette meg a témát. Láthattuk a teljes szentségi liturgia teológiai gazdagságát. A gondosan megfogalmazott mondatoknak szinte minden egyes szava az örök evangélium hordozója. Egészen elképesztő, hogy milyen nagy kincs birtokában vagyunk, amelyet sokszor nem becsülünk kellőképpen. Pedig a kétfókuszú istentisztelet (igehirdetés és úrvacsora) igazi lutheri örökség.

A szentségi liturgia felépítésének áttekintése után egészen gyakorlati kérdések is előkerültek. Például: hogyan éljünk karanténos időszakban a szentséggel méltó módon? Mi az, ami még Jézus rendelésének megfelelő, mi az, ami már nem fér bele? Megosztottuk egymással a gyülekezeti tapasztalatokat. Láttuk lelkésztársaink útkeresését, talán még nem teljesen kiforrott, de a szentséget komolyan vevő javaslataikat, kísérleteiket. Bemártva? Kiskehellyel? Eucharisztikus böjt? Egyik sem tökéletes, de mindegyik út járható, ha „öbenne élünk, mozgunk és vagyunk” (vö. ApCsel 17,28).

Valamennyire bepillantottunk abba, hogy püspökeink vállalják, akiktől az útmutatást várjuk – egyebek mellett – ebben a kérdésben is, milyen nehéz teher nyomja. Talán manapság mindennél időszzerűbb a szentségi liturgia anamnéziséjének idevonatkozó része: „Emlékezz meg püspökeinkről, pásztorainkról.” Nemcsak kritizálni lehet, hanem imádkozni is megválasztott vezetőinkért. Ennek a testvéri attitűdnek egy gyönyörű megnyilvánulása az anamnéziséjé.

Második teljes napunk délutánja az úrvacsora egy szintén fontos aspektusát emelte ki: „Hogy testvéri közösséggé legyünk.” Egészen gyakorlati kérdéseket érintettünk: konfirmáció és úrvacsora; gyermekúrvacsora; a szentségi közösség lehetőségei más felekezeti testvérekkel... Jézus főpapi imájában egykor azért könyörgött, hogy övéi egyek legyenek. Nem lehetőségünk hát, hanem Jézus kérésének, parancsának engedelmeskedve kötelességünk az egység keresése, munkálása. Még akkor is, ha néha értelmetlennek és eredménytelennek tűnik a fáradozás. Pedig nem az, ha komolyan vesszük, hogy Krisztusban vagyunk, és hogy egy égi kenyéren élünk.

Ahányszor csak lehet

Lelkészakademiánk igazán intenzív szerda délelőttel zárult. Reggeli után az úrvacsora biblikus háttéréről hallottunk kiváló előadást Bácskai Károly egyetemi docenstól, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének vezetőjétől 1Kor 11 alapján.

A korinthusi probléma gyújtópontjában nem az állt, hogy a hívek nem becsülték eléggé a szentséget, sokkal inkább az, hogy nem becsülték a másik

ezeket végre nem „online”, hanem személyesen oszthattuk meg egymással.

Születtek válaszok, de maradtak kérdések is. Sőt az egyes válaszok újabb és újabb kérdéseket hoztak felszínre. De ez így van jól, hiszen nemcsak a jól megfogalmazott, adekvát válaszok, hanem a kérdések is közelebb vezethetnek öhozá, közelebb egymáshoz és közelebb önmagunkhoz is.

Nem egyszerűen mint munkatársak, szolgatársak voltunk együtt ezekben a napokban, hanem Urunk szent teste és

embert: a testvért. Pedig nincs olyan fal, amely Krisztus testében, amely az egyház, ne omolna le közöttünk. A szeretetlenségből, kivagyiságból, haragból, kishitűségből és ki tudja, még miből épült nagy falainkat Isten szeretete lebontja. Pál éppen ezért érvel az úrvacsora igéivel. Örök kérdés az is, hogy hányszor vegyük az úrvacsorát. Az ige alapján egyértelmű a válasz: amennyiszer csak lehet. Ismételni, ismételten ismételni, vagyis gyakorolni kell. Nincs nap, amikor rá ne szorulnánk, ahogyan énekeljük is: „Nincs óra, melyben rád ne szorulnánk.” (EÉ 121,6)

Az előadások utáni kötött, valamint a kötetlen – a megterített asztal vagy épp az esti zsíros kenyér melletti – beszélgetések is igazán „erősek”, tartalmasak voltak. Volt mondanivalónk, és örültünk, hogy mind-

vére által egy testvéri közösségként, akik ugyanabban a csodában részesültünk. A csodában, amelyről a zsolttáros így vall: „De nekem olyan jó Isten közelsége!” (Zsolt 73,28) A Jelenések könyve így: „Baldogok, akik hivatalosak a Bárány menyegzőjének vacsorájára!” (Jel 19,9) Az apostol pedig így: „Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.” (Ef 2,19)

Bár kétségkívül nagy, sőt a leghatalmasabb, de nem ismeretlen Úr ő, hiszen hallható és látható igéjében egyaránt megmutatja és odaadja nekünk önmagát... Ezért énekeljük többször is hittel és reménnyel Gryllus Dániel és Lackfi János úrvacsorai himnuszát: „Teste a testünk, vére a vérünk, / Vére a váltság, általa élünk.”

■ WELTLER GÁBOR *lelkész*

FOTÓ: SOPRONMÉDIA/GRIECHISCH TAMÁS

TRIANON100

1920–2020

Egy évszázados traumáról

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Szerte az országban száz másodpercre megszólaltak a templomi harangok, közöttük sok evangélikus is június 4-én, a trianoni békediktátum aláírásának századik évfordulóján.

A győztes nagyhatalmak az első világháború után országunk területének hetvenegy százalékát elcsatolták, az akkori Magyarország tizennyolcmillió polgárából több mint tízmillió ember (a teljes lakosság hatvannégy százaléka) különböző országokba került át. A „négy nagy történelmi felekezet” mindegyike vesztese volt Trianonnak, de nem mindegyik egyformán. A történelmi Magyarországon a római katolikus egyházhoz kilencmillió ember tartozott, a megcsonkított országban már csak ötmillió. A reformátusok létszáma 2,6 millióról 1,6 millióra csökkent, a zsidóké nagyjából megfeleződött: 911 ezerről 470 ezerre fogyott. Az evangélikusok lélekszáma 1,3 millióról félmillióra olvadt.

A veszteségek aránya még kifejezőbb. A római katolikusok ugyan négymillióval kevesebben lettek, a százalékos arányuk viszont negyvennyolcra hatvankettőre nőtt a Trianon utáni csonka országban. A reformátusok aránya az egymillió létszámcsökkenés ellenére erős növekedést mutat, ugyanis tizennégy százalékról huszonegyre nőtt. Szerényen, de még a zsidóság aránya is emelkedett ötről hat százalékra. A négy nagyobb felekezet közül egyedül az evangélikusok aránya csökkent, mégpedig 7,2 százalékról 6,2 százalékra. Nagy veszteségük emellett a keleti rítusú közösségeknek (görögkatolikusoknak és ortodoxoknak), valamint az unitáriusoknak volt.

Itt térek rá a dolog érzékenyebb részére. A trianoni trauma ugyanis minden jóérzésű magyarnak és magyarországinak fáj, de nem mindenkinek ugyanazért. Vannak, akik az elveszített területeket siratják, mások a gazdasági veszteségeket emlegetik keserűen. Megint mások a határon kívül rekedt magyarokat tekintik igazi veszteségnek. Arról viszont gyakran megfedekezünk, hogy a Magyarországtól elcsatolt részeknek több millió olyan polgára volt, akik ugyan nem mindannyian voltak magyarok etnikailag, de túlnyomó többségük gondolkodásában és hazaszeretében magyar volt. A korábbi közös évszázadokban nemcsak szomszédként és polgártársakként, de közös egyházaink tagjaiként hittestvérekként is egy közösségben éltek

a különböző nyelvű emberek. Együtt küzdöttek hazánkért a török vagy éppen az osztrák elnyomás ellen.

1848–1849-es szabadságharcunkban sok nem magyar ajkú hazafi harcolt. Valami ezután nyilván elromlott, amikor a nemzeti ébredés eufóriáját az erőteljes magyarosítási szándék követte. A cél bizonyára az igazi nemzeti egység megteremtése és egy erős ország víziója volt, de a kisebbségek beolvasztásának szándéka és a türelmetlenség kontraproduktív módon hatott. Beindította a kisebb nemzetiségek önvédelmi reflexeit, a nemzeti ébredésüket, később a függetlenedési szándékukat. Ennek a nehéz időszaknak sok beszédes dokumentumát őrzik többek között gyülekezeteink jegyzőkönyvei.

Mindezek ismeretében megható, hogy Trianon után is van jele annak, hogy a hazaszeretet nem csak a nyelvről és az etnikai hovatartozásról szól. A leghűségesebbnek nevezett város, Sopron német többségű település volt egykor, ezért Ausztriához rendelték a nagyhatalmak a trianoni szerződésben. Lakossága azonban elérte, hogy népszavazáson dönthessenek a hovatartozásukról, és Magyarországra szavaztak!

Trianon borzalmas tragédia. Az igazi csapás azonban látásom szerint nemcsak az, hogy egy ezeréves országot nagyhatalmi döntéssel szétdaraboltak, hanem hogy semmivel nem lett jobb a különböző népek együttélése a területen.

A trianoni békediktátum gyakorlatilag megbukott, mert a Magyarország feldarabolásával megtámogatott mesterseges államok közül Csehszlovákia, a Szovjetunió és Jugoszlávia is felbomlott már. Egyik ország sem magyar irányítás alatt működött az elmúlt száz évben, viszont mindegyik ország szétesésében döntő szerepük volt a nemzetiségi ellentéteknek!

A Kárpát-medence népeinek békés egymás mellett éléséhez valódi, bizalmi alapú kapcsolatra van szükség. Ehhez ki kell lépni a régi cipőből. Szakítani kell a folyamatos hártás és a bűnbakkepzés gyakorlatával, a „mindenki más felelős, csak mi nem” alapállással. Közös nevezőre csak úgy lehet jutni, ha nem letagadjuk, hanem megbánjuk az egymás ellen elkövetett bűnöket. Akkor esély nyílik arra, hogy felfedezzük egymásban a sorstársat és a testvért. Ebben nekünk, nemzetiségi gyökerű magyarországi evangélikusoknak kiemelt lehetőségünk és felelősségünk lehet. ■

Keresztényi szeretettel vagyunk egymás iránt

Fülöp Éva a lelkeszi példáról

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szolgáltatókat meg indíttatásukról, feladataikról, céljairól. Fülöp Évával, a Bakonycseryei Evangélikus Óvoda gazdasági vezetőhelyettesével az intézmény légköréről, a gyermekek közötti munkavégzésről és az evangélikussághoz tartozásról is beszélgettünk.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Korábban nem egyházi intézményben dolgozott. Miben más egy világi cég után egy evangélikus óvoda?

– Igazából mindenben! Az emberek hozzáállása, segítőkészsége, a mindennapi ügyes-bajos dolgaink megoldásában jelentkező, egymást figyelembe vevő szemlélet merőben eltér a korábbi tapasztalataimtól. Itt mindennap érzem és megélem, hogy az evangélikus óvodában hívő emberek dolgoznak – és ez nemcsak az áhítatokban vagy az imádságokban, hanem az egymáshoz való oda fordulásban is jelentkezik. A Bakonycseryei Evangélikus Óvodában nemcsak a gyermekek felé, hanem a munkatársak között is keresztényi szeretettel vagyunk egymás iránt. Sokkal jobb ilyen befogadó, egymást segítő és a másokra figyelő közösségben végezni a munkámat. Ter-

mészetesen itt is vannak problémák, de ezeket hívő lélekkel próbáljuk megoldani. Az evangélikus intézmény légköre, az a szeretet, ahogy az itt dolgozó munkatársak fogadtak, nagyon jólesik. Örömmel jöttem ide, és hálás vagyok, hogy itt lehetek.

– Az itt végzett munkája mennyiben hasonlít a korábbihoz?

– Ez a feladat új a számomra, ugyanis pár hónapja kezdtem el az óvodában dolgozni. Kolléganőmet helyettesítem, aki betegsége miatt jelenleg nem tudja ellátni a korábban kiemelkedően végzett munkáját. Gazdasági vezetőt helyettesíteni nagyon nehéz és összetett feladat. Igyekszem minél jobban kiismerni az intézmény gazdálkodását és amennyire lehet, folytatni azt a precíz munkát, amit a gazdasági vezetőtől láttam.

– Sajátos helyzet, hogy miközben rendet tart a számok birodalmában, az intézmény falai között gyermekzsivaj veszi körül.

– Áldásnak élem meg, hogy nap mint nap gyermekek között lehetek. Nagy boldogság őket látni, jó, hogy velük is lehet kapcsolat. A gyermekek között mindig történik valami, sok mosolygó óvoda veszi körül, öröm az ő életükbe egy kicsit belemélni. Megható, hogy óvodásaink között mindig van valaki, aki nekem is rajzol. Ezeket a munkákat gyűjtöm, boldogan viszem haza, és mutatom a saját gyermekeimnek, hogy milyen alkotásokat kaptam.

– Római katolikusként nemcsak hogy evangélikus intézményben dolgozik, hanem a családjával együtt evangélikus istentiszteletre is jár. Hogyan alakult ki ez a kötődés?

– Az evangélikus óvodával akkor kerültem kapcsolatba, amikor gyermekeim óvoda korúak lettek, és intézményt kerestünk, hogy beírassuk őket. A legjobbat szeretjük volna számukra, így kerültünk ide. Az óvodában láttuk a hirdetést az evangélikus templomban havonta tartott családi istentiszteletekről. Ezekre is elmentünk, és annyira jól éreztük ott magunkat, hogy visszavágytunk. Idővel nemcsak a családi istentiszteletekre mentünk, hanem vasárnapról vasárnapra ott vagyunk a templomban.

– Mi volt az a pozitív tapasztalat, amely ott tartotta önt az evangélikus közösségben?

– A Bakonycseryén szolgálatot végző lelkes házaspár, Szarka Éva és Szarka István személyisége és kisugárzása nagyon meghatározó volt a számomra. Láttam, hogy ők is a családok nehéz mindennapjait élik, és hogy milyen szépen és példamutatóan élik meg még a családi nehézségeket is. Hitelesnek láttam és érzem azóta is őket. Ők családként is példát mutatnak a kereszténységben.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Segíts, Uram!

Bizonyságtétel

A nyíregyháza-mandabokori evangélikus gyülekezetbe járok hosszú évek óta, és ifjúsági tag vagyok, azonban egy évvel ezelőtt nagy fordulatot vettem az életemben. Az Úr Budapestre szólított, Zuglóban kaptam állást területi védőnőként. Hosszú és imaharcokkal teli út vezetett idáig, de így az egy év távlatából nézve a történeteket, úgy látom, hogy valóban tökéletesen elő volt számomra készítve minden!

Egy évvel ezelőtt azzal az igével indultam útnak, amely 5Móz 28,2-ben így hangzik: „Rád szállnak mindezek az áldások, és kísérek téged, ha hallgatsz az Úrnak, Istenednek a szavára. Áldott leszel a városban...” Úgy gondolom, hogy valóban nagyon áldott volt ez az első év. Új emberekkel ismerkedtem meg, hiszen közel kétszázhusz család védőnője lehetek. Kaptam rendki-

nem tanítottak, és amikre nem készítettek fel. Amikor egy gondozott családban halva vagy betegen születik egy gyermek, vagy születés után rövid idővel meghal, az nemcsak a szülőt, hanem sokszor engem is nagyon megterhel. És ilyenkor jön egy kísértés, egy hamis gondolat, hogy ezek a nehézségek, ezek a terhek valóban az én szerető mennyei Atyám tervei? De aztán mindig rájövök, hogy igen, mert Isten tudja, mit miért tesz.

Tényleg nehéz, ezt nem tanították, de jó tudni, hogy nem csak az egyetem falai között tanul az ember, és hogy nem csak az ottani tanárok szava számít az életben. Mert van egy sokkal nagyobb Tanító! És talán ezek az esetek döbbenetnek rá leginkább, hogy mindig van miért hálát adni, és mindig van miért vagy kiért könyörögni. A thesszaloniaiakhoz írt első levélben

FOTÓ: DANKÓ DÓRA ARCHÍVUMBÓL

imádság. Néhány hónappal ezelőtt éppen munkából hazatérve kaptam a hírt, hogy édesanyám unokatestvére, akivel nagyon jó kapcsolatot ápolunk, szívinfarktust kapott. Nem tudtak többet mondani, csak hogy nagy a baj. A kétségbeesés, a szomorúság és a sok-sok „miért?” rögtön átvették az uralmat fölöttem, és keserves zokogásban törtem ki. Ott voltam a pesti alberletem szobájában egyedül, és az a kis szoba akkor a nagyvilágnak tűnt, aminek a közepén állok összetörve, és senki nincs ott körülöttem, senki nincs, aki vigasztalna, vagy enyhítené ezt a borzasztó fájdalmat, ami egyre jobban eluralkodik a szívemben. Nem gondolkodtam, képtelen voltam rá, és ekkor ösztönösen, mint a légvétel, imádságra kulcsoltam remegő kezeimet. Nem tudtam hosszú, szép vagy magasztos imát mondani, megszólalni is nehéz volt, mindösszesen két szót tudtam kirebegni: „Segíts, Uram!”

Persze a fejemben cikáztak a gondolatok, és talán sokkal több mindent szerettem volna akkor mondani az Úrnak, de csak ennyit voltam képes kimondani. Segíts, Uram! Nem tudom, mennyi idő telhetett el, megállt körülöttem a világ. Ez volt életem legrövidebb, de igazán és őszintén szívből jövő imádsága.

Olyan jó tudni azt, hogy az Úr valóban látja a mi szívünket, és nem hagy magunkra még azokban az időkben sem, amikor talán úgy érezzük, hogy egyedül vagyunk. És olyan jó az is, hogy bátran mehetünk az Úr elé akkor is, ha örömben, és akkor is, ha borbán vagyunk. Olyan jó tudni azt is, hogy ő valóban meghallgatja az imádságainkat!

■ DANKÓ DÓRA

Forrás: Hirmondó – A nyíregyházi evangélikus gyülekezet hírei; 2020. pünkösöd

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: JCOMP / FREEPIK

vül segítőkész kolléganőket, kaptam egy új gyülekezetet, ahová mindig örömmel megyek, és ami valóban az én pesti lelki otthonomná vált.

A kezdeti lelkesedés és „szárnyalás” után jöttek bizony olyan időszakok is, amelyek eléggé megpróbáltatás elbizonytalanítani. Védőnőnek lenni csodálatos dolog, semmi pénzért nem cserélnék, sőt el sem tudom képzelni azt, hogy én mást csináljak. De sajnos hamar meg kellett tapasztalnom, hogy érnek olyan történetek is, amiket az egyetem négy éve alatt

ezt olvashatjuk az 5. rész 17. versében: „...szüntelenül imádkozzatok...” De mit jelent szüntelenül imádkozni? Azt, hogy szüntelenül, talán mondhatnánk úgy is, hogy megállás nélkül. Ez olyan, mint a légvétel. Nem figyelünk rá, nem tudatosan csináljuk, és nem kell biztatni sem rá, hogy levegőt vegyünk. Ez természetes dolog, és jön magától, megállás nélkül, szüntelenül.

Vajon ilyen a mi imaéletünk? Az enyém sajnos nem. Nemrég azonban átéltem, hogy milyen is szüntelenül imádkozni, és milyen az, amikor valóban szívből jön az

A kántori szolgálat szépségei és nehézségei

Mindig is szerettem az orgona hangját. Emlékszem, kislány koromban is mennyire irigyeltem a karzaton ülőket, hogy ők ott ülhetnek a hangszer közelében, és mindig jó érzés fogott el, ha – akár templomon kívül is – orgonaszót hallottam. Valahogy mintha mindig is éreztem volna valamiféle elhívást. Közel húsz éve, hogy megvalósult ez az álmom, és gyülekezetünk akkori lelkésze segítségével elindulhattam ezen a nem mindig zökkenőmentes úton.

Sok tanulás, gyakorlás, istentisztelet van már a hátam mögött, mégis még mindig volna mit tanulni, hova fejlődni. Mindig akadtak nehézségek a húsz év alatt, amiket a jó Isten segített megoldani. Kezdetben a hangszer hiánya: a gyakorlásokat először magam által készített papírharmóniumon oldottam meg, majd kölcsönkaptam egyet; a főtí tanfolyamokra való eljutás: a fásasztó, hosszú busz- vagy vonatutak ósztól tavaszig, a nyári tanfolyamok, ami-

ket sosem feledek el; majd az egyetemi tanulmányok mellől külföntanárhoz járás, mellette a szolgálat és énekkari próbák szervezése. Lassan három éve pedig két kisfiú melletti orgonálás teszi izgalmassá a kántori munkámat.

Szerencsére családom, férjem, szüleim és a lelkészek is mindig segítségemre voltak és vannak a munka során. Édesanyaként talán a legnehezebb megoldani, hogy vasárnap vagy más gyülekezeti alkalmakkor én is ott legyek a templomban, gyülekezeti házban, akkor és amikor szükség van rám, hiszen a kicsik napirendje nem ezekhez az alkalmakhoz igazodik. De Istennek és az említett segítőknek hála, mindkét gyermekem születése után viszonylag rövid időn belül sikerült visszatérnem az orgonapadhoz. Ehhez kellett a gyülekezet és a lelkészünk türelme, rugalmassága is.

A zene is egy út lehet az Isten és egymás felé. Én ugyan nagyon szeretek

egyedül is énekelni, de egy énekkarban vagy egy kis közösségben némi kísérettel, például gitár vagy zongora, igazi fel-emelő érzés. Fáj a szívem-lelkem, hogy az elmúlt hetekben nem tudunk a testvéreikkel a templomban leülni egymás mellé vagy énekkarunkkal összejönni. A hiányt valamelyest pótolja, hogy otthonunkban a kisfiaiunk sokat énekelnek, nemcsak nekik való népdalokat, mondókákat, hanem evangélikus énekeskönyvünk énekeit is. Nagyobbik fiam például heteken keresztül az „Ó, terjeszd ki, Jézusom” kezdetű énekünk [ÉÉ 120 – a szerk.] dallamára aludt el. Remélem, ha felnőnek, számukra is legalább olyan fontos lesz majd a gyülekezeti élet, az éneklés, a zene, mint nekem.

■ BÖRÖCZNÉ BOLLA KRISZTINA
zalaistvándi kántor

Forrás: Dunántúli Harangszó – A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja, 2020/2. szám, nyár

FOTÓ: DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Mit jelent számomra a püspök kifejezés?

FOTÓ: BALOGH ÁKOS

Újságunk felelős szerkesztőjétől a címadással kijelölt feladatot teljesíteni csak részben tudom. Ugyanis a kérdésre nem tudok úgy válaszolni, hogy a püspök szót olyan kifejezésnek tekintsem, amelyet bizonyos távolságtartással elemezhetek. Csak egészen személyesen tudok erről szólni.

A püspöki szolgálattal kapcsolatban sokan és gyakran idézik 1Tim 3,1-et, ahol Pál apostol ezt írja szeretett tanítványának: „Igaz beszéd ez: ha valaki püspökségre törekszik, szép feladatra vágyik.” Ez a mostani fordításunkban olvasható. Más fordítások szerint „jó dolgot kíván”, aki püspökséget kíván. Megint máshol derék, magasztos, nemes munka a püspöki szolgálat. (A sokféle fordítás is mutatja, hogy milyen gazdag tartalmú az eredeti görög kifejezés.) De akárhogy is fordítják, úgy tűnik, mindenképpen valami „kívánatos” munka a püspökség. És éppen ez az, amit én a saját püspöki szolgálattal kapcsolatban egészen másként éreztem, tapasztaltam.

Miközben magam is nagyon reméltem, és ezt sokszor el is mondtam annak idején, hogy az 1952-ben „kivégzett” (Kapi Béla püspök használta ezt a kifejezést!) dunántúli egyházkerület újra életre kelhet,

2000. szeptember 23-án mégis így kellett vallanom püspöki székfoglalómban: „...magam is vártam, reméltem – már évtizede legalább – ezt az órát. A mögöttünk lévő esztendőben sokszor, álmatlan éjszakákon is imádkoztam azért, hogy jöjjön már ez a nap – de úgy jöjjön, hogy ne nekem kelljen itt középen megállnom... Hát csoda-e, hogy magamra nézve módosítanom kell az előttem jártakra sokszor mondott szép elnevezést, »Isten kegyelméből Dunántúl püspöke«, és magamat »Isten akaratából való püspöknek« kell mondanom?!

Isten kegyelmének, irgalmának ígéretébe kapaszkodom, de akaratának kényszerítő szigorát és – miért is titkolnám – terhét is érzem most szívemen. Lám, itt a példa: aki kiszolgáltatja magát Istennek, annak számolnia is kell azzal, hogy ő is el hatalmával, és úgy fordítja életünk, szolgálatunk irányát, ahogy mi magunk inkább elkerülni szeretnénk volna...

Nem tagadhatom tehát: az Isten akaratának való engedelmesség szándéka hozott ebbe a helyzetbe. Ezért nem is mondhatok mást, mint azt, hogy az ő kezéből veszem püspöki szolgálatom megbízatását és felhatalmazását, méltóságát és terhét. Szeretett Lutherünkkel együtt mondom:

»...használd eszközödd, csak el ne hagyj, Uram, mert ha magamra maradok, hamarosan elrontok mindent.«

Egyházunk törvényei mindenki számára elérhetők egyházunk honlapján. Ott kikereshető a püspök feladatairól szóló hosszú felsorolás is. Hagyományosan pedig a lelkészszentelést, vizitációt (ügynevezett egyházlátogatást) és az istentisztelet rendjének, a liturgiának a meghatározását szokták a sajátos püspöki feladatoknak nevezni. Mindez eszembe jut, ha „a püspökről” gondolkodom. De még ennél rövidebben is össze tudom foglalni, miben látom a lényegét. Átruházhatatlan feladata a püspöknek, hogy az igeszolgálat jó rendjére és a reformátori örökségben ránk bízott tanítás tisztaságára felügyeljen, az ettől való eltévelyedésekre figyelmeztessen, és mindenekelőtt jó példával elől járjon. Minden hiábavaló lenne akkor, ha az egyháznak erre az igazi kincsére (vö. Luther a 62. tételben) nem vigyáznánk!

Igen, az ígértetés! Püspöki feladatnak tartom, hogy amint azt aktív szolgálatom idején is tettem, most is – Luthert idézve – intsem mindnyájunkat. Rendjének 1515-ös zsinatára készített prédikációs vázlatában – tehát bő két esztendővel 1517. október 31. nevezetes napja előtt – ezt írta: „Bárcsak lángra lobbantathatnám szíveteket ezekkel a szavakkal: minden gondunk és feladatunk között a legelső és legfontosabb kellene, hogy legyen, hogy a lelkészek mindenekelőtt az igazság igéjében bővítködjének... Bármi máshoz nincs szükség lelkészekre... Lehet valaki egyébként bármily szemérmes, szívélyes, tanult, gazdálkodjék bár eredményesen, építsen házakat, növelheti befolyását, még csodákat is tehet, halottakat támaszthat fel, kiűzheti a gonosz lelkeket is: csak az lelkész és pásztor, aki mint Isten küldötte Isten népét az igazság igéjével vezeti, és ezáltal az isteni újjászületésre elségi.”

■ ITTJÁS JÁNOS nyugalmazott püspök

Forrás: Dunántúli Harangszó – A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja, 2020/2. szám, nyár

Egy rendkívüli tanév tapasztalatai

Korábban elképzelhetetlen hónapokon van túl az oktatás

A nevelési-oktatási intézményekben a március - szokásosan - az 1848-ban történtek felidézésének időszaka. Így az idén is megjelentek a márciusi ifjak portréi a folyosókon, de ki gondolta volna, hogy egészen május végéig ott is maradnak...

Már március 13-át megelőzően elkészült egy átfogó, online kérdőíves felmérés – egyházunk országos irodája nevelési és oktatási osztályának kezdeményezésére – az evangélikus nevelési-oktatási intézményekben a digitális átállás lehetőségeiről. Akkor az intézmények a saját felkészültségükről úgy nyilatkoztak, hogy csak hetekben mérhető a bevezetéshez szükséges idő... A veszélyhelyzet kihirdetésekor mégis elegendő volt egyetlen hétvége, hogy a távolléti oktatás elkezdődhessen. Az érdemi tanításért és tanulásért valóságos „digitális forradalom” zajlott, ami a pedagógusok áldozatos és ötletekkel teli munkájának köszönhető.

Egymástól tanulni

Az oktatás a digitális térbe „költözött”. A digitális oktatási stratégia eddig megvalósított lépései, elsősorban a normatív támogatás által lehetővé tett hardver- és szoftverfejlesztés, valamint a lezajlott pedagógus-továbbképzések nélkül nagyon nagy bajban lettünk volna. A még hiányzó eszközök biztosítására a kölcsönzés, a vásárlás lehetősége ugyan adott volt, ám társadalmi összefogásból is érkezett segítség. Például Sopronban az evangélikus öregdiákok internet-előfizetés átvállalására jelentkeztek, Soltvadkerten pedig a támogató vállalkozók felajánlásából közel száz gyermek kapott – egy villámgyorsan kialakított tanulmányi ösztöndíj keretében – számítógépet.

A tárgyi adományok mellett a digitális kompetenciák fejlesztésére is nagy szükség volt: egymástól tanult diák és pedagógus, szülő és gyermek. Ebben az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet (EPSZTI) szakmai

támogatása segített: a pedagógiai szakértők online oktatási módszereket gyűjtöttek, gyakorlati útmutatókat készítettek és

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

tettek közzé a pedagógiai intézet honlapján. Emellett online továbbképzést is szerveztek a praktikus, gyorsan tanulható és tanítható alkalmazásokról.

Az első egy-két hét intő tapasztalata volt a mennyiségi és időbeli keretezés szükségessége. Tanárt és tanulót egyaránt elárasztottak az információk: a kapcsolattartás gyakran párhuzamos csatornákon futott, s ha nem jött azonnali válasz, nőtt a bizonytalanság érzése, és áradtak a megerősítést kérő üzenetek.

Eszközök, formák

Az online kommunikáció és az egységes platform szükségességét minden intézmény felismerte. Legtöbbször a Google Class-

roomot vagy a Microsoft-alkalmazások lehetőségét választották, de az ingyenesen elérhető feladatszerkesztők, kép- és hangrögzítő megoldások is gyorsan bekeverültek a pedagógusok eszköztárába.

A digitális oktatásról több ízben készült online felmérés. A legtöbb iskola a nevelési és oktatási osztály, illetve az

EPSZTI szakértői által készített ajánlások és mintakérdőívek felhasználásával kért visszajelzést a szülőktől, pedagógusoktól, diákoktól.

Az összegzés szerint kiemelkedő az evangélikus digitális oktatás hatékonysága: jóval tíz százalék alatti azon tanulóknak az aránya, akiket csak hagyományos, papíralapú kommunikációval értek el a pedagógusok. A lemorzsolódás még ennél is alacsonyabb értéket mutat.

A sikerhez hozzájárult az is, hogy a veszélyhelyzet kihirdetése után az intézményvezetők rendszeresen tartottak online konzultációkat. Sor került körkapcsolásokra, amelyeken a nevelési és oktatási osztály vezetője tájékozódott az éppen aktuális helyzetről, illetve intézményti-

pusok alapján szerveződő csoportokban egyeztettek az igazgatók és a pedagógiai szakértők például az érettség lebonyolításáról vagy az óvodavezetés kérdéseiről.

A nevelési és oktatási osztály és az EPSZTI jogi-tanügyi szakértőinek jogszabályfigyelő munkacsoportja hírlevelek útján és a honlap „gyakran ismételt kérdések” menüpontjának folyamatos és tematikus szerkesztésével adott támogatást.

Megoldások és visszajelzések

A Magyarországi Evangélikus Egyház gyors döntéshozatalának köszönhetően az átmenetileg nehéz helyzetbe került intézmények – például a kollégiumok – a forráshiányuk kompenzálására anyagi támogatást kaptak. A digitális oktatást folytató intézményekben az informatikai felületek működtetéséért, valamint a pedagógusok munkájának támogatásáért végzett többletmunka elismerésére jelentős összegű forráselkülönítés történt.

Amíg az iskolákban a digitális oktatás zajlott, addig az óvodák zárva voltak. A nevelési és oktatási osztály és az EPSZTI munkatársai online felmérést végeztek, huszonhét óvoda esetében kérdezték meg a szülőket. A több mint ötszáz önkéntes szülői válasz visszaigazolta az azonnal elindított gyakorlatot: azzal, hogy az óvodapedagógusok digitálisan elküldték a szülőknél a rajzos, mozgásos, mesés-mondókás javaslatokat is tartalmazó heti tervet, nagyban segítették a gyermekek otthoni foglalkoztatását. Ugyanakkor aggodalmak is megfogalmazódtak, hiszen a fejlesztő feladatok végzése meghaladta – leginkább az iskolakezdés előtt álló vagy

a sajátos nevelési igényű gyermekeknel – a családi feladatátvállalás lehetőségeit.

Az óvodák bezárásával megszűnő ingyenes étkezés komoly gondot jelentett a nehéz helyzetben lévő családoknál. Erre a problémára a diakóniai intézményekkel együttműködő konyhák – például Nyíregyházán, Hódmezővásárhelyen – az ebédkiszállítás megszervezésével reagáltak.

A közösség pótolhatatlan ereje a hitéleti neveléssel kapcsolatosan is felmerült. Az ovisok ígéret, színezőket, történeteket kaptak rendszeresen, míg az iskolák hitéleti alkalmait digitális formát öltöttek. Az iskolalelkészek a hétkezdő áhítatokat online juttatták el az iskolai közösségekhez. A műfaji sokszínűség e téren is jellemző: levelek, diaképek, videóüzenetek, interjúk készültek a diákok számára. A változatos technikai megvalósítás is jelzi: az iskolalelkészek is teljesítették a kihívásokat.

Az intézményrendszerünkön belüli kapcsolattartásért és a rólunk szóló kom-

munikáció erősítéséért tervezett közösségimédia-megjelenést a járványhelyzet szintén felgyorsította. Az *Evangélikus nevelés* [Facebook-oldal és YouTube-csatorna – a szerk.] képes helyszíni beszámolóiban mutatta meg a rendkívüli hétköznapokban helytálló embereket, az oktatás szokásos próbatételeit, az érettségi és szakmai vizsgákat, valamint az ünnepeinket: húsvétot és pünkösödöt, ovis és iskolai ballagást.

„...így a végére érve olyan, mintha milyen szép és kellemes lett volna ez a soha nem látott, soha el nem képzelhető távoktatás – állapította meg Ittész Szilvia, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanára, summázva a mögöttünk hagyott hónapok tapasztalatait. – Pedig nem, alapvetően szörnyű volt és nehéz, fárasztó és fájdalmas. Mindenünk fáj, sosem értünk a munka végére...”

Nem, tényleg nem értünk a munka végére. Ám a tapasztalatok beépülnek feladatvégzésünkbe. Például a kompetencia-mérés eredményeinek javítását célzó fejlesztést mostantól digitális módszerekkel valósítjuk meg, és az oktatási innovációt ösztönző, társadalmi integrációt és egyházépítést szolgáló új, szakmai támogató projektben a befogadó pedagógiai gyakorlatot végző intézményeink tudásmegosztását is a járvány hozta kényszerű digitális áttérésünk frissen szerzett ismeretei támogatják.

Egy nehéz és korábban ismeretlen időszakból új oktatási képességekkel és készségekkel felvértezve léphetünk előre.

■ BUJDOSÓ ERIKA

A szerző az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet pedagógiai szakértője

Vadászvizsgával a könyvek között

Búcsúbeszélgetés Széchenyi Magdolnával

Mindig nehéz feladat úgy interjút készíteni, hogy a beszélgetés feletti öröme ürröm is vegyül. Amikor a Luther Kiadó könyvesboltjának vezetőjével, tizenkét éve munkatársnőmmel, kedves barátnőmmel ültünk le e cikkhez a hanganyagot felvenni, az egyik szemem sírt, a másik nevetett. Széchenyi Magdolna ugyanis július 1-jétől már nem a Luther Kiadó csapatát erősíti. Nézzék el, tisztelt olvasóink, hogy az ez alkalomból készült búcsúinterjút kivételesen tegező formában olvashatják.

– Tizenkét éve tartozol papíron is a Luther Kiadó személyi állományához. Hogy kerültél ide?

– Édesanyám, Széchenyi Gizella 1995-től volt a kiadó könyvelője, a későbbiekben főkönyvelőként innen is ment nyugdíjba. Az iskolából jövet-menet gyakran bejártam hozzá, így a Tóth-Szóllós Mihály vezette sajtóosztályi csapatban mindenkit jól ismertem. A gimnáziumi, majd az egyetemi nyári szünetekben a szabadságolások idején egyre többször segítettem be kisebb munkákba, például az *Evangelikus Élet* csomagolásába vagy az előfizetői csekkek kiküldésébe. Volt, hogy könyvvásárba mentem árulni. Egyetemistaként még doktori iskolás voltam 2008-ban, amikor Kende K. Péter, a kiadó akkori igazgatója megkért, hogy ha megbízási szerződéssel is, de jöjjenek a kiadóba dolgozni. Már a kezdetektől összetett volt a munkám: nemcsak a könyvesbolti feladatokba kellett besegítenem, hanem pénzügyi adminisztrációs teendőim is voltak. Amikor édesanyám 2011-ben elment nyugdíjba, teljes státuszba kerültem – én lettem a pénztáros, illetve a könyvesbolt vezetője.

– Evangélikus berkekben úgy szoktuk viccesen emlegetni, hogy mi kis egyház, nagy család vagyunk. Mennyire tapasztaltad ennek igazságát a könyvesboltos éveid alatt?

– Nagyon is. A vevőkörünk nagy részét az evangélikus gyülekezetek teszik ki, illetve a jelentős számú középkorú vásárló mellett sok nyugdíjas vevőnk is van. Az állandó, visszatérő vevőink közül többekkel személyes jó kapcsolat, barátság alakult ki az évek során, a telefonban már

hangról felismerjük egymást. Jó néhány évvel ezelőtt megújult a webáruházunk, egyre többen vásárolnak ott is. Ezáltal onnan is vannak visszatérő vásárlóink, akiket ha személyesen nem is, de névről már ismerünk Szőke Edina kolléganőmmel.

– Miért jó a Luther Kiadóban dolgozni?

– Kevesen vagyunk, ezért ismerjük egymást, és nagyon jó csapatszellem alakult ki. Az a nagy erőssége a kiadónak, hogy a mindennapokban összetartóan, egymást segítve végezzük a munkánkat.

Az állandó, visszatérő vevőink közül többekkel személyes jó kapcsolat, barátság alakult ki az évek során, a telefonban már hangról felismerjük egymást.

– De te most mégis elmész...

– Igen. Az Emberi Erőforrások Minisztériumában az európai uniós projektekkal kapcsolatos főosztályra fogok kerülni.

– A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szereztél bölcsész-, illetve tanári diplomát történelem szakon, és a szociológiát is elvégezted. 2005-ben írtál egy cikket az *Evangelikus Élet*be az 1848–49-es forradalom és szabadságharc során használt fegyverekről *Hadászat, harcászat a szabadságharcban* címmel, mert az egyetemen hadtörténeti kurzust is felvettél. A hadtörténeti érdeklődésednek vajon van köze ahhoz, hogy „igazi” Széchenyi vagy?

– Könnyen lehet, mert a Széchenyiek minden tekintetben nagyon sokat áldoztak a haza oltárán. Nem titok, hogy mi Széchenyi Zsigmonddal vagyunk oldalági rokonok. Ő is, és az édesapja is katonaviselt emberek voltak, nem is beszélve Széchenyi Istvánról, aki komoly katonai sikereket ért el fiatal korában. A vér pedig nem válik vízzé – tartja a mondás, így bizonyára nekem is a génjeimben van valamennyire a katonai dolgok iránti vonzalom, mert már gyerekkoromban nagyon szerettem nézegetni a katonai egyenruhákat, fegyvereket.

– Mennyire tartjátok a kapcsolatot a rokonsággal?

– Széchenyi Zsigmond özvegyével, Hertelendy Margittal, vagy ahogyan sokan hívják őt, Mangi néniel az utóbbi időben minden évben a FeHoVán, azaz a *Fegyver, horgászat, vadászat* nemzetközi kiállításán vagy a gödöllői természetfilm-fesztiválon szoktunk személyesen találkozni.

– Azért tetted le te is a vadászvizsgát, mert a világhírű vadász rokon, Széchenyi Zsigmond neve kötelez?

– Részben igen. Másfelől családi hagyományból is, mert édesanyám fiatal korában sportlövő volt. Bár neki nincs vadászvizsgája, de nagypapám és a további felmenőim is mind vadászemberek voltak. Tehát nemcsak a vadászat lett családi örökség nálam, hanem a természetszeretet és a földművelés is. Például a konyháralvót magunk termeljük meg a konyhakertünkben.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Ez a konyhakert pedig Felcsúton van. Aki téged ismer, tudja, hogy nem hagynád ki a csapat egyetlen meccsét sem.

– Arra határozottan emlékszem, hogy az 1986-os foci-világbajnokságot családi, baráti társaságban néztem végig a tévében, és erősen megragadt, ahogy a körülöttem levő felnőttek szurkoltak. Akkor „fertőződtem meg” a futball szeretetével. Ettől pedig már csak egy lépés volt, hogy a többi sportág is magával ragadjon. Nálunk mindig szólt a Kossuth rádió, így természetes volt, hogy a magyar sport-sikereket nyomon követtük. Számomra meghatározók voltak például Novotny Zoltán olimpiai közvetítései. Az külön öröm, hogy a felcsúti focicsapat egy ideje komoly sikereket ér el. Törzsszurkolók vagyunk, állandó bérletünk van a Pancho arénabeli meccsre.

– De te magad is évek óta rendszeresen sportolsz. A kiadóban számunkra megszégyenítő az elszántságod ezzel kapcsolatban, hiszen heti kétszer fél órkor kelsz, hogy még a munkaidő kezdete előtt eljárhass az edzésekre.

– Felnőtt koromra nőtem ki azt a hirtelen növésből eredő gerincbetegséget,

amely miatt sokáig nem végezhettem komoly megterheléssel járó mozgásokat. Viszont most már ötödik éve szinte minden héten ott vagyok az aerobikteremben a megszállott korán kelők csapatában. Már el sem tudnám képzelni mozgás nélkül az életem.

– Református presbiterként te a kiadóban az ökumené színeit erősítetted. Sokan tudják rólad, hogy a kóruséneklés egy másik szívügyed. Mesélj erről is!

– Ez a Baár–Madas Református Gimnáziumból indult ki Arany János karnagy vezetésével, aki úgy gondolta, hogy az érettségi után sem engedi el a gyerekeket. Ezért létrehozott egy egyetemi kórust – ez lett a Psalterium Hungaricum, amely 2001 óta működik. Mivel református kórus vagyunk, a zeneművek döntő része protestáns szerzőktől származik. Bachot nagyon szeretjük, az ő műveit repertoáron tartjuk, és Gárdonyi Zoltán négyszólamú feldolgozásait is sokat énekeljük. A fiával, Gárdonyi Zsolttal nagyon jó kapcsolatot ápolunk. Ő már hetven év felett van, de még mindig alkot, és mindig nagy szeretettel adja át nekünk az új műveit.

– Sok helyen léptetek már fel eddig is, néhány évvel ezelőtt pedig volt egy olyan

megtisztelő koncertkörutatok, amelyről a mai napig könnyes szemmel mesélsz.

– A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához közeledve 2016-ban Magyarország kormánya felkért minket arra, hogy a református részről a debreceni kántus mellett mi képviseljük a protestáns egyházakat egy tíz-tizenöt állomásból álló Kárpát-medencei koncertkörúton. Egy amatőr vegyes kórusról van szó, de igyekszünk minden tőlünk telhetőt megtenni azért, hogy a szakmai felkészültség mellett azt a lelkeséget is beletegyük a szolgálatunkba, amelyet a több száz éves protestáns egyházzene jelent. Számunkra nagy megtiszteltetés volt a koncertkörútra szóló felkérés.

– Hol léptetek fel?

– Az evangélikus helyszíneket a Lutheránia énekkar járta be, mi főként a reformátusok lakta területeken adtunk koncertet. Voltunk Kolozsvárott, eljuttunk az Őrvidékre is, még Bécsben is adtunk koncertet. A debreceni kántus Székelyföldre is ment. Életre szóló élményekben lehetett részünk – hasonlólt élni át az a sportoló, aki kijut az olimpiára, és a hazáját képviseli. Remélem, még sokáig szolgálhatunk a zene nyelvén.

■ BODA ZSUZSA

Tényleg több pénzt kapnak az egyházi iskolák?

Asztalos György pedagógiai szakértővel utánajártunk

Az egyházi és állami iskolák finanszírozása címmel jelent meg nemrég az Evangélikus Pedagógiai Intézet honlapján (Epszti.hu) Asztalos Györgynek, az intézet pedagógiai szakértőjének az írása arról, vajon igazak-e azok a világi sajtóban előszeretettel hangoztatott mondatok, amelyek szerint az egyházi iskolákban tanulóakra jutó állami költségvetési támogatás többszöröse az állami iskolákénak. Megkérdeztük a cikk szerzőjét.

– „Ha a Google keresőjébe beírom az »egyházi iskolák finanszírozása« keresőszót, akkor képtelen állításokat megfogalmazó cikkeket látunk” – állapítja meg írásának bevezetőjében. „Háromszor többet ér egy gyerek, ha egyházi iskolába jár?” „Négyszer többet költ a kormány az egyházi iskolákban tanulóira, mint az állami diákokra” – olvassuk az ilyen cikkek címeit. Milyen források alapján juthattak a szerzőik ezekre a következtetésekre?

– A nyomozásom eredménye szerint Romhányi Baláznak a *168ora.hu*-n 2017. június 27-én megjelent, *Valami nagyon eltorzult: négyszer több pénzt ad az állam az egyházi iskoláknak, mint a sajátjainak* című cikkétől datálhatók a félreértések. Ebben az írásban a szerző a sok költségvetési tételből kivonja a dologi kiadásokat, és ezekről közöl táblázatot. A dologi kiadások valóban nagyobb tételt jelentenek az egyházi iskolákban, mint az államiakban. Azt persze a cikk nem említi, hogy az egyéb kiadásoknál viszont az állami iskoláknál van nagyobb tétel! Ha figyelmesen elolvassuk az írást, azt látjuk: a szerző nem állítja, hogy az egyházi iskolában egy gyerekre háromszor annyi pénz jut. A dologi kiadásokban jelentkező többszörös szorzót azonban az ön kérdésében említett cikkek már úgy vették át, mintha ez a kiadások egészére vonatkozna. Ezt

nevezhetjük a szándékos vakság kategóriájának is, hiszen az elég nyilvánvaló, hogy a felekezeti iskolák pedagógusai nem keresnek háromszor annyit, mint az államiaké. Ebből az említett dologi kiadásos táblázatból készített diagramot Ercse Kriszta *Az állam által ösztönzött, egyház-asszisztált szegregáció mechanizmusa* című tanulmányában [megjelent az „Én vétkem” – *Helyzetkép az oktatási szegregációról* című tanulmánykötetben, szerkesztette Fejes József Balázs és Szűcs Norbert, Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018]. Mint a szerző írja: „Jól látható, hogy a finanszírozás terén az állam az egyházi iskolákat egyértelműen előnyben részesíti mind a civil fenntartókkal, mind a saját iskoláival szemben. Az állami iskoláknak sokkal rosszabb financiai feltételeket biztosít.” De ebben a tanulmányban szintén nem szerepel a kiadások között az „egyéb” tétel – ha ezt a tételt tekintjük, ismét azt látjuk, hogy az állami iskolák járnak sokkal jobban. Tehát hogy teljes áttekintést kapjunk, érdemes olyan táblázatot készíteni, amely tartalmazza a dologi, illetve az egyéb kiadásokat is (*a lap alján*).

– **Mit tekinthetünk hiteles forrásnak, ha az iskolák finanszírozásával kapcsolatban van szükségünk adatokra? Vagy nem az adatok hitelességével van baj, hanem a felhasználásuk módjával, interpretálásával?**

– Hiteles forrásmunkának tekintem *A közoktatás indikátorrendszere* című kiadványokat; 2015 óta ezt két évente megjelenteti a Magyar Tudományos Akadémia és az Európai Bizottság támogatásával a Közgazdaság-tudományi Intézet, a legfrissebb 2018-ig tartalmazza az indikátorok frissített értékeit. Ebből az derül ki, hogy nagy eltéréseket nem lehet felfedezni. Fontos megemlíteni azt a nem köztudott tény, hogy az egyházak és az állam minden évben tárgyalóasztalhoz ül, és fillérre megnézik, hogy az állami és az egyházi szektorban mennyi pénz jutott egy óvodásra, iskolásra, és a különbözettel elszámolnak. Eddig az adott tanévben mindig az állami szférában jutott több pénz egy gyermekre, de ezt az állam utólag kompenzálta.

– **Melyek azok az adatok, mutatók, amelyek alapján érdemes határozott kijelentéseket tenni, konklúziót közölni ebben a témában?**

Egy tanulóra eső kiadások az állami és az egyházi fenntartású iskolákban 2016-ban

a fenntartó típusa	iskolatípus	pedagógusbér	egyéb bér	dologi kiadás	beruházás, felújítás	egyéb kiadás
állam	általános iskola	457 000 Ft	41 000 Ft	52 000 Ft	4 800 Ft	114 470 Ft
egyház	általános iskola	442 000 Ft	83 000 Ft	152 000 Ft	25 890 Ft	22 520 Ft

– A legnagyobb problémának én nem is azt látnám, hogy van egy szerző – például az említett Romhányi Balázs –, aki más adatokkal számol, vagy hogy esetleg általam nem ismert forrásokból más is kiolvasható, hanem azt, hogy a forrásokból önkényesen – minden magyarázat nélkül – kihagyják azt a tételt, amelyben az állami iskolák járnak jól. És ezekben a cikkekben ez történt. Ezt látjuk például Erce Kriszta és Radó Péter *A magyar közoktatásban zajló privatizáció és annak hatásai* című dolgozatában is, amely az *Iskolakultúra* folyóirat 2019/7. számában jelent meg.

– Van-e különbség az egyházi intézmények csoportján belül a különböző intézménytípusok – óvodák, általános iskolák, gimnáziumok, szakközépiskolák, szakgimnáziumok – finanszírozásában? Ha igen, mi ennek az oka?

– Nyilván óvodában nem ugyanannyiba kerül egy gyerek, mint gimnáziumban. És az is lehetséges magyarázat az eltérésekre, hogy az állam drága szakokat működtető szakiskolákat finanszíroz, az egyházi intézmények között azonban kevésbé jellemzők az ilyen intézmények.

– Mit mutatnak a rendelkezésre álló legfrissebb adatok: mennyi állami támogatást kaptak a legutóbbi időszakban az egyházi iskolák, és mennyit az államiak?

– Ha megnézzük a költségvetési tételeket, akkor két tételben van jelentős különbség az egyházi és az állami iskolák költségvetésében, mint már említettem: a dologi és az egyéb kiadásokban. Ezek kompenzálják egymást (*diagramok jobbra*). Ennek pedig az egyszerű oka az, hogy más tételek más „zsebekbe” kerülnek. Például az egyházi iskoláknál az étkezési támogatás jelentős tétele a dologi kiadásokhoz kerül, az államiakban pedig az egyéb kiadások közé.

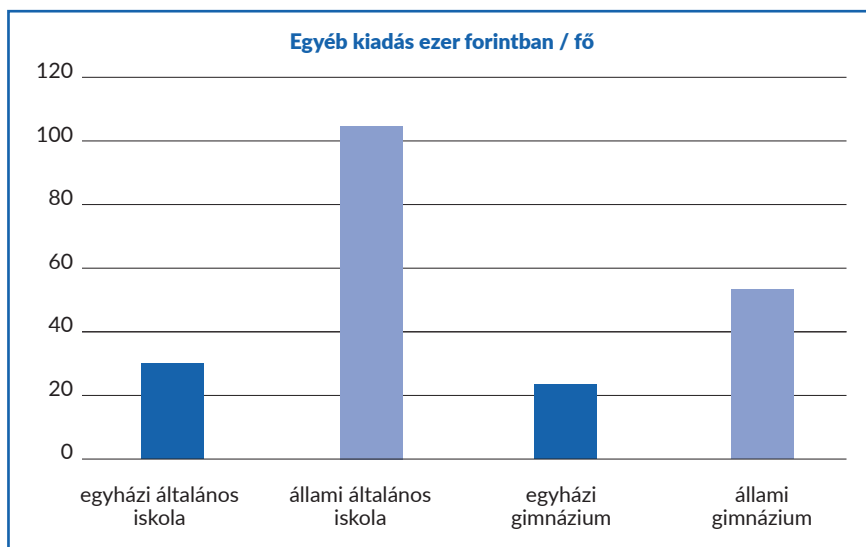
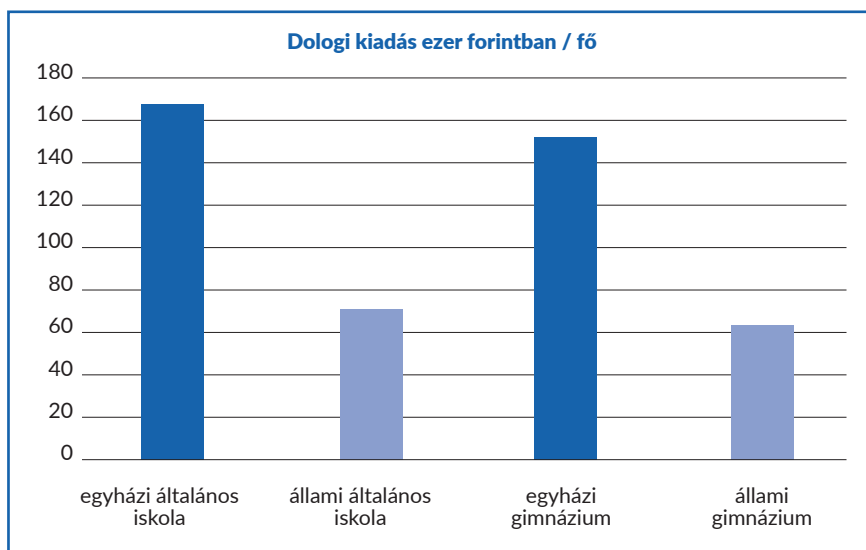
– Felmerül a kérdés, hogy ezeknek az említett tételeknek a kifejejtése nem valamiféle célzattal történt-e.

– Csak feltételezéseink lehetnek. Sajnos azt látom, hogy sokan valami okból haragszanak az egyházi iskolákra, ezért keresnek valami olyat, amivel az ellenzenvet lehet igazolni. Állhat ez is a háttérben. Az egyházi iskolák önálló gazdálkodásúak, ami nagy előnnyel járhat, hiszen jobb gazdák lehetnek, illetve olyan célra is fordíthatnak pénzt, amire az állami iskolák nem, még ha ugyanabból a pénzből gazdálkodnak is. Ez is lehet az ellenzenv oka.

■ K. B.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Doppler, a teknős

(5Móz 7,6–12)

Dunaharasztaban laktunk, amikor egy szép napon egy teknőst találtam a kertben. Éppen beszélgettem telefonon egy kedves debreceni barátommal, amikor is láttam átgyalogni őt a járdán. Először azt hittem, káprázik a szemem, és csupán a fáradtságnak tudható be a látvány, de pillanatok alatt kiderült, hogy amit látok, az a valóság. Gyorsan leraktam a telefont, odamentem hozzá. Felemeltem. Szemeztünk, majd felvittem a kerti teraszra, és letettem magam mellé. Csakhogy nem akart ott maradni. Szökési kísérletbe kezdett, mire én – felhasználva a telefonos segítség lehetőségét – elkezdtem kérdezősködni, mit is csinál az ember, ha, példának okáért, talál egy teknőst a kertjében.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ROBERTO PATTI / UNSPLASH.COM

Mivel elengedni nem mertem, hátha valami baja esik, jobb ötletem meg nem volt, így beleraktam egy lavórba, és vizet eresztettem bele. Leültem a székemre, néztem teknős barátomat. Kedvenc kortárs norvég írók egyik regényének főhőse nyomán elneveztem Dopplernek. Csak feküdt a lavórban. Majd hirtelen elkezdett kaparászni, megpróbált valahogyan kimászni. Nem sikerült neki. Újra megpróbálta. Majd megint, újra meg újra. De mindannyiszor kudarcba fulladt a vállalkozása.

Megmondom őszintén – látva szegény kis állat küzdelmét –, nagyon szomorú lettem, és elgondolkodtam: vajon az emberi élet is ilyennek tűnhet egy isteni aspektusból? Vajon Isten is valami ilyesmit lát, ha megvizsgálja kinek-kinek az életét? Vajon ő is azt látja, hogy kilátástalan küzdelmet folytatunk?

Mit is gondolunk mi arról, hogy mit is gondol Isten rólunk? Az ember mindig is próbálta és próbálja megfejteni a titkok titkát: vajon Isten minek alapján dönt, minek alapján választ ki, minek alapján szeret, ad parancsot, büntet? Milyen az isteni aspektus? Tudjuk egyáltalán? Vagy csak tippelünk, hogy szerintünk Isten úgy néz ránk, mint mi egy küzdő teknősrre, amelynek szabadság

járna, de nem biztos, hogy biztonságos lenne neki, ha szabadon engednénk?

Az istenkép, amely megjelenik ebben a deuteronomiumi szövegben, eléggé ellentmondásos: Isten kiválaszt, esküjét megtartja, kiszabadít a fogságból. *„Állhatatos Isten ő, aki hűségesen megtartja szövetségét ezer nemzedéken át is azok iránt, akik szeretik őt, és megtartják parancsolatait. De megfizet személy szerint azoknak, akik gyűlölik őt, elpusztítja őket. Nem késik megfizetni személy szerint annak, aki gyűlöli őt.”*

Felkavaró, ahogyan megjelenik előttünk az Úr. Még akkor is az, ha jól tudjuk, a szent irat szerzője nem elmélkedik Istenről, hanem a nép Istennel megélt tapasztalatát osztja meg.

Mi pedig, több ezer évvel később élők, semmiképpen sem vonhatjuk kétségbe, nem kérdőjelezhetjük meg, hogy ott és akkor valaki, sőt egy egész nép azt élte meg: Isten hűséges azokhoz, akiket kiválasztott, és akik megtartják parancsolatait, de akik gyűlölik őt, azoknak megfizet személy szerint, elpusztítja őket.

A feltételhez kötött kegyelem képe jelenik meg itt, amelyet ezzel a két szóval írhatnánk körül legjobban: „ha” és „akkor”. Ha megtartod, amit kérek, akkor megmenekülsz. Ha nem tartod meg, akkor elpusztítalak. Ha gyűlölsz, akkor meghalsz, ha szeretsz, akkor élhatsz. A feltétel tiszta. A szabályok egyértelműek. A határok tisztán láthatók: Isten a saját tulajdon népe életének olyan kereteket ad, amelyek között mindennek következménye van. A tét: élet vagy halál.

Olvasva ezeket a sorokat: megijedünk. Kétségbe esünk, és feltesszük azt a lutheri kérdést: de hol van itt a kegyelmes Isten? Hol van itt a feltételek nélkül megbocsátó Atya, aki kérdések nélkül öleli át a tékozló fiút? Isten változott meg? Az ember, a kor, az elvárás, a rendszer változott meg?

Keresztény hitünk szerint Jézus által létrejött egy rendszer-váltás. Ez nem ignorálja a tapasztalatot, nem kiiktatja a Tóra szent szavait, hanem egyszerűen a meglévő rendszert újraértelmezi. Szükség volt rá. Nem azért, mert Isten más lett, hanem mert félreértették, félremagyarázták őt. És hitünk szerint Isten Jézusban korrigálta a félreértéseket, félremagyarázásokat saját magával kapcsolatban. Nem az ember van a rendszerért, hanem a rendszer az emberért – hirdeti meg Jézus.

Éppen ezért nem kell félnünk. Mert szabadok vagyunk. Ugyanakkor százszázalékosan az Atyához kötve. Semmiképpen sem a kilátástalan, „Doppler teknős a lavórban típusú” küzdelem a küzdelmünk, de az Istenhez való feltétlen ragaszkodás küzdelme.

Utóirat: Doppler, a teknős pedig végül – megszabadulva a lavórba – visszatért gazdájához, és boldogan élt egy kis kerti tóban barátjával, Samuval, a másik teknőssel. Küzdelmekkel, reményekkel. És, természetesen, szabadon.

■ DR. GÁNC S TAMÁS

Ez az élet illata

A tiszta élelmiszer és tiszta lélek nyomában

A Bakony szívében, az ötszáz lelket számláló Szápáron – festői, békés környezetben – nyújtózik a napfényben ifj. Palik Ferencnek és családjának a birtoka. Búzamezők, legelők, erdő, szántó, patak, gyümölcsös és malom. A teremtett világ és annak Ura iránti tisztelettel és alázattal éli itt dolgos mindennapjait a háromgyermekes evangélikus vállalkozó és felesége, Anikó. Vegyszermentes lisztjüket, kenyerüket, mangalicából, illetve szarvasmarhából készült termékeiket a környékbeliek veszik-viszik. A kevesebb több! – ez az elvük. A Szápári Ökofarm és Biomalom gazdája olyan ősi tudással és szeretettel beszél talajról, növényről, állatról, ami azok sajátja, akik hitből élnek, s munkájukat hivatásnak tekintik. Gasztroriport-sorozatunk legújabb állomásán a tiszta élelmiszer és a tiszta lélek kapcsolata is feltárul.

Közös történetük felidézését ifj. Palik Ferenc kezdi: „Egyikünk felmenői között sincs gazdálkodó. Anikó egy veszprémi panelben nőtt fel, de mindig vidéki életre vágyott, én a szomszédos Bakonycseryéről származom. Kis háztájinkban a család szükségleteit termeltük meg. Itt, Szápáron ismerkedtünk meg: Anikó vett egy kis parasztházat, és lovakat tartott. Egy csikót vettem tőle. Így kezdődött; immár huszonnégy éve” – mondja a gazdamolnárpék. Hogy mit jelent ez az elnevezés? Olyan embert takar, aki maga termeli meg a gabonát, maga őrli meg, és ebből a lisztből süti a kenyeret – cikkünk szereplői ökológiai értelemben az első tisz-

ta birtokot működtető gazdamolnárpékek hazánkban. Baromfi, ló, birka, szarvasmarha, szabad tartású mangalica legel náluk, sonkát, szalonnát, kolbászt is készítenek.

A természet megtalálja a megoldást

Ferenc a takaros portájuk előtt éppen a péntek délutáni kenyérsütés, -árúsítás idején, munkájuk gyümölcsei között és gyermekei körében mesél. „Megtermelt jövedelmünket mindig földre és mezőgazdasági gépekre költöttük.” A kis parasztház helyett építkeztek a jelenlegi birtokon, harmadik gyermekük már ide született. „A falu hatá-

rában vagy ahol volt éppen eladó föld, ott vásároltunk. Tizenöt éves cserebere eredménye a mára nyolcvanöt hektáros birtok. Bőségesen elég, nem vágyunk nagyobbra.”

A gazdaság eltartja a családot. Évekre előre gondolkodnak, ahogy jó gazdához illik. A szemlélet a lényeg, nem a papír, és ez az emberi lelkületből fakad. Kettőn felügyelik a farmot napi huszonnégy órában, alkalmazottjuk nincs, csak alkalmi segítőjük – folytatja Ferenc. „Technológiánk lényege, hogy meg kell hagyni a kellő időt a természetnek, s az mindenre megtalálja a megoldást. Csodákat élünk meg így. Nem lettünk a rabszolgái, de kizsákmányolói sem. A farm legfontosabb törvénye, hogy mindent csak a természettel összhangban teszünk.”

Mi kell mindehhez? „Üzemanyag és alkatrész a gépekhez – minden mást megad a természetes körforgás. Sem nemesített szaporítóanyag, sem műtrágya, sem gombaölő nincs itt. A bakonyi mikroklímában otthonos növényeket termesztjük.” Ahogy beszél, minden olyan egyszerűnek tűnik. „Jó gazdának lenni: ez a titok – szövi tovább gondolatait. – Ha figyeljük, mi a jó a növénynek, állatnak, választ kapunk a mi értekre. Nyitott szemmel kell járni – ennyi az egész.” ▶

Ősi gabona, régi tudás

A gazda szavai átfogó ismeretekről árulkoznak. „Sok éve egy bábolnai gazdánapon figyeltem fel egy szerény kis standra, egy nyolcvan év körüli bácsiéra. Megszólitott, és adott egy CD-t. Egy könyv van rajta: *A mezei gazda vezérlőkönyve* 1837-ből. Igazi kincs, a nyomtatott példányát megvásárolni nem lehet; antikváriumban kétszázhetvenezer forintért jegyeztethetném elő. Abszolút törvényszerűségek vannak benne nemes egyszerűséggel, amelyeket a mai korhoz kell adaptálni. Nagyon sokszor elolvastuk a feleségemmel. Ez lett a me-

zőgazdasági bibliánk. Ahogy kétszáz éve tudott egy gazda, úgy mi is tudunk vegyszer nélkül termelni” – avat be az ökológiai tisztaság titkába. Ezt a minősítést öt éve nyerte el a birtok. „A körforgáshoz – talaj, növény, állat – idő kell, nem lehet megspórolni a gondoskodást. Ha így teszek, ajándékba fogja adni a termést, aminek aztán van pénzbeli értéke. Nézzünk le: minden onnan kezdődik, a talajtól!”

Tiszta élelmiszerekre nagy az igény. Rejtett birtokuk kincseit sehol sem reklámozzák, ottjártunkkor mégis egymásnak adták a kilincset a visszatérő vevők lisztért, tojásért, a kemencében frissen kisült kenyérért, bagettért. Több olyan vásárlójuk is van, aki elmondta: sok éve meglévő panaszai szűntek meg, mióta az ő kenyereket fogyasztja. Mitől ennyire finom? – tudakoljuk. „A jó kenyér alapja a minőségi vetőmag. Az alfa és az ómega pedig a dús, vegyszermentes talaj. Ha ellátjuk a megfelelő szerves anyaggal, magas beltartalmi értékű növényeket és kiváló lisztet tudunk

előállítani” – magyarázza Palik Ferenc. „Régi” gabonát vetnek. Állatok nélkül pedig nem menne – a biodiverzitás és ökoszisztéma szavak náluk a teremtettség ősi rendjévé állnak össze.

Hit nélkül nem lehet

A gazdamolnárpék felfelé is néz. Édesanyja révén evangélikus. „Anikó is evangélikus hitre tért” – mondja Ferenc. Nem szoktak erről külön beszélni – természetes számukra, hogy a hit az életük megtartó ereje. Két idősebb gyermekük, Botond és Kitti már konfirmált.

A gazdálkodói lét és a hitélet, avagy Isten ajándéka és az ember kétkezi munkája egységet alkot. „Ezt hit nélkül csinálni nem lehet. Sem a természet, sem a hited nem

hazudik! Megkapod a megfelelő irányt, ha teszel érte, és figyelsz. És mindig megvan a jövőképed. Nekem csalódásban még nem volt részem. Vannak kis pofonok, de a hit mindent elrendez. Így teljes az ember, így tud mosolyogni” – vall visszafogottan hitéről Ferenc.

Két fivérével együtt a bakonycsérnyei templomban konfirmált Zászkaliczky Péternél. A lelkész nagy hatással volt egész életére: „Példaértékű család. Olyan rózsakertje, templomudvara volt, annyira díszlett, az emberek a csodájára jártak. Senki sem lépett rá a fűre! Péter bácsi kertész-mérnök is. A mezőgazdasághoz is hozzásegített mindaz, amit nála láttam. Olyan kedvességgel fogadott, tanított minket, gyerekeket! Lelkésznek ilyen emberek valóók!” Szarka Istvánról és Éváról, a jelenlegi lelkész házaspárról is lelkesen mesél; gyakori vendégek a portán. „Nyitnak a fiatalok felé, a gondolkodásuk nem hivalkodó, érdeklő őket a természet. Van, amikor három tisztelendő ül le itt nálunk – evangélikus, református, katolikus –, jönnek kenyérért, lisztért...”

A kenyér az egyetlen étel, amely a *Mi-atyánkban* benne van. Vajon milyen érzés saját maga őrölte, sütötte kenyeret tenni az asztalra? „Nagyon kell szeretni, becsülni, tisztelni a kenyeret, Isten ajándékát. Szoktunk erről Anikóval is beszélgetni. A kenyér... nálunk az a minden. Az a korona. A kiteljesedés. Kívánjuk, hogy más is megérezze ezt, ha süt a lisztünk-ből.” Anikó és Ferenc a liszt mellé kenyérreceptet és kovászt, no meg jó szót is ad vevőinek. A farmra betérőknek mindent megmutatnak.

Élő búzaszem

Az idei búza zöld csík. „Behozták az aszály miatti lemaradást. A növény öszszekuporodva várja az esőt, mintha azt mondaná: még bírom, majd megkapja az égi áldást, és pillanatok alatt kirobban belőle az energia az éltető víz hatására.” A gazda szavait metaforává fordíthatjuk: mi, emberek sem vagyunk másként az Úristen élő vize nélkül.

„Ma sokakból kiveszett a bizalom, a hit, a természetközelség. A mai ember elsorvad, ha csak az anyagiakban látja a boldogságot! Pedig aki kér, tesz, az tud építkezni. Minden gyermekünk ültetett két fát. Vittek neki vizet, aztán elfeledkeztek róla. Majd szóltunk: ott az első termés a fádon! Mindennek megvan az ideje, ha ki-

hogy figyeltünk, jártuk a területet” – mondja. Rengeteg olvasás nagyon régi könyvekből, idős felkutatása, meghallgatása kellett még; ezt a tudást csak régről lehet megszerezni, a művelésnek ezt a módját mintegy hatvan éve nem alkalmazzák. „És újra rájövünk arra, amit elődeink tudtak – folytatja. – Az időjárásnak való kitettséggel meg lehet tanulni együtt élni. Ferenc nyugodt természete erősen hat rám. Az ő belső egyensúlyát csodálattal nézem.”

A kenyérsütésre és a kovászkészítésre Anikó magától jött rá. Kézműves kenyerekben holisztikus szemléletük van benne. Hosszadalmas kísérletezés vezetett idáig, az összefüggések megértése nem adta könnyen magát. „A kovász él. Volt, hogy kiábrándultam az egészségből, kétszer is abba hagytam. Aztán a hetekre eldugott dunsztosüveget újra elővettem. És egyszer csak sikerült! Úgy készítem a kenyeret, ahogy a vevő kéri: akár maggal, sültben... Itt nem futószalagon készül a kenyér. A kenyérsütés napjain mi is ünnepelünk; várjuk a barátokat, beszélgetünk. Jó emberek tévednek be ide. Rászánjuk egymásra az időt. Három gyermekünk mellett emberi léptékben haladunk. Mindig az odafigyelés volt a fontos, és hogy egyben legyünk. Feri különösen jó ember, mellette minden könnyű” – néz férjére Anikó, és megigazít egy mosolygós cipőt a polcon.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

tartóan gondozom, gyümölcsöt fog adni. A természetközelség szinte mindent megtanít az embernek: hogy higgyen, bízzon, kérjen, ne siessen” – mutat a tájra Ferenc.

Sétálunk a fák között; mint megtudom, a birtok egy pontján Fejér, Veszprém és Komárom megye találkozik. Piroslik a málna, a ribizli. „A kajszli, a dió nagyon szeret itt lenni. Ez az őszibarackfa még gondolkodik. De nem vágom még ki, hátha...” – juttatja eszünkbe a jézusi példázatot. Vagy hetven gyümölcsfa és -bokr terem itt.

A munkákból a gyerekek is kiveszik a részüket. „Tizenkilenc, tizenhét és tízévesek, mindegyikükben megvan a lehetőség, de nem elvárás, hogy itt kell folytatniuk. Az a fontos, hogy kiteljesedjenek.”

Kérdésünkre Kitti beavat a jövőt illető terveibe: itt képzelet, vendéglátóipari tanulmányokat folytat. Éttermet szeretne, amely a farmon megtermett alapanyagokat használná fel. „Jól bánik az emberekkel, az állatokkal, és kitartó. Szerencsés férfi lesz, akinek Kitti lesz a felesége” – mosolyog rá édesapja.

A takaros, levendulával körbeültetett malomhoz érünk: dupla falú, jól szellőző fasilóban vár sorsára a gabona. „A búzaszem most is él, levegőzik” – mondja Ferenc. Malmászati rendszerüket autodidakta módon tervezték-alkották. Franciaországban találtak támogató közösségre. A malom falán fotón a bordeaux-i gazdamolnárpék házaspár, Jean François és Cécile Ferencéssel és egy jó barátal, Fülöp Ádámmal, az óbudai Pipacs pékség tulajdonosával. Sokat köszönhetnek nekik.

„Itt folyik ki a gabona: ötven tonna van a két tárolóban” – mutatja. A mag útját sorolja: merítés után csak az egészséges búzaszem halad tovább. Polírozás után lassú, hideg őrléssel, a ma már kiveszőben lévő köves malomban készül a lisztjük. „Több ezer évig azzal őrltek – vajon miért? Mert megőrzi a búza alkotóelemeit: a csírá, a korpát.” Ha a malom teljes kapacitással működik, akkor óránként tíz, naponta –

hús óra alatt – durván kétszáz kiló liszt készül. Anikó ebből sok kenyeret süt, sok tésztát dagaszt be, de számos olyan vásárló is van, aki elviszi a lisztet.

Egy szitaszekerényt nyit fel Ferenc: „Hajolj csak felé! Illatold meg! Érzed? Ez a búza illata, az élet illata!” A búzát, a kenyeret bizony vidéken ma is életnek hívják...

Kovász, küzdelem

Kezd pirulni az utolsó sütés: eltelt negyvenöt perc, mire visszaérünk a kemence mellé. Itt talál vásárlójára hétfőn és pénteken a megrendelt kenyér. Anikó rendszeresen nyolcvan-száz kiló lisztet dagaszt be. Egy kenyér elkészülte úgy huszonnegy óra. Csodás illat lengi be a teret.

„Világ életemben vidéken szerettem volna élni, ez volt az álomom. Ezt éreztem értékes életnek. A gazdaságot úgy tanultuk,

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Mikrokozmosz

Budapestre utaztunk a kisfiammal. Felülvizsgálatra mentünk, hogy megállapítsák: továbbra is autizmus spektrumzavara van. Korán kellett kelni, a papírok érvényesítéséért messzire kell utazni. Ráadásul az utazási kedvezményét igazoló kártyája otthon maradt a rohanásban. Évente egy-két alkalommal tudjuk csak használni, most ez is pluszkölt-

Menet közben ügyeket intéznek, rá se hederítenek, hol vannak. A tájat már senki sem nézi. Csinos, fiatal lány gondterhelten pötyög a számítógépén. Ízlésesen öltözött idős hölgy – talán külföldi – franciául olvas e-könyvet. Mellette egzotikus arcú fiatal lány nyomkodja a telefonját. Bájjos, sötét szemű lány mosolyogva adja vissza fickándozó kisfiam leesett játékát.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MONTREALFAMILIES.CA

ség, akárcsak a napi iskolába hordáshoz a napi nyolcvan kilométer út, a nem helyben tanulás miatt elmaradó ingyenes füzetcsoomag, a speciális igények miatti kiadások.

Kicsit haragszom magamra a feledékenységemért. De nem érek rá sokáig ezen töprengeni, mert esőmanóm érzékelhetően fél, ezért kérdez, kérdez és kérdez. Mi lesz, ha odaérünk? Lesznek-e ott kutyák? Hány ember lesz a megállóban, a váróteremben, az utcán? Hány lépés a vizsgáló? Nem tudom, és ez őt elbizonytalanítja. Hogy elfoglalmam, olvasatom, beszélgetek vele, mesélek neki, játékot ajánlok. Néhányan furcsállják a viselkedését, csitítgatom, hogy halkabban csacsogjon, ne zavarjunk mást. Egy férfi teljes hangerőn zenét kezd hallgatni, egy másik utas telefonál. Nem jönnek zavarba, mint én, aki kicsit röstellem, hogy mások vagyunk, eltérő fejlődésűek. De lassan a figyelem elterelődik rólunk.

Az utasok egyenként ülnek, legtöbbször a fülükben kis hallgatóval utaznak.

A következő megállónál gyönyörű, Down-szindrómás kislánnyal száll fel egy nagymama. Sajnos ők is otthon felejtették a kedvezményre jogosító igazolványukat – jön zavarba az idős asszony. A sofőr vállat von, ez nem az ő dolga.

– De hát őrajta még látszik is... – szölok döbbenetben.

A nagymama elpirul.

– Nem is annyira ám... – mentegetőzik.

Elszégyellem magam, pedig nem szántam bántónak ezt a mondatot. Segíteni akartam. A sofőr egykedvű, neki az igazolványt kell látnia, és kész.

Tovább utazunk – teljes áron.

Néha szeretném, ha nem tudnák a kisfiamról, hogy autizmussal él. Arra vágyom, hogy olyan legyen, mint a többiek. Olyan is időnként, hiszen beszél, kíváncsi, nevetős. Csak mindenben kicsit suta. Van,

amiben alatta, van, amiben fölötte van az átlagos gyerek szintjének.

A fárasztó nap után úgy hisztis, mint egy elkényeztetett, pukancs kisgyerek. De ő már reggel fél hat óta talpon van. A vizsgálaton egészen kettőig együttműködő és barátságos volt. Most éhes, fáradt és undok. Szeretné pontosan tudni, mi következik. Mikor indul a busz, hol lesz a helyünk, milyen színű lesz az ülés. Biztos pontokat akar a sok kiszámíthatatlan dolog helyett. Utál várni, nyugtalan és nyűgös a sorban állástól. Emberek vesznek körül bennünket. Megvan a véleményük. Néhányan csak fintorognak, mások ki is fejezik rosszallásukat.

Csak én tudom, mekkora teljesítmény van emögött, hogy ő csak most türelmetlenkedik. A többiek azt hiszik, nyafka kis kócbaba. Azt hiszik, ép. És most már nem tudom, melyik is a jobb nekünk...

Emlékszem, mit éltünk át, amikor jó két éve kiderült, hogy az iskola sajnos nem tudja számára a megfelelő fejlesztéseket biztosítani. Sem a kiegészítő, sem a helyi általános. Túlságosan speciális fejlődésű gyerek. Hogy hatévesen egyedül tanult meg rögtön összeolvasni, de második osztály után sem ír, ez elfogadhatatlan. És mi az, hogy utál rajzolni? Egy gyerek színezzon, rajzoljon, ha már idegen nyelvből fel kellett menteni! Megoldhatatlan, hogy elfoglalják egész napra. Bizonyos órákról vigyük haza napközben.

Augusztus utolsó hete volt, addig „ültek” az ügyén. Az állandóságra vágyó és kiszámíthatóságot kívánó gyerekekkel akkor kezdtünk újra iskolát keresni.

Szerettem volna, ha nem érti az elutasítást, de értette. Sírt, fájt neki. Azt gondoljuk, csak a mi érzéseinket, feszültségeinket „antennázza”, de ennél többet ért. Bár a szövegértése gyengébb a tipikusan fejlődő gyerekekénél, azt azért tudta, hogy harmadikos lenne, és nehezen ment le a torkán, hogy ebbe az iskolába nem kell, a másikkal meg újra másodikos lesz. Gyászolta a maga kis álmait az elfogadásról, látta, hogy a kemény munka ellenére kilóg a sorból.

Mi pedig akkor csendben újra borítékokba osztottuk a bevételeinket: az egyik a napi nyolcvan kilométer utazásra lett félretéve, hogy a gyerekünk iskolába járhasson oda, ahol befogadták. És elhatároztuk, hogy hálásak leszünk, felszólítjuk rá magunkat, mint Dávid tette: „Áldjad, én Ielkem, az Urat!” – nehogy tehernek érezze magát a gyerekünk.

■ FÜLLER TÍMEA

Az interneten hangosabb lett az egyház – de meddig?

Tapasztalatok és tervek – evangélikus püspök és római katolikus pap eszmecsereje

Március közepén, amikor a kijárási korlátozás fogalma távoli hírből a mindennapok valóságává vált hazánkban, templomaink kapui is bezártak, az orgonák is elcsendesedtek. A lelkészek és a papok többsége azonban megtalálta a módját, hogyan szóljon a híveihez az interneten, a közösségi oldalakon. De vajon miként tekint a jövőre az egyház a vészhelyzet végeztével? Képesek leszünk-e visszatérni megszokott hétköznapiainkhoz? Mit tanultunk az elmúlt hónapokból? Ezekre a kérdésekre kereste a választ Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke és Hodász András római katolikus pap a Bonum Tv június 16-i adásában. A beszélgetést Gégény István, a Szemlélek.net internetes értékmagazin főszerkesztője vezette.

FOTÓ: BONUM TELEVÍZIÓ

A beszélgetést azért is várták sokan, mert az elmúlt hetekben az interneten egyfajta feszültség keletkezett a protestáns felekezetek és a katolikusok között. Ugyanis a Hodász András vezette *Papifrankó* nevű YouTube-csatornán május 25-én megjelent egy *Miért vagyok hívő, keresztény és katolikus?* című videó, amelyben az atya a kereszténységhez és a katolikus egyházhoz fűződő viszonyáról beszél, ám a felvétel végén röviden egyfajta kritikát fogalmaz meg a protestánsok által vallott „solák”, alaptételek közül a *sola Scripturáról*, vagyis az „egyedül a Szentírás” tételéről.

„Miért vagyok katolikus? – tette fel a kérdést a videóban Hodász András. – Azért, mert ez az az egyház, amit Jézus alapított, ő bízta meg az apostolokat, a mi elődeinket, hogy hirdessék az evangéliumot, és ez az az egyház, amin a pokol kapui nem vesznek erőt, amire Jézus azt mondta, hogy aki titeket hallgat, engem hallgat. Jézus az apostolokat és az apostolok utódait bízta meg azzal, hogy továbbvigyék az evangéliumot, és Jézus egy árva szót nem írt le. Ezért a *sola Scriptura* elv, hogy egyedül a Szentírás, és nincs szükségünk egyházra, egyszerűen nem működik. Jézus nem írt le sem-

mit. Ha ezt akarod követni, ez azt jelenti, hogy nincs Bibliád. Muszáj, hogy bízzál az egyházban, aki megőrizte és leírta, összeállította neked a Bibliát.”

Katolikus kérdések, evangélikus válaszok

A rövid és igen sarkos kritika feszültséget keltett több protestáns közösségben, aztán a katolikus atya június 2-án megjelent videójában – sokak szerint – újra a határokat feszegette. Az *Egy máriaimádó, bálványfaragó, hagyományfétisista katolikus pap vallomása* címet viselő videóban a katolikus tanítás leggyakoribb kérdéseiről beszél, leszögezve az elején, hogy a kérdésekben a katolikus egyháznak van igaza. A videó hátralevő részében pedig többször is utal a már említett *sola Scripturára*: „Hol van az a Bibliában, hogy egyedül a Biblia kell, hogy legyen a hitnek a zsinórmértéke, és mindent abban találunk? Nincs olyan rész Bibliában, hogy csak az az igaz, ami benne van.”

A Hodász András által készített videók nemcsak tartalmilag, de megfogalmazásban és stílusban is átléptek egy határt, így megszólalásra, válaszra sarkalltak többeket is. Evangélikus oldalról Kovács Viktor lelkész az elsők között reagált. Válaszvideójában elmagyarázza, mit is jelent maga a *sola Scriptura* mint kifejezés, és hogyan értelmezi ezt az evangélikus egyház: „Ez a sola egy olyan vezérlő elvet jelent, amely a reformáció korától kezdve általánosságban áthatja a protestáns egyházakat. Ez egy meglehetősen tág fogalom, a különböző protestáns felekezeteken belül is vannak irányvonalak, gondolati irányok, amelyek különbözőképpen értelmezik ezt az elvet. A Szentírás is eredetileg szó volt, és szóvá akar válni. Az ige is azt írja (Róm 10,17), hogy a hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által. ►

Ha a *Scriptura* részét nézzük, akkor az alatt Isten ígését értjük. Ez nem kizárólag a hatvanhat darab összekötött könyvre igaz, hanem annak a tartalmára, ami Isten ígéje. Eredetileg szó volt, az apostolok is szóban adták át, amit lejegyeztek, ebből pedig a hívek generációi továbbadták szóval a következő generációval azt, ami benne van” – fejti ki Kovács Viktor a videóban.

Az evangélikus lelkész így folytatja a *Miért vagyok hívő, keresztény és evangélikus?* című húszperces magyarázatát: „Az az írott dokumentum, amit mi ma Bibliának nevezünk, az egyházban született meg, ez valóban igaz. Hiszünk abban, hogy akik ezeket leírták, azok az Isten ihletésére, a Szentlélek által írták le, és ezek az emberek vagy ez a folyamat, ami az egyházban megtörtént, aminek eredménye lett a Biblia, a Szentlélek által lett vezérelve. Viszont nem az egyház hozta létre Isten ígését, és amikor a *sola Scripturát* értelmezzük, akkor első rendben Isten ígését értjük. Isten ígéje létrehozta az egyházat, amely aztán lejegyezte az ígét.”

A katolikus pap által felvetett kérdést – „Hol tanítja a Biblia, hogy megigazulni egyedül a hit által lehetséges?” – az evangélikus lelkész személyesen fájónak nevezte, majd így válaszolt rá: „Az egész reformáció azért indult el, mert Luther és a mellette állók is úgy gondolták, hogy hitből lehet megigazulni, és nem cselekedetek által. Hol szerepel ez a Bibliában? A *Rómaiakhoz írott levélben* (Róm 3,21–26): Isten *„igaz, és igazazzá teszi azt is, aki Jézusban hisz”*.”

Krisztusról, nem a vírusról

A kialakult vitában azóta nem készült újabb videó, Fabiny Tamás és Hodász András június 16-i beszélgetésében pedig a *sola Scriptura* tételének tisztázása helyett nagyobb hangsúlyt kapott a koronavírus által meghonosodott online istentiszteletek és misék kérdése, illetve az egyház megújulása és jövője, már csak azért is, mert a nyár beköszöntével vége van a korlátozásnak és – a jelek szerint talán mondhatjuk – a veszélyhelyzetnek is. A beszélgetőtársak először a mögöttünk hagyott hónapokra tekintettek vissza.

Amikor a közösségi média révén akár több istentiszteletet is megtekinthettünk, mennyi a megfelelő? – vetődött fel a kérdés.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: EPA

„Volt, hogy vasárnap tíz istentiszteletet is megnéztem. Figyeltem arra, ki hogyan prédikál, hogyan tud a beszédében elszakadni a jelenlegi helyzettől, mert elsősorban Krisztusról kell prédikálnunk, nem a vírusról” – mondta az evangélikus püspök. A tévében közvetített egyházi alkalmak azonban Fabiny Tamás szerint sem olyanok, mint amikor vasárnaponként a templomban közösen imádkozunk és éneklünk: „Örömmel nyugtáztam, hogy kétszázán járnak istentiszteletre egy adott közösségben, de a videókat tízezres nagyságrendben nézték az emberek. De azt is tudni kell, hogy ilyenkor nincs ott lélekben mindenki. Van, hogy pár perc után átkapcsolnak vagy kilépnek.”

Hodász András hasonlóképpen nyilatkozott az online misékről: „Az interneten hangosabb lett az egyház. Elkezdünk mindannyian szentmisét közvetíteni, a hívek pedig nagyon hálásak voltak a kapcsolattartásért. De egyetérték: az internetes közvetítés azért nem ugyanaz, mint a személyes jelenlét. Ez akkor jó megoldás, ha nincs lehetőségünk találkozni egymással.”

Megújulás, de miként?

Az egyház a karanténhelyzettel egyfajta megújulásra is lehetőséget kapott azon túl, hogy újabb és újabb embereket szólítson meg Isten ígésével. A katolikus és az evangélikus oldal azonban másképp közelítette meg ezt a fajta megújulást.

„Meg kell újulnia az egyháznak, de nem technikai szinten. Természetesen jó, ha fejlődünk ezekben, de személy szerint én nem ebben látom a megújulást. Úgy

gondolom, ennek sokkal inkább arról kell szólnia, hogy áttüzesedjünk a Szentlélekkel, jobban kövessük az evangéliumot, és annak alapján éljünk. Látsszon az életünkön, hogy keresztények vagyunk, és életünket Krisztusra bizzuk” – vélekedett a katolikus pap. Az aktív online jelenlét inkább csak az egyházzal kialakult képet formálhatja, a megújulásnak biblikus eredetűnek kell lennie.

„Ha már megújulunk, azt profi módon kell csinálni. Ha az egyház belefog a média használatába, akkor jónak kell lennünk” – fejtette ki Fabiny püspök. Bár megvan a maga bája annak, hogy felnyitjuk a laptopunkat, és a kamerába beszélünk, egy idő után azonban ez nem megoldás. „A lehetőség felelősséget is jelent” – tette hozzá.

Utánamenni az eltávolodónak

Felvetődött a kérdés: növekszik-e a vágy bennünk, hívőkben Isten ígéje iránt az istentisztelet és mise nélkül eltöltött hetek-hónapok után? Vajon jobban vágyódunk a szentségek megélésére, vagy pont ellenkezőleg, egyre távolabb kerülünk tőle?

„Ez mindenképpen egy sivatagos időszak volt. Amikor ismét lehetett jönni misére, örömteli volt a háálkodás a hívek részéről. Én inkább azt gondolnám: akinek nem volt vágyódása, az lehet, hogy elszakott a templomba járástól. Elképzelhető, hogy volt, aki eltávolodott, de éppen ezért a feladatunk, hogy utánamenjünk” – válaszol a kérdésre Hodász András.

Fabiny Tamás Ámósz prófétáról prédikált először a karanténos időben Budafo-

kon. Ezzel kapcsolatban elmondta: „Lesz majd idő, amikor Isten ígéjére fogunk éhezni, és nem adatik majd meg nekünk. A szentségre, az úrvacsorára való vágyódás kell, hogy meglegyen, ezt kell erősítse bennünk az elmúlt időszak.”

Ami kötelező, az nem tetszik

Ami az istentiszteletek szüneteltetése miatti lelkesi reakciókat illeti, Fabiny Tamás kifejtette: „Mi, püspökök a lelkészeket szólítottuk meg először, javaslatokat tettünk például az úrvacsoraoasztással kapcsolatban is. Sokaknak nem tetszett ez, volt olyan lelkész is, aki szerette volna, ha továbbra is megtartjuk az istentiszteleteket, erre pedig én azt mondtam, hogy rendben, ez a te felelősséged. Pozitív visszajelzéseket is kaptunk a lelkészeinktől a javaslatainkkal kapcsolatban, és ezekből több volt, mint a negatívumokból.”

„Kaptunk hideget-meleget – csatlakozott véleményével a püspökhöz Hodász András. – Nagyon sok csatornán kapom a visszajelzéseket, a nagy részük pozitív. Érdekes volt látni, hogy sokan milyen érzékenyen reagálnak a legkisebb változásra is. Az emberek hite nagyon erősen kapcsolódik az identitásukhoz: ha abban változik valami, akkor a világ is megrendül körülöttük.” A vészhelyzet elmúltával azonban nem szűntek meg a kritikus hangok: a járvány miatti korlátozásokat a katolikus egyház megszüntette, és újra elrendelte a „mislátogatási kötelezettséget”. Ezt sokan negatívan élték meg, előírt kötelezettségként tekintettek rá. Hodász András az emberek tiltott dolgokhoz való vonzalmát a bűnbeeséshez hasonlította: „A tiltott gyümölcs izgalmassá az emberek számára. Ezzel párhuzamban a kötelező dolgokkal szemben megfigyelhető egyfajta elutasító magatartás. Az Istennel való közösségre vágyunk kell, arra nem lehet kötelezni.”

Hogyan tovább, kereszténység?

Fabiny Tamás és Hodász András egyetértett abban, hogy az egyház kétezer éves történetében a már említett megújulásnak fontos szerepe van, és hogy Luther Márton munkássága elsősorban nem a hitvitázás céljával született, hanem megteretési mozgalom volt az általa megindított reformáció. A mostani pandémia idején

ehhez hasonlóan kell megújulni, megtérni az önzésből, megszokásainkból.

Fabiny Tamás úgy fogalmazott: „Ez a kétezer év a mi évünk is. Az evangélikus egyház Jézus Krisztussal kezdődik. Fontosnak érzem feltenni a kérdést, hogy vajon meg tudunk-e térni az önzésünkből, a megszokásainkból, a hitelenségünkből. Van-e bennünk nagyobb odaadás?” Hodász András hozzátette: „A megújulás első lépése, hogy mi megújulunk. A megújulás pedig mindig szívből indul, és onnan terjed tovább.”

Az egyház mi vagyunk

Mi az, amit tanulságként és keresztény lelkülettel továbbviszünk a járvány után? „A tény, hogy mennyire törekenyek, mennyire veszélyeztetettek vagyunk. Van

és valósága az, hogy törekenyek vagyunk. Ez egy új tapasztalat a modern kor emberének, aki körülbástyázza magát mindennel, és úgy gondolja, majd csak száz év után hal meg. De amikor látjuk, hogy fiatalok halnak meg, hogy jön egy világjárvány, ami ellen nem tudunk semmit tenni, akkor rádöbbenünk: az életem nem az én kezemben van. Ez indíthat minket hitre, szerintem fontos, hogy ezt vigyük magunkkal az elmúlt időszakból” – fejtette ki Hodász András.

A beszélgetés tehát nem tett pontot a „sola Scriptura-kérdés” végére, de Gégeny István egy másik, a megszokottól eltérő internetes egyházi példával zárta a jó hangulatú és élménydús eszmecsere: megemlítette azt a pécsi evangélikus lelkészt, aki kiállt a „vasalódeszkás tornatanár” mellett, ezáltal befolyásolva a közvéleményt. (A makói József Attila

KÉPÁLLÁSILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: EVANGÉLIKUS.HU

az a mondás, hogy zuhanó repülőn nincs ateista. Nagy baj az, ha valaki csak ijedtében keresztény. Az emberekben meg kell őrizni a vágyakozást, az egyháznak jelen kell lennie az emberek között. Ne azért keressék az Istennel való kapcsolatot, mert megrémültek, hogy meghalhatnak, hanem azért, mert ez egy tartós vágyakozás bennük, és az egyház segít ennek az útnak a kíséretében. Az egyház mi vagyunk. Velem és veled kezdődik” – válaszolta Fabiny Tamás.

„A Férfilet című könyv azt írja, öt mondat tesz igazzá egy férfit. Az első ilyen mondat úgy szól: »Meg fogok halni.« Ettől leszünk a kamaszkor után férfiak. Ez azért is nagyon fontos, mert a halál tapasztalata

Gimnázium testnevelő tanára humoros, „vasalódeszkán úszós” videót készített a diákjainak a távoktatás kezdetekor, ám a tankerületi vezető ezt nem nézte jó szemmel: a tanárt írásbeli figyelmeztetésben részesítette, és eltiltotta a csoportjaitól. Erre reagált Ócsai Zoltán pécsi lelkész: a közösségi oldalára egy „otthoni vasalódeszka-oltárt”, illetve mögötte őt magát ábrázoló fotót töltött fel. „Humor nélkül nem érdemes bármibe belefogni” – nyilatkozta a Hvg.hu megkeresésére a lelkipásztor.) Gégeny István, az eszmecsere vezetője hangsúlyozta: egy lelkész ilyen módon is elgondolkoztathatja az embereket, formálhatja a véleményüket.

■ SZEBENSZKI NOÉMI – TORDA ESZTER

Emlék – tárgy – alkotás

Az Evangélikus Országos Múzeum karanténpályázata

Március közepén, bár érzékeltük az előszelét, mégis váratlanul állt meg az élet országszerte. Egyik pillanatról a másikra gyökeresen változtak meg legtöbbünk mindennapjai. A percről percre változó helyzetet figyelve az Evangélikus Országos Múzeum is bezárta kapuit. Az üres, látogató nélküli kiállítótér magányossá tette „karanténba kényszerült” tárgyainkat. A tárgyakat, amelyek üzenetet hordoznak.

FOTÓ: KERESZTFALVI ZSOMBOR

„Elég egy mozdulat, valamilyen rég elfelejtett illat, egy tárgy, egy ágroppanás, a szélnek a zizzenése, s az emlék felüti fejét, ránk néz, és olyan üdén, vidáman vagy szomorúan valódi, mint a jelen minden valósága.”

(FEKETE ISTVÁN)

A radikálisan átalakult élethelyzetben, beszűkült életterünkben a körülöttünk lévő, megszokott tárgyaink is újfajta jelentést kaptak. Tárgyak, amelyekkel körül vesszük magunkat. Tárgyak, amelyektől nem tudunk szabadulni. Tárgyak, amelyektől nem akarunk szabadulni. Tárgyak, amelyek emlékeket hívnak elő.

Kíváncsiak voltunk, látogatóinknak milyen múzeumi tárgy hordozott üzenetet a karantén idejére, illetve milyen tárgyakkal jellemeznék az elmúlt két és fél hónap újfajta kihívásait. Ahogyan a beszercebányai evangélikus iskola magyar zászlójában, amelyet a testére csavarva csempészett át a határon a liceum egyik elűzött diákja, a trianoni békediktátum sújtotta idők elevenednek meg, mi mit fogunk a bezártság hónapjairól megőrizni

évek múltával is? Az Evangélikus Országos Múzeum ezért *Emlék – tárgy – alkotás* címmel irodalmi és fotópályázatot hirdetett a karantén idejére.

Irodalom és fénykép

A pályázat iránt a vártnál nagyobb érdeklődés mutatkozott, két kategóriában összesen kilencvenhat pályázó több mint százhusz pályaművet nyújtott be. Érdekes összevetni a számot: az ugyanebben az időben nyolc múzeum – közöttük a Szépművészeti, a Magyar Nemzeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria – összefogásával meghirdetett pályázatra nagyjából ennek a háromszorosa érkezett be.

A világháló segítségével a pályázat híre az ország egész területére és határainkon kívülre is eljutott, Erdélyből, Németországból és Angliából is érkeztek pályázatok. Külön örömeinkre szolgál, hogy a fasori evangélikus gimnázium diákjaitól, valamint a csömöri vasárnapi iskolás gyermekektől számos pályamun-

kát kaptunk. A pályaművek nagy száma indokoltá tette, hogy kategóriánként két korcsoportba soroljuk őket.

Karanténlét versben

Az irodalmi pályázatra kiválasztottunk tizenhárom tárgyat az Evangélikus Országos Múzeum gyűjteményéből, illetve az elmúlt évek időszak kiállításain látható művekből. A pályázókat arra kértük, keltsek életre tárgyainkat, és versben vagy prózában fogalmazzák meg, melyik fejezi ki számukra a karanténlétet.

Számos alkotást ihletett meg a 19. századi ezüst levélfelbontó, amely sokféle üzenetet közvetített gazdájának, és használata éles kontrasztban áll mai digitális, gyors, de sokszor felületes levelezésünkkel. „Talán ha az üzeneteink megtekintése előtt magunk elé képzelünk egy nekünk tetsző, a saját ízlésünk szerint kialakított levélfelbontót, az a pillanat lecsillapítja annyira a gondolatainkat, hogy tisztán fogadhatjuk be a másik szavait” – írja Pataki Anett pályázati esszéjének zárósoraiban.

Világtól való elzártságot Luther Márton is átélt, amikor Wartburg várában György lovag néven bújtatta el Bölcs Frigyes választófejedelem. Gustav König rézmetszete azt örökíti meg, ahogy Luther ebben a helyzetben németre fordítja

FOTÓ: KATONA PETRA

(Majdnem) mindig olvastam :)

VERES PÉTER: UTOLSÓ VACSORA

LAKATOS BETTINA: DUPLA KARANTÉN

KERTÉSZ ESZTER A bibliafordítás margójára

Ahogy az ásót az anya-földbe nyomja, fordít, ás. Vetí az ígét mélyen az anya-nyelvbe. A mag csírázik, kikel, terem.

Maghéjon a szó üt rést. Zárt termeken a szó nyit ablakot. A szó ad teret, termést. A szó köt össze. Fordított ólom-betűk ásó-nyoma papíron. Bőrkötés, gerinc: az Ige testté. Anyanyelv: anyatej a szavak nélküli nyelvig.

a Bibliát. A hirtelen, kényszerű bezártság így fordul át teremtő alkotássá, és lesz a mai napig számunkra is eleven erő, ahogy Kertész Eszter *A bibliafordítás margójára* című versében olvashatjuk.

A nehéz helyzetekben is megtartó isteni szeretet is többféleképp megfogalmazódott a pályamunkákban, Dittrich Pankának a feltámadt Krisztus 17. századi vadosfai csonka szobráról írt haikuja például így hangzik: „Simogat engem / Karja nélkül is érzem / Magához ölel.”

Jelképek, énképek

A fotópályázatra olyan tárgyak, helyszínek vagy életképek megörökítését vártuk, amelyek a karanténban töltött időszak jelképeivé vál(hat)tak. Milyen fotó érzékelteti a nehézségeket, vagy éppen mutat rá arra, mivel gazdagított ez az időszak? Születtek így alkotások üres utcákról, bezárt játszóterekről, maszkkal „díszített” fákról, valamint számítógépről

mint a tanulás és a külvilággal való kapcsolattartás eszközéről.

Az otthon töltött szabadidő tárgyaivá váltak a könyvek, a hangszerek és a tram-bulin. Fehér Krisztián Botond *Karanténképek* sorozatában a templomi liturgikus tér lezárt területe nem engedi feledtetni az ideit, valódi közösség nélkül megélt húsvétot. Az egyedüllét, az elzártság, a külvilág iránti vágyakozás legerőteljesebben Lakatos Bettina *Dupla karantén* című fotósorozatában jelenik meg, amely a látogatási tilalom miatt a kórházban egyedül töltött hetek fájdalmas lenyomata. A család, illetve az unokák utáni vágyakozást szimbolizálja Kovács-Hargitai Dorka két üres kisszéke a homokozóba állítva. A testvérek megtartó köteléke feletti öröm sugárzik át Lénárt Rékának a gyermekeiről készített fotósorozatán.

A kiírásnak megfelelően az előszűrés után kiválasztott műveket közönségsvavazásra bocsátottuk múzeumunk honlapján (Eom.lutheran.hu); kategóriánként egy-egy szavazatot vártunk az ér-

deklódóktól június 30-ig. A szavazásra bocsátott pályamunkáknál bővebb változatást a nyár folyamán virtuális kiállításba rendezünk, bemutatva, hogyan élték meg látogatóink a karantén időszakát.

■ BORÓKAY ZSÓFIA

A szerző az Evangélikus Országos Múzeum múzeumpedagógusa, tárlatvezetője

Atyátok pedig tudja

Szubjektív „számadás” az EKME vízkeresztől húsvétig tartott adománygyűjtéséről

„Micsoda szerencsétek van, hogy még időben hazaértetek!” – sokan így „gratuláltak” március első napjaiban az Evangélikus Külmissziói Egyesület Kenyából visszatért küldöttsége tagjainak. Akkor itthon még csak sejtettük, hogy a Covid-19 vírusa nem áll meg Ázsiában, hanem tovább terjed a világban, sőt eljut hazánkba is. Az EKME február 28-án hazatért csapata ebből már ízelítőt kapott: az átszállásnál – Kairó repülőterén – őket is komor arcú alkalmazottak fogadták, homlokukra szegezve a lézeres lázmérőt...

De tényleg szerencsének kell neveznünk az időbeni hazatérést, avagy inkább úgy tekinthetünk rá, mint amit Isten rendezett el? Én, aki az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) lelkes elnökeként részese lehettem az egyesületünk által támogatott gyerekek meglátogatásának, illetőleg közreműködője a számukra szervezett egészségügyi tábornak, úgy gondolok erre a két hétre, mint amelynek minden pillanatát az ő oltalmában tölthetjük.

Miként Isten csodálatos előrelátását, tervezését látom abban is, hogy a vízkeresztől húsvétig tartott adománygyűjtő akciókra idén jóval nagyobb összeg gyűlt össze, mint az előző években. Annál is több,

mint amennyire a Nairobi mellett szervezett egészségügyi tábor költségeinek fedezésére szükségeltetett. A testvéreiktől érkezett, „szükségesen felüli” adományoknak mégis megvan a helyük: segítenek abban, hogy azok a gyerekek, akikkel februárban találkoztunk, most se éhezzenek.

A fotók, amelyeket utunkról bemutathattunk, csupa vidám, mosolygós gyermeket örökítenek meg. Az egészségügyi tábor helyszínéül választott üdülőben, igazi meglepetésként, még egy medencében is ugrándozhattak. Mókás képek készültek akkor is, amikor megkapták a szemésznünk által vitt jó minőségű napszemüvegeket. Nevettünk, mert volt, aki még sötétedés után is magán hagyta...

Ha ma készülné fotó ezekről a gyerekekről, tekintetük bizonyára nem lenne ilyen sugárzó. A járvány, amely Kenyában még közel sincs lecsengőben, nem kímélte az ott élő családokat.

Pünkösöd előtt szomorú hírek érkeztek Isaiáh Obare-tól, az Uhuru sugárúti evangélikus gyülekezet lelkészétől. Leveleiben a többi között megírta, hogy az általunk támogatott árvák közül egyre többen keresik meg őt azért, mert nincs mit enniük. Gyámjaik, az őket befogadó kertészként vagy takarítóként, a járvány kitörésekor elveszítették munkájukat. Alkalmazói, a jobb módú családok annyira félnek a vírushatástól, hogy minden érintkezést megszakítottak velük. A családok bevétel nélkül tengődnek a nyomornegyedben, így az általunk megismert árvák is szó szerint éheznek.

És nem csupán a járvány okoz gondot az országban. Az esős évszak áradásai következtében háromszáz ember halt meg, sokak háza omlott össze. Köztük az általunk is megismert Diana Anyango és Purity Adhiambo otthonát is elmosta a víz. Szomorú hírek azokról, akik közül sokakat a februárban Kenyába látogató csoport tagjai személyesen is megismerhettek. Így, hogy Isaiáh lelkész sorait olvasva a találkozások emlékképei, az arcom is felidéződnek, talán még nehezebb értesülni a járvány, a természeti csapások okozta károkról.

Ugyanakkor vigasztaló a tudat, hogy Isten már a talpra állás útját is elkészítette. Néhány nappal ezelőtt egyesületünk a vízkereszt óta érkezett adományokból átutalhatta azt az összeget, amellyel gyors segítséget nyújthatunk a fedél nélkül maradt két leánynak és édesanyjuknak. A magyar gyülekezetektől érkezett támogatással az állásukat veszített gondviselők élelmet vásárolhatnak éhező családjuknak. Megsegíthettük a Kawangware nyomornegyedben működő iskola tanítóit is, akik szintén munka és fizetés nélkül maradtak, hiszen digitális eszközök hiá-

nyában nem tudják távoktatásban részesíteni diákjaikat a járvány alatt.

Rendhagyó ez a beszámoló az Evangélikus Külmissziói Egyesülethez érkezett adományok felhasználásáról, de egyben bizonyágtétel is arról az Istenről, akinek „közreműködését igényelve” helyükre kerülnek, elrendeződnek a dolgok.

Míg írom ezeket a sorokat, újra és újra a csupa mosoly Irene Akinyi jut eszembe. Mi lehet most vele? Hogyan vészelte át a járvány viszontagságos napjait? Vele is az egészségügyi táborban találkoztam, ott vettem fel hangrögzítőre a beszélgetésünket. Ahogy a társaságában töltött perceket felidézem, máris tűnik az aggodalmam.

Irene már felnőtt nő, házas, és egy másfél éves kisfiú édesanyja. Azok közül való, akik az EKME pártfogói rendszerén keresztül folytathatták tanulmányaikat. Irene tanítói diplomát szerzett, férje mérnök. Mindketten diplomások, mégsem találnak mindig állást maguknak. Irene éppen akkor vesztette el a munkahelyét, amikor várandós volt, és férje is csak alkalmi megbízásokhoz jutott. A baba születésekor nagyon szűkösen éltek. Este gyakran feküdtek le úgy, hogy aznap sem ő, sem a férje nem ettek semmit. Mivel nem tudta szoptatni a kicsit, és minden pénzüket tápszerre költötték, így ők éheztek. Irene nem rejtette véka alá, hogy ez az időszak lelkiileg is megviselte.

„Hogyan tudsz mégis így sugározni?” – tettem fel neki önkéntelenül is a kér-

FOTÓK: BALINT MÁRTON

dést. Kedvesen válaszolta, hogy örül a tábornak, a velünk való találkozásnak, annak, hogy kimozdulhatott otthonról. Am békességének és derűjének igazi okát akkor ismertem fel, amikor elmondta, hogy melyik a legkedvesebb bibliai igéje. *Máté evangéliuma* 6. fejezetének 31–33. verseit idézte: „Ne aggódjatok tehát, és ne kérdezzétek: Mit együnk? – vagy: Mit igyunk? – vagy: Mit öltünk magunkra? [...] a ti mennyei Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van minderre. Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és

mindezek ráadásaként megadatnak majd nektek.”

Hogy mi is van egészen pontosan a februárban meglátogatott kenyai testvéreinkkel? Isten tudja. De ő tudja!

■ B. PINTÉR MÁRTA,
az EKME lelkes elnöke

A SZERZŐ FELVÉTELE

Irene

Variációk virtuális és élő muzsikára

Egy egyházzeneész feljegyzéseiből

Ez év elején úgy tűnhetett, hogy kialakul az egyházzenei jegyzet negyed-éves ritmusa, és lassacskán sorozattá állnak össze a feljegyzések. A koronavírus-karantén közbeszólt, így most 2020 első fél évének fontosabb történéseit, folyamatait próbálom összegezni.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MABELAMBER / PIXABAY.COM

Fokozatosan döbbsentem rá, mennyire igaz az, hogy minden megváltozott. És hogy a mindennapi tevékenységeimet, a munkabírásomat, a kreativitásomat felmérhetetlen mértékben befolyásolja a felettünk lebegő állandó bizonytalanság. Nemcsak a konkrét feladatok végzését kuszálja össze, hanem lebénítja a távlati tervezést is. Hatalmas koncentráció szükséges ahhoz, hogy ebből ki lehessen emelkedni: mindennap ezért az erőért fohászokodom.

Készülés – aztán semmi

A téli hónapoknak megvolt a szokásos ritmusuk: az adventi-karácsonyi időszak lélekemelő, de fárasztó szolgálatai után a nyugodt munka időszaka a gyülekezetben is, a kántorképző téli tanfolyamán is. Megtisztelő hívás is érkezett: böjti zeneés áhítat Kelenföldön március 18-án. Izgalmas kutatómunka után változatos műsort állítottam össze – Sulyok Imre

műveinek beválogatásával tisztelegve a nagy előd előtt. De mire sor került volna az alkalomra, leállt az ország.

Reménykedtünk, hogy Fóton a téli tanfolyam vizsgáit talán mégis meg tudjuk tartani. A tanárokon nem is múlt volna. De a központi rendelkezéseket és a hallgatók aggodalmait komolyan kellett vennünk, így az utolsó két szombati alkalom elmaradt. Nagyon bízunk benne, hogy az egyik nyári tanfolyam zárónapján lesz mód – ha nem is a téli tanfolyam vizsgájának pótlására, de – a kántori oklevélre pályázó két hallgató vizsgájára.

Online – kényszer vagy lehetőség?

Komoly dilemmát jelentett március 15. után, hogyan emeljük át a virtuális térbe a budahegyvidéki gyülekezeti alkalmat. Az minden résztvevő számára egyértelmű volt, hogy online nem valósíthatjuk meg a templomi istentisztelet minden

részletét. Végül harminc-harmincöt perces, előre felvett, szerkesztett videókat tettünk közzé a honlapunkon, és így sokkal többen látták alkalmainkat, mint ahányan a templomba eljöttek volna.

Mit jelentett ez a kántor szemszögéből? Az énekválasztás más szempontok szerint zajlott, mint eddig; lehetőségem nyílt a versszakok válogatására. Előfordult, hogy egy énekstrófa közvetlenül az előtte elhangzott lekciónhoz kapcsolódott, így erősítve az egész alkalom egységét.

Az internetes forma olyan tételek megszólaltatását is lehetővé tette, amelyeknek csak nehezen lehetne helyet találni egy klasszikus főistentiszteleten. Így történt például, hogy virágvasárnap a *Dicsőség és dicséret tenéked, megváltó Királyunk* (GyLK 784) himnuszra vitték be a barkát a házban lakó gyerekek. Húsvétkor pedig a hajnali istentisztelet gyertyás bevonulásának kísérő tétele volt a kezdőéneke: *Üdvöz légy, fényes nap, tiszteletre méltó* (GyLK 637); ehhez lelkészünk fia gyönyörű vágóképeket is készített.

Mi jó következhet a karanténból?

Júliusban már elhalványul annak az emléke, hogy milyen zaklatott lelkiállapotban volt az ország március közepén, második felében. Ekkor kaptam ugyanis a felkérést: „Jólesne zenét hallgatni ezekben a vészterhes napokban.” Így készítettem egy válogatást az *Evangelikus.hu* olvasóinak a böjti és „maradj otthon” időszakra (*Gyógyító zenétől az örömenéig*, március 26.).

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

FOTÓ: JANSIK ÁRON

A június 7-i televíziós istentisztelet közreműködői

Szakmailag inspiráló és emberileg fel-emelő volt ez a kihívás. Törekedtem arra, hogy a kiválasztott tíz kompozíció vagy tétel más-más szerzőtől származzon, és nagyon különböző karakterű legyen (az alfa és az ómega persze Johann Sebastian Bach). Az ajánlott muzsikák remélhetőleg segítették az elmélyülést a kényeszerű bezártság idején.

Énekeskönyvek valóságosan és virtuálisan

A húsvét előtti időszak emlékezetes feladata volt a kántorképző intézet énekeskönyv-kiállításának megrendezése. (Az erről szóló beszámoló olvasható magazinunkban is: *Öt évszázad énekeskönyvei – Valóságos gyűjtemény és virtuális kiállítás; Evangélikus Élet, 2020/15–16. szám.*)

Mostanra a valóságos kiállítást le kellett bontani a nyári tanfolyamokra való készülés miatt, de az online tárlat továbbra is várja a látogatókat (*Kantorkepzo.lutheran.hu/85enekeskonyv*). Az intézet Facebook-oldalán pedig időnként „ének-morzskákat” tesztek közzé: érdekességeket egy-egy gyűjteménnyel kapcsolatban.

Segédlet a távoktatáshoz

Március 13-án egyik óráról a másikra született meg a döntés az iskolák bezárásáról. A pedagógusok hatalmas erőfeszítéssel próbálták átállni az online oktatásra. Kol-

légám, Bence Gábor – aki ősz óta minden héten megörvendezettette az evangélikus iskolák énektanárait valami jó pedagógiai ötlettel vagy kottával – felismerte, hogy most más műfajra van szükség. Így indult húsvétkor a *Karzatlépcső*.

Ebben a videósorozatban az *Iskolai énekeskönyv* heti énekeit mutatjuk be tíz-tizenöt percben, változatos eszközökkel. A kisfilmek vágója, rendezője a tizenkét éves Szepesfalvy Bence; a képi világ így remélhetőleg közel áll a diákok ízléséhez. Egyelőre hat rész készült el. Nyitott kérdés, hogy a karantén elmúltával lesz-e kellő inspiráció a sorozat folytatásához. Bízom benne, hogy igen, mert a *Karzatlépcsőt* nemcsak iskolában, hanem gyülekezeti alkalmakon is jól lehetne használni.

Zenei hozzájárulás az úrvacsora évéhez

Köztudott, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház 2020-at (és 2021-et) az úrvacsora évének nyilvánította. Ennek alkalmából – az egyházzenei bizottság vállalása nyomán – a kántorképző munkatársaival egy olyan gyűjteményt készítünk, amely úrvacsorához kapcsolódó kórusműveket tartalmaz. Eredetileg tavasszal szeretnénk volna bemutatót tartani, de a karantén ezt a tervet is keresztülhúzta. Cikkem írásának idején a munka finisében járunk: májusban és júniusban erre összpontosítottunk, összeállt az ötvennyolc tétel kottája, elkészültek a jegyzetek, korrektúrázzuk a betördelt anyagot.

Már a közel kétszáz oldalas kötet fejezetcímei is érzékeltetik, mennyire különböző módokon lehet megközelíteni a témát, és ebből milyen színes válogatás jöhet létre: *Motették és kantátatételek; Az úrvacsorai liturgia közös énekei; Korálok és korálfeldolgozások; Új gyülekezeti énekek és feldolgozásaik*. A kiadványt két olyan kompozíció indítja, amely kifejezetten az egyházzenei bizottság felkérésére készült: az idén kilencvenéves Tillai Aurél *Nem vagyok méltó*, illetve az ifjú generációt képviselő Kecskés D. Balázs *Áldom az Urat minden időben* című darabja. A kötet különlegességei a kézirat alapján sajtó alá rendezett első közlésű kompozíciók és a kánonok.

Bárcsak hamarosan elmúlna a kórusok munkáját lehetetlenné tevő vírusveszély! Akkor sok együttesnek lehetne hasznos forrás ez a gyűjtemény.

Az online és a valós világ határán

Még a karantén kellős közepén voltunk, amikor felkérés érkezett Budahegyvidékre Keczkó Szilvia lelkészhez: élő istentisztelet-közvetítés a Duna Televízióban június 7-én, Szentháromság ünnepén. Akkor magától értetődő volt, hogy csak gyülekezet nélkül, a házban lakók közreműködésével szervezhetjük az alkalmat. És bár időközben könnyítéseket hirdettek meg, mi tartottuk magunkat az eredeti elképzeléshez: a karzaton és az oltárnál is csak hat-hét szolgáló lehetett. Örültem, hogy végre nem karácsonykor (mint eddig többször), hanem más jelentős ünnepen tervezhettem meg egy média-istentisztelet zenei tartalmát. A központi téma természetesen a *Te Deum laudamus* volt, mindenféle formában. Az ünnep éneke: *Téged, Úristen, mi, keresztyének dicsérünk és áldunk* (nem EÉ 41, hanem a bővebb, nyolc versszakos változat, GyLK 643). Az orgonazene két sarokpontja J. S. Bach és D. Buxtehude.

A kezdő Bach-mű Luther *Te Deumának* feldolgozása: *Herr Gott, dich loben wir*, BWV 725. Ez az ógyházi istendicséret – reformátorunk átköltésében, Botta István fordításában – így fohászodik: „Irgalmaz nekünk, Úristen, / állj mellénk minden inségben! / Add kegyelmedet minékünk, / mert mi csak benned remélünk. / Csak benned bízunk jó Urunk, / ne engedj szégyent vallanunk! / Ámen.” (GyLK 789)

Lehet-e ennél helyénvalóbb imádságunk ilyen három hónap után?

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Új zsoltárfordítás

Átformáló imádság

A zsoltárok a Biblia egyik legnépszerűbb olvasmánya, amelyet gyakran adnak ki önálló könyvként is. Ezért esemény minden friss fordítás, amely újabb felfedezéseket kínál. Különösen is figyelemre méltó, ha olyan bencés szerzetes a fordító, mint Simon Tamás László OSB, aki 2015-ben már megörvendezett minket egy remek Újszövetség-fordítással. A zsoltárok közös olvasása, éneklése, a zsolozsmázás a bencés szerzetesi közösségek mindennapi lelki kenyere, de protestáns istentisztelet sem képzelhető el zsoltárolvasás vagy -éneklés nélkül. Vajon miért ilyen fontos számunkra ma is ez a több ezer éves, igencsak vegyes műfajú, tartalmú, hangulatú versgyűjtemény?

A zsoltárok nem kevesebbet bizonyítanak, mint hogy lehetséges az őszinte párbeszéd Isten és ember között. Az ige nem csupán Isten kinyilatkoztatott szava az emberhez, nemcsak monológ, hanem dialógus-szerű tárgy, hiszen Isten várja, mi több: el is várja az ember választát. Sőt még azt is jól tolerálja, ha ezt a párbeszédet az ember kezdeményezi: „Hozzám kiált, és válaszolok neki...” (Zsolt 91,15)

A működő párbeszéd könyve. Erről a kölcsönös kommunikációs lehetőségről Veres András püspök így ír a könyv ajánlásában: „A zsoltárok a bibliai imádság gyönyörű példái. Megemlékezve Isten ígéreteiről, nemzedékről nemzedékre élesztgetik a reményt: a Mindenható teljességre viszi mindannyiunk életét és sorsát. A zsoltárok továbbá annak is tanúi, miként válik a könyörgés, a panasz, és a dicséret Isten igéjévé Izrael és az Egyház számára, illetve annak, hogyan válhat a kinyilatkoztatott szó minden ember legbensőbb vallomását. Ugyanaz a Lélek indítja Isten művét és az ember választát.”

Pünkösöd ünnepe után írom ezeket a sorokat. Amerikai evangélikus hittestvéreink az egyházi esztendőnek ebben a mostani, hosszú, helytelenül „ünneptelennek” tartott szakaszában a vasárnapokat nem Szentháromság ünnepétől, hanem pünkösdtől számolják. Hiszen a Lélek az, aki megeleveníti a holt betűt, a száraz csontokat, és szárnyakat ad a mélységből az ég felé kiáltó emberi hangnak. Ő Isten és ember, valamint ember és ember között Bábel óta megsérült párbeszéd gyógyítója, helyreállítója. Ő a kommunikáció és a kommunió lelke!

Jézus imakönyve. Ez a Lélek juttatja eszünkbe, hogy a Zsoltárok könyve Jézus kezében, szívében és ajkán is otthonos volt. A Mester azon az utolsó estén zsoltárokat énekelve vonult ki tanítványaival az Olajfák hegyére (Mt 26,30). A golgotai kereszten is egy ismert zsoltársorral kiáltott az ég felé: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46 – Zsolt 22,2) Utolsó szava szintén egy zsoltáridézet: „Atyám, a te kezvedbe teszem le az én lelkemet!” (Lk 23,46 – Zsolt 31,6)

Veres András püspök is hangsúlyozza: „Keresztényként hisszük, hogy Krisztus hangja szól a zsoltárokból. Őáltala, ővele és őbenne lesz ez a távoli időkből érkező szövegyűjtemény mindannyiunk személyes és közösségi imája.”

Hogyan olvassuk a zsoltárokat? Pontosabban: hogyan imádkozzuk? Az ajánlás Ferenc pápa bölcs tanácsát idézi Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdításából: „Egy bibliai szöveg értelmezéséhez türelemre van szükség, félre kell tenni minden sietséget, időt kell rászánni... Nem érdemes hozzáfogni a bibliai szöveg olvasásához, akkor, ha gyors, könnyű vagy közvetlen eredményre akarunk jutni.”

A karanténidőszakban naponta többször forgattam ezt az új fordítást, és magam is megtapasztaltam, ezt: egy-egy zsoltár reggelire, illetve vacsorára bőségesen elegendő; megemésztendő lelki táplálék egy egész napra. Forгатni kell az ígét a szívünkben, ahogyan Máriáról olvassuk az evangéliumokban. Vagy ahogyan bencés testvérektől hallottam: az ígét meg kell rágni, és vissza kell „kérődni”...

Zsoltárok könyve. Fordította és az utószót írta Simon Tamás László OSB. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2020. Ára 3100 forint.

Ha ilyen módon olvassuk, imádkozzuk a zsoltárokat, akkor bekövetkezhet a csoda, amiről Simon László Tamás az utószavában – amely valójában hatvanöt oldalas igényes tanulmány a Zsoltárok könyvéről – így ír: „A zsoltárokból imádsággá érlelt élettapasztalat minden istenkereső ember számára útmutató és útítárs lehet, hogy újra meg újra visszataláljon élete szilárd alapjához... Az imádság nemcsak megismertet minket valamivel, hanem át is alakít bennünket.”

Mindez személyes élményemmé vált, amikor a közelmúltban édesanyám temetésére készülve felfedeztem a 48. zsoltár utolsó versének valóban új fordítását, ami vigasztalást, új távlatot ajándékozott személyes gyászomban. Eddig így ismertük ezt a mondatot: „Ő vezet minket mindhalálig.” Mennyivel többet ad, ahogyan Simon Tamás László fordítja: „Ő vezet át minket a halálra.”

■ GÁNC S PÉTER

Viharok tépázta életmű

Lux Elek szobrászművész munkásságáról

A 20. század első felének magyar szobrászatában jelentős szerepet játszó művész, Lux Elek (1883–1941) neve mára sajnos kevesek számára cseng ismerősen. A szomorú tényt némiképp magyarázza, hogy Lux köztéri alkotásainak jelentős része áldozatul esett az 1944–1945-ös magyarországi pusztításoknak, a második világháborút követő politikai és ideológiai változások pedig nemcsak „szem előtt lévő” műveit, de művészeti hagyatékát is megtizedelték, és számottevően hozzájárultak a kítűnő művész egész munkásságának méltatlan elfeledéséhez. Ezért különösen fontos és örömteli, hogy a magyarországi szobrászat kiváló ismerője, Prohászka László művészeti író a nemrégiben megjelent könyvében tudományos igénnyel feldolgozta, és a tőle megszokott olvasható stílusban mindenki számára hozzáférhetővé tette a szepességi szász (cipster) családból származó művész sokrétű és gazdag életművét.

A Lux Elek életpályáját, művészi hagyatékát és közgyűjteményekben őrzött, valamint köztéri alkotásait a teljesség igényével bemutató kötet már a felvidéki Szepesváralján született művész születési dátumának (1883. december 18.) pontosításával több évtizedes tévedést igazít helyre, hiszen a múltban az évszámot számos lexikon helytelenül közölte. A szerző illetően gondosságának köszönhetően a gazdag képanyaggal és jegyzetapparátussal ellátott könyv pontos képet ad Lux pályájának minden álmásáról, kezdve hazai és nemzetközi tanulmányai, folytatva első világháborús, hadba vonult művészként kifejtett tevékenységével, majd bemutatva az újrakezdést: 1919-ben, az impériumváltást követően a szobrász elhagyni kényszerült a szülőföldjét, és végleg Budapesten telepedett le, az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola tanára lett.

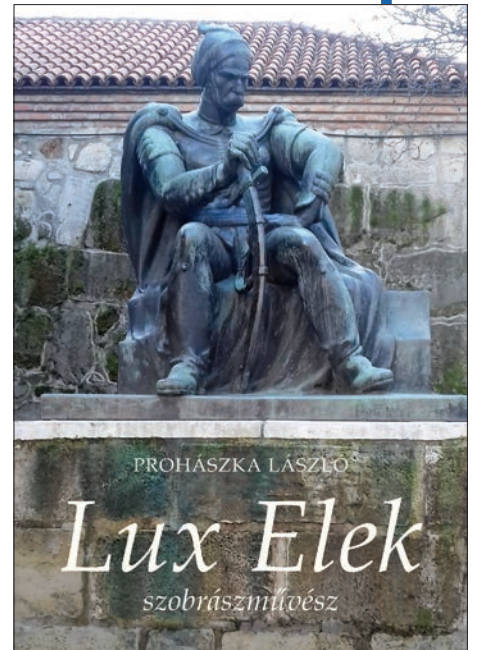
Az alkotóerejének teljében, ötvennyolc éves korában, 1941. február 26-án elhunyt művész munkáit tematikus bontásban ismerheti meg az olvasó: kispasztikáit, híres táncosnőszobrai,

portréit, számos első világháborús hősi emlékművét, síremlékeit, egyházművészeti alkotásait, porcelán- és numizmatikai műveit, valamint egyéb emlékműveit és köztéri alkotásait.

Életének utolsó szakaszában elkészült monumentális művei külön említést érdemelnek. Ilyen volt Wathay Ferenc várkapitány 1937-ben elkészült, kétszeres életnagyságú ülő bronzalakja Székesfehérváron (amelynek képe a kemény táblás kötet borítóját is díszíti), az 1940-ben felavatott, modern felfogású pestszenterzsébeti hősi emlékmű (amelynek főalakja, a Kardfelajánló más helyszínen felállítva, de ma is látható) és a művész utolsó nagy munkája, Luther Márton budapesti szobra, amely 1941-re elkészült ugyan, de felállítása elmaradt.

A könyvből megtudjuk, hogy az utóbbi alkotás felső része 1957-ben a Deák téri evangélikus templom belső udvarán kapott helyet, majd a Búza Barna szobrászművész restaurátori közreműködésével helyreállított teljes művet a pártállam engedélyével – a Lutheránus Világszövetség 1984-ben Budapesten megrendezett hetedik nagygyűlésére tekintettel – végül az Evangélikus Teológiai Akadémia zuglói épületének belső kertjében állíthatták fel. Az alkotás kismintáját és talpazatterveit az Evangélikus Országos Múzeum őrzi. „A modern felfogású pasztika és az erő olyan magától értetődő könnyedséggel és természetességgel párosult ezeken a művein, ami csak a legnagyobb mesterek alkotásait jellemzi” – írja a Wathay- és a Luther-szoborról, valamint a Kardfelajánló alakjáról a szerző.

Az evangélikus művész számos további, lutheránus vonatkozású pasztikai alkotása is megelevenedik a könyv lapjain, így olvashatunk többek között Keresztelő Szent János szepesváraljai templomi szobráról, a budapesti fasori evangélikus gimnázium emléktábláiról, Gyurácz Ferenc és Kuthy Dezső evangélikus püspökök mellszobrairól, a dömsödi Petőfi Sándor-emlékműről, a kufsteini magyar foglyok emléktáblájáról (másolata a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban),

Prohászka László: Lux Elek szobrászművész. Napkút Kiadó, Budapest, 2020. 200 oldal, 16 színes táblával. Ára 2990 forint.

dr. Geduly Henrik püspök nyíregyházi síremlékéről vagy a speyeri protestáció 1929-es éremtervéről.

A kötet használatát tárgymutató, helymutató, művészek névmutatója és Lux Elek köztéri alkotásait tartalmazó függelék segíti. Emellett a tárgyalt művek közül húsznak a színes képe is helyet kapott a könyv végén.

Lux Elek gazdag és sokrétű életműve kétségtelenül megérdemli a figyelmet, amelyet a művész a közel nyolcvan évvel ezelőtti halála és különösen 1945 óta sajnos nem kapott, nem kaphatott meg. A szerző és a kiadó elvitathatatlan érdeme, hogy az 1950-es évek mostoha körülményei (a szobrász hagyatékát őrző özeveg kitelepitése) ellenére legalább töredékesen fennmaradt művészi hagyaték alapos, gondos feldolgozásának eredményeit az érdeklődők most végre kézbe vehetik.

■ SALLAY GERGELY

GRAFIKA: PÉTE DÓRA

Jézus vállán ülünk

Beszélgetés az idei rendkívüli Szélrózsa két szervezőjével

Ebben az évben a járványhelyzet következtében a gyulai találkozó helyett online Szélrózsan vehetünk részt július 15–19. között. A rendkívüli evangélikus ifjúsági „találkozóról” két szervezővel, Nagy Szabolcs teológushallgatóval és Molnár Lilla lelkésszel beszélgettünk.

– **Hogyan született meg az online Szélrózsa ötlete?**

Nagy Szabolcs: A járványhelyzet minket is arra kényszerített, hogy rendezzük sorainkat, és végiggondoljuk lehetőségeinket. A kormányzati rendelkezések, illetve az egyházvezetéssel folytatott egyeztetések mind abba az irányba mutattak, hogy a gyulai Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó 2020-ban a megszokott formában nem rendezhető meg, így döntenünk kellett, hogy elcsúsztatjuk-e egy évvel, 2021. július 7–11. közötti időpontra. Amennyire gyorsan tudtuk meghozni, annyira nehéz volt elfogadni a döntést, hisz mindannyiunkban élt még az orosházi előtalálkozó öröme. Épp ezért fontos volt számunkra, hogy ne maradjunk ebben az évben sem Szélrózsa nélkül. Amíg azon gondolkodtunk, hogy ezt hogyan lehet megvalósítani, éppen megjelent a Tamás-mise legújabb karanténvideója, ami sok inspirációt adott nekünk.

Molnár Lilla: Úgy éreztük, hogy „kibőjtöltük” az elmúlt két évben a Szélrózst, és tudjuk, hogy nagyon szeretik és várják országszerte a találkozót, ezért egyértelmű volt számunkra, hogy valamit ki kell találnunk a személyes találkozó helyett.

– **Mire számíthatunk?**

N. Sz.: A találkozó eredeti időpontjában, július 15–19. között minden este sajátos bejelentkezéssel várunk mindent a Facebook-oldalunkon és YouTube-csatornánkon. Online és kisebb formában szeretnénk lekövetni azt a gondolati vázlat, ami a találkozó gerincét adja. Mindennap áhítatot tartunk, a találkozót istentisztelet nyitja és zárja, illetve a „napokat” meditatív-imádságos percekkel zárjuk. Lesznek fórumbeszélgetések, keresztény és nagyzenekari koncertek.

M. L.: Átgondoltuk, hogy mik azok az alkalmak, programok, amiktől jó szokott lenni a Szélrózsa, és hogy ebből mit tudunk virtuálisan megjeleníteni. Tudjuk,

hogy a személyes találkozást és részvételt nem lehet pótolni, azonban a hangulat, az élmények felidézhetőek, és jó, friss tartalommal tovább mélyíthetők.

– **Új mottót és tematikát hirdettek. Mit kell erről tudnunk? Miért ezt választották?**

M. L.: Egymás közt, a szervező csapatban – akkor még presbitérium, most már stáb – megharcoltuk a „*Nem a félelem lelket kaptuk*” mottót és a 2Tim 1,7-re épített tematikát. Elég előrehaladott állapotban volt a programok, alkalmak szervezetsége is erre a tematikára. Nem akartuk megcsonkítani azzal, hogy digitálisra formáljuk, ezért úgy döntöttünk, hogy ezt a Gyulára szánt „csomagot” egy az egyben átvisszük a következő évre, és nagyon reméljük, hogy akkor majd meg is tudjuk valósítani a gyulai Göndöcs-kertben. Egyértelmű volt, hogy ez az új helyzet új mottót és új tematikát kíván. Azt éreztem, hogy mindenképpen reflektálnunk kell ezen a nyáron mindarra, amit tavasszal átéltünk egyházi, országos és világszinten. Fontosnak tartottam megfogalmazni azt, hogy az ember az élete során mennyi mindennel küzd, mennyi terhet cipel szinte minden

éle szakaszban. A járványidőszak bizonyos szempontból még jobban kirajzolta ezt, ráerősített erre a dologra. A keresztény ember azonban nem állhat meg annál, hogy nehéz az élet, visszük a csomagunk, ez van, vagy hogy ezen próbálunk ilyen-olyan módszerekkel enyhíteni, hogy el tudjuk viselni. Amikor az Istenre figyelő ember megfogalmazza a problémáit, kihívásait, küzdelmeit, akkor ezeket Istennek mondja el, elé teszi le a terheit. Tudjuk, hogy Jézus Krisztus elhordozta a bűneinket, az emberi létezés töredékességét, és kegyelemből élünk. Azonban az élet realitása, hogy a terheink megvannak. Azok, amik a saját hibáink, döntéseink következményei, vagy azok a terhek, amelyeket törődésből, felelősségvállalásból veszünk magunkra: mások terhei, fontos ügyek terhei. És Jézus ezeknek a terheknek a hordásában is velünk van, ő tart meg bennünket...

– **Mindezek után hogy hangzik a mottó?**

M. L.: „Annyit mindent hordozunk” – ezt az ismert ifjúsági énekből kölcsönöztük. Az igei alapvetés pedig *Ézsaiás próféta könyvéből* van, az Isten szenvedő szolgájáról szóló egyik énekből [53,4]: „...a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta.” A megjelenítésben mi, a háztársas emberek Jézus vállán ülünk. Visszük a csomagjainkat, ő pedig megtart minket.

– **Milyen témákat terveznek ezzel kapcsolatban?**

M. L.: Szeretnénk körbejárni, hogy mik is ezek a terhek, azt, hogy tulajdonképpen mit rejtenek a különböző formájú, színű, nehézségű csomagok; milyen terheket hordozunk, és hogy hol van Isten a küzdelmeinkben. Jób története nyomán szükségét érezzük újra és újra megfogalmazni, hogy mi a bűn, és hogy a járvány miért nem – nem? – Isten büntetése. Foglalkoztat minket az, hogy a veszélyhelyzet elmúlásával vissza akarunk-e térni a korábbi „normálshoz”, egyáltalán mi a normális, és hogyan szeretnénk továbblépni. Ebből következik még számos kérdés, leginkább a fenntarthatósággal kapcsolatban. A karantén ideje alatt megfigyelhettük, átértékelhettük, hogy mire és miből mennyire van igazán szükségünk. Feltesszük a kérdést, hogy mi az elegendő, mi a szükséges az ember számára, és mi nem az. Az ív vége pedig az, hogy tulajdonképpen mit kíván Isten az embertől, az egyház mennyire hitelesen közvetít ebben. Mit jelent törvény szerint élni, Isten előtt alázatosnak lenni, mit jelent szeretni.

– **Hogyan szerveződik egy online ifjúsági találkozó? Mik a szempontjai egy ilyen műfajú alkalomnak?**

N. Sz.: Viszonylag új terepen mozgunk mi is, sosem csináltunk még ilyet, folyamatosan alkalmazkodunk ehhez a különleges helyzethez, de nagyon élvezzük. A legizgalmasabb kérdés a szervezés során számunkra az, hogyan lehet ez valóban találkozás – hisz a Szélrózsának is az az egyik nagy vonzereje, hogy itt valódi találkozások jöhetnek létre egymással és köztünk és Isten között is. Szerencsére Magyarországon elmúlt a járványhelyzet, enyhültek a korlátozások, így lehetőség van már a kisebb személyes találkozásokra is, ezért bá-

gélikus könnyűzenei zenekarokkal, mint a Közel, a Lift, a M.Is.K.A. vagy a VoG. Továbbá remek gondolatébresztő beszélgetések várnak ránk: egyik nap például Fabiny Tamás elnök-püspök beszélget Röhrig Géza költő-színésszel.

– **Sokan készültek lelkesen a gyulai Szélrózsára. Hogyan és hol „találkozhatnak” egymással az online szélrózsázók?**

N. Sz.: A gyulai Szélrózsza eredeti időpontjában – július 15–19. között – minden este hét órakor várunk szeretettel mindenkit a Facebook-oldalunkon és YouTube-csatornánkon. Érdekes a Facebook-oldalunkat követni a részletes programért, beharangozókért, egyéb információkért.

FOTÓ: DECMANN HANNA

torítjuk a gyülekezeti közösségeket, hogy szervezzenek ifjúsági alkalmat a Szélrózsza eredeti időpontjában, nézzék meg bejelentkezéseinket, és a témához kapcsolódva foglalkozzanak az őket megmozgató kérdésekkel, közösen énekeljenek, imádkozzanak velünk. Mi próbáljuk ezt azzal segíteni, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatóival együttműködve segédanyagot készítettünk, amivel ötletet adunk az ifjúsági csoportoknak.

– **Tartalmilag hogyan körvonalazódik a virtuális találkozó?**

N. Sz.: A helyzet különleges, szinte naponta változik, állandó készenlétben kell lenni, de annyit elárulhatunk, hogy izgalmas nagyzenekari koncertekkel várunk mindenkit. Fellép Petruska András, a Klasszik Lasszó és a Lóci Játszik zenekar. Újra találkozhatunk a már ismert evan-

M. L.: Reménységünk továbbá, hogy fiatalok és idősebbek egyaránt, ha lehetőségük van, közösen is nézik majd ezeket a bejelentkezéseket, együtt hallgatják a zenét, és beszélgetnek majd a témákról. Reméljük, hogy az online térben azok is csatlakoznak majd ehhez a virtuális közösséghez, akik már kinőttek abból, hogy hátra vegyék a sátrukat. Biztatjuk a lelkeseket is, hogy amennyire csak lehetséges a nyári időben, amikor mindenki szanaszét van, hívják össze az ifiket, nézzék együtt, és rezonáljanak a látottakra, hallottakra, dolgozzák fel maguk közt is a témákat. Hiszünk, hogy fontos dolgokról lesz szó, amik mindenkit érintenek egyénileg és közösséggileg is. Szuper lenne, ha „szélrózsás csapatok” közös öröme és inspirációja, imalkalma lehetne az idei virtuális Szélrózsza. ■ E. É.

Madarat tolláról?

– Ezt most nem mondod komolyan!

Kicsit hangosabbra is sikerült ez a mondat, mint szerettem volna. De hát Kisanti igazán nagy ostobaságot ejtett ki a száján. Meg amúgy is kezdtem már fáradni. Az az igazság, hogy hajnali négy körül járt az idő, és mi már jó pár perce csuromvizesen ott hevertünk a tiltott erdőben.

Nem volt messze ez az erdő, meg veszélyes sem volt, csak hát egy gyár mögött húzódott meg, és amikor bekerítették az intézményt, ez a rész is belülré került. De mit tehet az ember, ha egyszer közel s távol ez a legérdekesebb hely? Este beszéltük meg, hogy kiszökünk ide még hajnali előtt. Otthon a naptár sarkában néztük meg, mikor kel fel a nap. Ez elég kiábrándító volt, mert a fene se gondolta, hogy olyan korán. Már 3:20-kor berregett öcsi karórája. Nehezen kászálódtunk ki a meleg ágyból, a puha álmom húzott vissza, de elindultunk, mert Kisanti mondta, hogy nincs is szebb a hajnali madáracsicscsergésnél.

Tehát konkrétan az éj leple alatt, sötétben szöktünk ki a szobánk ablakán a testvéreimmel az este odakészített létra segítségével. Meglepően hűvös volt a levegő, majdnem fáztam is, pedig már elkezdődött a nyári szünet, június közepe is elmúlt. Persze nem mondtam semmit. Aki egyedül lány az egész utcában, az nem nyafoghat

ilyen apróság miatt, mert könnyen megkapja, hogy a lányok így meg úgy.

A mi kapunkon könnyű volt átugrani. A gyár hátulján a kerítésen a rést már kicsit kitágították a fiúk, mire odaértünk. Lazán befértünk. Jácintka, Lackó, Peti, Zsolti meg Isti már ott heverték a tetőn. Kisanti pissegett, hogy csönd legyen, pedig egy szót se szögtünk. Igazság szerint csordultig volt a torkunk a feszültség gombócaival. Mégis van abban valami izgalmas, hogy tiltott helyen vagyunk. Mondjuk az őrző-védő szolgálat nem volt még olyan fejlett akkoriban, mint manapság. Csak az öreg Herka bácsi sántikált körbe időnként a zseblámpájával a gyár területén, de ő hamar elfáradt, és visz-

szament a porta kicsi épületébe rádiót hallgatni meg bóbiskolni.

Mi pedig hasra vágtuk magunkat a többiek mellett a hátsó raktár rozszant épületének mohával borított tetején. Kisanti suttogott, hogy elkéstünk, mert már régen elkezdődött, és figyeljünk nagyon. A pólórn és a rövidnadrágom különben azonnal átázott a harmattól, ezért csak félig figyeltem, de úgy is gyönyörű volt, ahogy lüktetett a levegő a sok madárhangtól. Megszámlálhatatlan sokféle trilla zsiszgett körülöttünk.

Elképesztően szép volt különben minden. Sose értettem, miért „hasad” a hajnal, de most láthattuk, hogy tényleg hasad. Az éjszakába úgy nyilallt bele a fény, ahogy az ember nadrágján végigfut a szakadás, ha szögbe akad. És akkor jött még a java. A fiúk hoztak távcsövet. Kézről kézre adogattuk, hogy lássuk is a daloló, önfeledt madarakat. Kisanti magyarázott.

– Az ott a sárgarigó. *Oriolus oriolus*.

És tényleg ott ült egy sárga tollú, fekete szárnyú madár, aki azt „mondta”, hogy „oriolusz-oriolusz”. Később tudtam csak meg, hogy ez különben a latin neve, és semmi köze a madár hangjához.

Kisanti megmutatta a barátposztját is. Az a madár tényleg úgy nézett ki, mint egy szerzetes barát. kicsit szürke volt, a fején meg olyan fekete sapkácskát viselt, amit imádsághoz szoktak olykor a férfiak. Ez sem okozott csalódást.

Aztán egy tengelicét figyeltünk meg. Nagyon szép, színes madárka volt, igazán méltó egy ilyen mesebeli névhez. És bár kicsit hadart, de a „cipity Lőrinc, cipity Lőrinc, / tyaf, tyaf, tyaf”, amit a Nemes Nagy Ágnes-versből (*Mit beszél a tengelice?*) tanultam, kihallható volt a dalából.

Az erdei pinty is színes volt, és szép vörös arcfoltjait éppen felénk fordította. Ő a ritmusszekciónak dolgozott, pity-pity-

Sok szólás és közmondás szól madarokról. Gondolkodj, nézz utána, vajon melyik mit jelenthet! Madarat tolláról, embert barátjáról ismerik meg. • Bagoly mondja verébnek, hogy nagyfejű. • Ágyúval ló verébre. • Sokat akar a szarka, de nem bírja a farka. • Szabad, mint a madár. • Madarat lehet vele fogatni. • Ott vagyunk, ahol a madár sem jár. (*Ha fellapozod O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások című, hallatlanul gazdag tartalmú könyvét, megtalálod a választ. Ugyanő a szerzője a kisebb terjedelmű, de szintén érdekes, Mi fán terem? című kötetnek is.*)

*

Ha van rá lehetőséged, hallgass madaréneket élőben. Sétálj sokat a szabadban, akár parkokban, fák között. Ha nincs más mód rá, hogy ilyesmit hallj, a YouTube-on ismerkedj a madarakkal.

Tudtad?

A madarak éneke más kora tavasszal, nyár elején és az ős közeledtével. Ha a madárdalt lelassítjuk, egy népdalszerű (pentaton) dallamot hallhatunk.

pity – szűn – pitypiritty-pitty alapot adva a színes hangkavalkádnak.

A vörösbegy is méltó volt a nevéhez. Szép, rozsdaszín előkét viselt a begycskéjén, a hangja meg olyan volt, mint egy gyöngyöző kacagás. Biztosan valami igazán jó vicc jutott eszébe. A következő madarunk, a csilpcsalpfüzike kicsit dadogott. A saját nevét próbálta kiénekelni, de mindig úgy sikerült neki, hogy „csilpcsalp, icipici füzike”. Kis fekete szeme körül sárga pelyhecskék futottak szét, és az egész madárka olyan volt, mintha csak próbálkozna a barnasággal, mert különben napsárga titokban.

És akkor mutatta meg Kisanti a fülemülét. Illetve mutatott egy igazán jelentéktelen, tényleg nagyon semmilyen madarat. Hihetetlen volt, hogy ez lenne a fülemüle. Sok versben, mesében hallottam már róla. Az a minimum, hogy ő legyen a legeslegszebb az összes madár közül. Hogy is lehetne ilyen szürke!

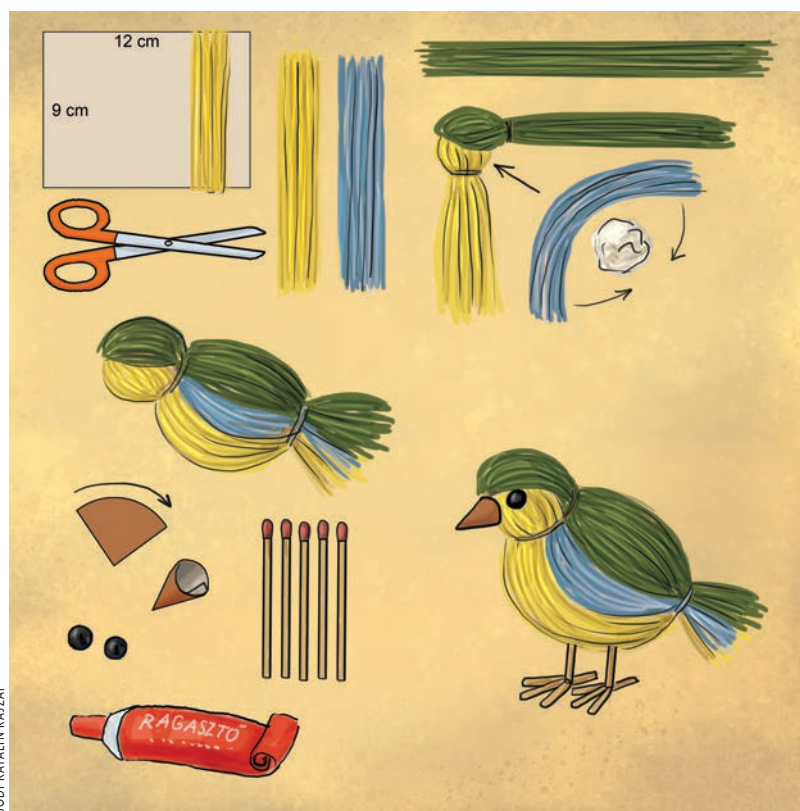
– Csak figyelj! – intett az ujjával Kisanti.

És amikor hallgattam rá, egészen megdöbbsentem. A sok tarka, szép madár után, akik mind nagyon kedvesek és vidámak voltak, ennek a semmilyen kis fülemülinek volt a legfantasztikusabb hangja. Csattogott, berregett és csilingelt, bugyborékol, mintha tréfálkozna. Ha akart, fuvolázott, hosszan elhúzta ragyogó tiszta hangjait. Aztán meg hosszú trillákat kurjantott az ég felé, az ember egészen belefeledkezett. És egyszer csak megint váltott: mélyen, meghatóan bűgött, mint egy szédült jazzénekesnő.

Csal ez a madár. Nem lehet ennyiféle hang, ennyiféle érzés valakiben. Ráadásul egy ilyen jelentéktelen valakiben. Néztem a madarat lenyűgözve és elképedve. Elbűvölt és dühített egyszerre. arra gondoltam, hogy milyen sokszor csak a külsőségek határozzák meg, milyennek tartok valakit. És hogy miféle gazdagságról, belső szépségről maradtam le emiatt már sokszor. Néztem a fülemüle szürkeségét, és engedtem, hogy a hangja elárasszon érzésekkel, énekének kifogyhatatlan tárháza megnyisson új barátok, új kalandok felé. ■

Haladj a labirintusban előre a betűk mentén, és a kijáratig rátalálhatsz az aranymondásra

BÓDI KATALIN RAIZAI

Készíts fonalból madárkát! A képek segítségével követheted lépésről lépésre a munkafolyamatot

Evangelikus istentiszteletek nyaralóknak – Balaton, Velencei-tó

Északi part

Balatonfüred–Dörgicsei Társult Evangelikus Egyházközség

(Balatonfuredievangelikusgyulekezet.hu)

Balatonfüred (Bajcsy-Zsilinszky u. 15.): minden vasárnap 9 órakor (a hónap első vasárnapján úrvacsoraosztással) • német nyelvű: minden kedden 18 órakor (júliustól augusztus végéig). • További alkalmak: Alsó-Dörgicse: a hónap 2., 3., 4. és 5. vasárnapján 11 órakor • Felső-(Középső-)Dörgicse: a hónap első vasárnapján 11 órakor • Kisdörgicse: a hónap 2. vasárnapján 15 órakor • Balatonakali: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14 órakor • Felőttbibliaóra Balatonfüreden: minden kedden 17 órakor • ifjúsági óra Balatonfüreden: minden pénteken 17 órakor.

Keszthely és Környéke Evangelikus Egyházközség

(Keszthely.lutheran.hu)

Keszthely: minden vasárnap 10.30-kor • Hévíz: minden vasárnap 16.30-kor • Tapolca: a hónap 2. és 4. vasárnapján 8.30-kor • Sümeg: a hónap 1. és 3. vasárnapján 8.30-kor. Minden hónap első vasárnapján úrvacsorai istentisztelet.

Kövágóörs–Révfülöp–Kapolcsi (Sion) Evangelikus Egyházközség

(Kovagoors.lutheran.hu)

Badacsonytomaj (protestáns imaház): minden vasárnap 8.30-kor • Balatonszepezd: minden vasárnap 9 órakor • Kapolcs: minden vasárnap 15.30-kor • Kövágóörs: minden vasárnap 11.30-kor, családi istentisztelet 17.30-kor • Révfülöp: minden vasárnap 10 órakor • Taliándörögd: minden vasárnap 14 órakor.

Mencshely–Nagyvázsony–Szentantalfa–Zánkai Társult Evangelikus Egyházközség

(Mencshely.lutheran.hu)

Zánka: minden vasárnap 8.30-kor • Szentantalfa: minden vasárnap 9.45-kor • Mencshely: minden vasárnap 11 órakor • Nagyvázsony: a hónap 2., 4., 5. vasárnapján 14 órakor • Nemesleányfalu: a hónap 1., 3. vasárnapján 14 órakor.

Veszprémi Evangelikus Egyházközség

(Veszprem.lutheran.hu)

Veszprém (Kossuth Lajos u. 4.): minden vasárnap 10 órakor • Balatonalmádi (Bajcsy-Zsilinszky u. 25.): minden vasárnap 16 órakor.

Déli part

Balatonboglár–Hács–Somogyvámosi Társult Evangelikus Egyházközség

(Erosvar.hu)

Balatonboglár: minden vasárnap 11 órakor • Hács: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14.30-kor • Balatonlelle: a hónap 1. vasárnapján a református imaházban 14 órakor • Fonyód: a hónap 1. és 3. vasárnapján a protestáns templomban 9.30-kor • Balatonszemes: a hónap 2. és 4. vasárnapján az evangelikus imaházban 9.30-kor • Balatonfenyves: a hónap 2. és 4. vasárnapján – július elejétől szeptember elejéig – a református imaházban 18 órakor • Somogyvámos: a hónap 2. és 4. vasárnapján 16 órakor.

Kötcsesi Evangelikus Egyházközség

Kötcs: minden vasárnap 10 órakor • Balatonszárszó: a hónap 2. és 4. vasárnapján 8.30-kor.

Siófoki Evangelikus Egyházközség

(Siofok.lutheran.hu)

Siófok: minden vasárnap 10 órakor • Balatonkenese: a hónap 1. vasárnapján 14 órakor a református templomban • Zamárdi: a hónap 1. vasárnapján 16 órakor az Aradi utcai imaházban • Balatonföldvár: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14 órakor a Bajor Gizi Közösségi Házban • Balatonvilágos: a hónap 2. és 4. vasárnapján 18 órakor a Club Aliga területén lévő református templomban.

Székesfehérvári Evangelikus Egyházközség

(Szekesfehervar.lutheran.hu)

Székesfehérvár: minden vasárnap 10.30-kor • Gárdony: minden hónap 1. és 3. vasárnapján a református templomban 9 órakor • Fehérvárcsurgó: 1., 2., 4. vasárnap 9 órakor, 3. vasárnap 17 óra.

■ Összeállította: GALAMBOS ÁDÁM

Déli espereskör. Kondor Péter püspök meghívására ebéddel egybekötött munkamegbeszélést tartottak június 18-án a Déli Evangelikus Egyházkerület esperesei. A Kecskemét melletti találkozón áttekintették a járványhelyzet alatt tapasztaltakat, az online istentiszteletek tanulságait, a gyülekezetek helyzetét és – a veszélyhelyzet megszűntével – a közösségi élet normalizálásának lehetőségeit.

■ H. T.

Felhívás. Találkozások. Kedves Olvasók és Esterházy-olvasók! Az Evangelikus Országos Gyűjtemény Esterházy Péter és Gitta Könyvtár széles körű gyűjtést indít. Határidő nélkül várjuk digitális kollekciókba Esterházy Péter dedikációit: fotót (például közös fotót, dedikálásról készült fotót); dedikációról, könyvbejegyzésről készült fotót. Továbbá írásokat is várunk *Találkozásom/találkozásaim Esterházy Péterrel* címmel (szöveg Word-fájlban, legfeljebb hárommezer leütésben). Kérjük, figyeljenek a fotók megfelelő (600 dpi) felbontására. Egy személy természetesen több fájlt is beküldhet. A beérkezett anyagokat folyamatosan közzétesszük honlapunkon. A nyomtatásban való esetleges közlést a tulajdonos engedélyéhez kötjük. E-mail-cím: egy@lutheran.hu.

BALOGH KRISZTA

ÉS ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA,

az EPG Könyvtár kurátorai

HUBERT GABRIELLA PhD *ötletgazda*

Nyári tábor hirdet a Magyar Nemzeti Múzeum 7–12 éves gyerekeknek. Érdekel az őskor, a Seuso-kincs, a honfoglalás, a lovagok és királylányok élete, a szultán és a császár birodalma? Más és más történelmi korszakokkal ismerkedhetnek meg a gyermekek a Magyar Nemzeti Múzeum nyári táborában játékos formában, izgalmas és változatos programokon. A foglalkozásokat múzeumpedagógusok tartják öt héten keresztül, heti turnusváltásokkal június 29. és július 31. között. További információ a múzeum honlapján (*Mnm.hu*) olvasható.

Salamon király bányáit rejti az izraeli Timna Nemzeti Park?

A Szentírás szerint az első szentély korában – Saul, Dávid és Salamon uralkodása idején – a zsidó királyok rendkívüli gazdagságban éltek. Vagyonukra magyarázatot adhatnak a Bibliában nem említett, ám a mai Izrael, illetve a mai Jordánia területén, a Holt-tengeri árok két oldalán felfedezett rézbányák. Erez Ben-Joszef régész arra a következtetésre jutott, hogy a timnai rézbányák egy kiterjedt ipari-gazdasági rendszer részét alkották, amelyet az Ószövetségben is szereplő edomiták működtettek.

Az elmúlt hetven évben komoly régészeti vita zajlott arról, hogy Salamon király valóban jelentős királyságot építő történelmi személy volt-e, mivel a legutóbbi időkig alig találtak hiteles bizonyítékokat. Erez Ben-Joszef felfedezései azonban megerősítik a jelentős korai királyság elméletét, bizonyítva, hogy a korszakban (mintegy háromezer évvel ezelőtt) évszázadokon át ipari mértékű fémkitermelés folyt a térségben. A fémek és a belőlük kovacsolt fegyverek, illetve bronzeszközök királysággá fejlesztették a korábbi egyszerű mezőgazdasági településeket.

Közel ezer timnai rézbányát vizsgálva olyan szerves anyagokat találtak, amelyek lehetővé tették a szénizotópos kormeghatározásukat. A rendkívül száraz éghajlaton megmaradt leletek

FOTO: BOBS-PHOTOS.COM

– magok, élelem- és ruhamaradványok – a Bibliában Salamon uralkodásaként megjelölt korból származnak.

Az edomiták megolvastották a rézércet, ezzel fizették meg a Salamon területén való áthaladás vámját. A kereskedelem részeként Salamon helyben nem fellelhető luxussteleket importálhatott királyságába. Ebben a korban a réz volt a legértékesebb ásványi anyag. A termelés volumene alapján ezeket a helyeket csak egy fejlett, hierarchikus társadalom tudta működtetni. A szakértők szerint Salamon a mai Eilatól mintegy harminc kilométerre északra lévő Timna bányáiból szerzett rézet, amelynek egy részét felhasználta, egy részét pedig aranyra és ezüstre cserélte.

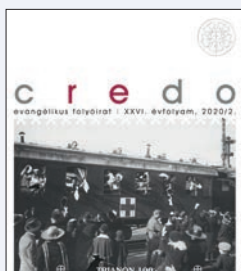
A réz kinyerése érdekében a rézércet tartalmazó zöldes köveket ezerkétszáz Celsius-foknál magasabb hőmérsékletre kellett hevíteni. Ezt két ember által lábbal hajtott kohókban végezték. A réz – és ötvözet, a bronz – előállításához erőfeszítéseket igényelt, hogy eleinte csak ékszereket és vallási tárgyakat, később azonban fegyvereket is készítettek belőle. A szakemberek úgy vélik, hogy a különösen nehéz munkakörülmények miatt rabszolgák végezheték a bányászatot és a réz kinyerését a kövekből. Számítások szerint mintegy ötezer tonna rézet nyerhettek ki ezekből a bányákból.

Forrás: MTI / Magyar Kurír

FOTO: RALPH ELLIS / SWNS.COM

Újra nyomtatott formában is olvasható a Credo! Megjelent a Credo evangélikus folyóirat legújabb, 2020/2. száma, amely most már nyomtatott formában is elérhető olvasóink, előfizetőink számára. A 2020/1. szám nyomtatott példányát is megküldjük azon olvasóinknak, akiknek érvényes előfizetésük van a nyomtatott újságra, de továbbra is lehet egy példányt vásárolni, digitális és nyomtatott formában egyaránt. LUTHER KIADÓ

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.
Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

„Ha sok élőlény szenved, akkor az ember sem boldogulhat”

Tűnődések a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend harmincadik ülése után

Idén egyházunk budapesti Üllői úti központja adott helyet a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend jubileumi ülésének. A vírusveszélyre tekintettel csak szűk körben tarthattuk meg a június 7-i alkalmat, nem tárhattuk szélesre a kapukat, de mindenképpen akartuk a találkozót, hogy számot adjunk az eltelt évtizedekről. Az ülésen a rend tagjain kívül D. Szebik Imre nyugalmazott püspök és Balog Zoltán miniszteri biztos, református lelkész (képünkön) szolgált.

FOTÓ: RÉZ-NAGY ZOLTÁN

Annak idején dr. Széchei Béla professzor hozta létre a Jézus Testvérei Rendet abból az elgondolásból, hogy a környezetvédelem ügyéért tenni keresztény ember számára megkérdőjelezhetetlen kötelesség, és ha ezt valaki egy erős, támogató szervezet vagy intézmény kötelességében teszi, az hatékonyabb lehet, mint ha elszigetelten tevékenykedik.

Gondoljunk csak bele, a nyolcvanas évek végén még azért is magyarázkodni kellett, hogy egyáltalán miért keresztény ügy a környezetvédelem. Sokan nyugati hatásnak, az eredeti keresztény üzenettől való elhajlásnak tartották, ha valaki környezetvédelemtől mert hívőként, sőt lelkészként beszélni. Amikor még senki vagy csak alig valaki eszmélt ez ügyben, Széchei Béla már olyan vízióval állt ki a nyilvánosság elé, amelyben a környezet-ügyért tenni akaró, elkötelezett keresztények keresik a mind szélesebb együttműködés lehetőségét, felekezeti határokon is átnyúlva.

Ma a rendnek tizenhárom tagja van, de emellett sok támogatója. Ám az áttörés még mindig nem történt meg, az igazi környezetügyi ébredés még várta magára. Pedig az idő szorítása egyre nyilvánvalóbb. A szkeptikusok azt mondják, hogy már túl késő. De kérdezzük: eddig hányan figyeltek ránk és azokra, akik sürgették a teremtésgondozást?

Ha nem teszünk meg valamit, az éppúgy alakítja a világot, mint a tetteink. A polgárjogi harcos, Leonard Peltier fogalmazott így: „Mi magunk vagyunk a döntő szavazat abban az elkeseredett választási csatában, amely a legjobb és a legrosszabb lehetőségeinkről határoz.”

Ha azt kérdezzük, hogy Jézus vajon mit mondott erről, akkor meglehetősen konkrét választ tudunk rá adni, ha az úgynevezett aranyszabályt vesszük szemügyre: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük...” (Mt 7,12) Jézus a cselekvésből indul ki, nem pedig a cselekvéstől

való tartózkodásból, ahogyan Ethelbert Stauffer újszövetséges teológus az egyik könyvében kifejtette. Hiszen előtte néhány évvel az ismert Hillél rabbi a szabályt még így fogalmazta meg: „Ne tedd azt, amit nem szeretnél, hogy veled cselekedjenek.”

Jézus a felebarátért, a világ megváltásáért, megjobbításáért való tettekre hív minket! Jézus abból indul ki, hogy az általunk felismert jótett a másikat is segíteni, támogatni fogja. Jézus szerint nem lehetséges, hogy az ember elvonul a kis világába, visszavonul az „elefántcsont-tornyába”, nem tesz semmit másokért, a teremtett világért, a környezetért, de közben azt gondolhatja, hogy vele minden rendben.

Ma változásra van szüksége a világnak, sokkal jobban, mint eddig bármikor. Helyzetünk olyan, mintha egy zuhanás előtti állapotban lévő repülőgépen ülnénk.

A szegescelmélet szerint ha utasszállító repülőgépen utazol, és merő szórakozásból kicsavarsz egy csavart a fejed felett, attól még nem történik semmi. Ha ezután az utastársad is így tesz, majd utána mások is, egy ideig még mindig nem történik semmi. De van egy kritikus szegecs, és ha az eltűnik a rendszerből, le fog zuhanni a gép akkor is, ha ennek semmi előjele nem volt. Ez a hasonlat az ökológiai rendszerekre vonatkoztatva érvényes. Azoknak is széles a tűréshatáruk: kiirtunk ezt, kiirtunk azt, ez még elmegy, de van egy kritikus elem, egy utolsó csavar – csak hogy nem tudjuk, melyik az.

A működő rendszerek megőrzése: ez az egyik legfontosabb feladat. Mi is áll a kultúrparancsban? Isten elhelyezte az embert az Édenkertben, hogy művelje és őrizze. Az őrzés megőrzést is jelent. Az ökoszisztémák a sokféleségre épülnek, és a sokféleség biztosítja a működőképességet. Sőt a sokféleség jelenti a biztonságot.

Mögöttünk van közel öt elvesztegetett évtized. Pedig már ötven éve elkezdődött az eszmélés. A föld napja rendezvényt

1970-ben tartották meg először. A New York-i tüntetésen főiskolások gázárlarcos csoportja hívta fel a figyelmet a légszennyezés, a vegyi hulladékok veszélyeire és más környezeti károkozásra. A rendezvényt az NBC csatorna közvetítette, és a tudósító beolvasta J. Murray Mitchell kutató közleményét: ha tovább szennyezzük a levegőt, az üvegházhatás miatt felmelegszik a bolygó, elolvad a sarki jégsapka, és világszerte óriási térségek kerülnek víz alá. Mi akkor Magyarországon mindebből semmit nem tudtunk.

1970-ben 3,7 milliárdan éltek a földön, 200 millió gépkocsi közlekedett ekkor. Ma 8 milliárdan vagyunk, a gépkocsik száma 1,5 milliárd, vagyis hét és félszer annyi. A kőolajfogyasztás a kétszeresére, az energiafogyasztás a négyszeresére nőtt.

Létezik már vízgőzt kipufogó autó és olyan gép is, amely a levegőből kiszívja a szén-dioxidot. De a szén-dioxid nem lesz ettől a bolygón kevesebb. Hiába bocsátunk ki egyre kevesebbet, a légkörben az összmenyiség emelkedik. Ahogy egy fürdőkádba is hiába engedünk egyre kevesebb vizet, attól még a vízszint nem lesz alacsonyabb.

2019-ben a globális károsanyag-kibocsátás 43,1 milliárd tonnával rekordmenyiségnek számít sok év összehasonlításában. A decemberi ENSZ-klímacsúcs is kudarcra végződött. Egy ilyen évet követően jött a Covid-19 járvány, és csak ennek a kényszerhelyzetnek a hatására csökkent a kibocsátás mértéke.

Tavaly arról lehetett olvasni, hogy Észak-Amerikában hárommilliárd madárral kevesebb él, mint ötven éve. Ez harmincszázalékos csökkenés. Főleg korábban nagyon elterjedt fajok – mint a fekete rigó, a veréb – állománya csökkent. Ezt itt is meg tudjuk erősíteni: alig van veréb, szín-

AFP/GETTY IMAGES

te eltűntek a fecskék. Merthogy a rovarok száma is apad. Harminc év alatt hetvenhat százalékkal csökkent a repülő rovarok biomasszája egy, a felméréshez használt német természetvédelmi területen.

A New York magazinban 2017-ben publikált *The Uninhabitable Earth* (A lakhatatlan Föld) lett az Egyesült Államok történetének egyik legismertebb cikke a klímaváltozás témájában. A hosszú esszében a szerző, David Wallace-Wells meglehetősen rémisztő képet festett arról, milyen hatásokkal járhat a közeljövőben az éghajlatváltozás, kezdve az átlaghőmérséklet emelkedésétől egészen a járványok gyakoriságának növekedéséig. A cikket számos kritika érte, a legtöbben azt kifogásolták, hogy a vázolt kép túlzó, Wallace-Wells pedig felelőtlenül kelt pánikot.

Wallace-Wells 2019-ben korábbi cikkére alapozva, az abban megfogalmazottakat kifejtve, illetve pontosítva hasonló című könyvet is megjelentetett. Ez a *The Uninhabitable Earth: Life After Warming*, amelyet Magyarországon 2020-ban *Lakhatatlan Föld – Élet a felmelegedés után* címmel publikáltak. A könyvben Wallace-

Wells egyszerűen, ugyanakkor felkavaróan mutatja be, hogy mire is számíthatunk mi és az elkövetkező generációk: lakhatatlanná váló régiókra, extrém időjárási eseményekre, az éghajlatváltozáshoz köthető konfliktusokra, romló közegészségügyi helyzetre és gazdasági összeomlásra.

Wallace-Wells úgy látja, az iparosodás kezdete óta több kárt okoztunk a bolygónak, mint egész korábbi történelmünk során. Mára a krízis olyan szinten elmélyült, hogy az ember a politikai nyomásgyakorlás révén érheti el a legnagyobb eredményeket, mert az egyéneknek és mozgalmaknak nincs meg a hatalmuk a zéró kibocsátás megvalósításához, sőt még a kibocsátás jelentős csökkentéséhez sem. A politika szintjén a cél a nemzetközi megállapodások megkötése és végrehajtása mellett a kibocsátásban érintett vállalatok meggyőzése és szabályozása. Napjainkban ugyanis már nem kérdéses, hogy a fosszilis tüzelőanyagok használata hosszú távon az ipar számára sem lesz gazdaságilag fenntartható.

Az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség nyomon követésével megbízott nemzetközi testület tavalyi jelentésében ezt írja: ha sok élőlény szenved, akkor az ember sem boldogulhat. A természet az emberi lét alapfeltétele. Az élelmiszertermények háromnegyede meg sem teremne beporzók nélkül. Ha ezek az állatok kipusztulnak, akkor mi is ki fogunk.

A helyzet súlyos, és ezek a körülmények még inkább sürgetően kell, hogy haszanak ránk, hogy keressük egymást és a közös cselekvés mikéntjét.

■ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

A szerző evangélikus lelkész,
a Jézus Testvérei Ökumenikus
Diakóniai Rend elnök-apatja

FOTÓ: PATRICK HENDRY / UNSPLASH.COM

Csak online fogad nézőket az aréna, de Isten tiszteletét teszi

Beszélgetés László Viktorral, az Ez az a nap! fő szervezőjével

Az egy évvel ezelőtti dicsőítő alkalomról írt beszámolómat ezekkel a mondatokkal zártuk: „...jelen állás szerint az új Puskás Ferenc Stadionban az első, nem sporttal kapcsolatos rendezvény: Jézus Krisztusról fog szólni! Arról a Jézus Krisztusról, akiről az Ez az a nap! nagyrendezvényeinek dicsőítői is kitartó következetességgel hirdetik, hogy »az út, az igazság és az élet«. Ugye, kedves olvasónk, 2020. július 18-án te is ott leszel?!”

FOTÓ: RONGSÁK ALEXANDER

matosan érezzük, tapasztaljuk, hogy Isten kezében vannak a rendezvényeink. Amit húszévnyi munkánk gyümölcseként élhettünk volna meg, az is meg fog történni, csak egészen más formában.

– Amikor már szinte minden nyári nagyrendezvényt lemondtak, az *Ez az a nap!* honlapja még mindig ébren tartotta a reményt...

– A veszélyhelyzet márciusi bejelentésekor megkértem irodánkban tartózkodó kollégáimat, hogy térdeljünk le, és közös imádságban hagyatkozzunk az Úr akaratára. Latolgattuk az ószre halasztás lehetőségét, de – főként a külföldi közreműködők miatt – ezt hamar elvetettük. Néhány nappal az ötszáz főnél népesebb rendezvények augusztus közepéig tartó tilalmának hivatalos bejelentése előtt már eldöntöttük, hogy a tervezett formában jövő évre halasztjuk az eseményt.

– Jól értem: ti előbb hoztátok meg a döntést?

– A döntést előbb hoztuk meg, de publikálni csak a kormánybejelentés után publikáltuk.

– **„Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál” – ötlött eszembe a páli ige [Róm 8,28], és örömmel igazolhatom, hogy velem szemben nem egy megkeseredett, hanem egy derűs László Viktor ül...**

– Nem tudjuk, milyen ívet fog leírni földünkön ez a járvány, de azt gondolom, hogy ez az időszak nagyon jól hasznosítható arra, hogy az Istennel való kapcsolatot, hitet, lelkesedést feljebb – egy más szintre – tudjuk magunkban emelni. Épp ezért azt remélem, hogy a jövő évi rendezvény még eredményesebb is lehet, még nagyobb áldás lehet a magyar nép és Európa számára. És ha az lesz, akkor most ajándéknak is tekinthetjük ezt az egy évet Istentől, aki

nyilván látja csalódottságunkat, de biztat is bennünket. Mi pedig arra kérünk mindenkit, hogy már most jegyezze fel naptárában 2021. július 24. dátumát, a jövő évi – arénabeli – *Ez az a nap!*-ot.

– Aki figyelemmel kíséri az immár két évtizedes rendezvénysorozatot, érzékelheti, hogy a háttérben hihetetlen szervező- és PR-munka zajlik, tulajdonképpen egész éven át. Hiszen a budapesti „központi” rendezvény mellett vannak roadshow-k, elő- és utórendezvények. Ha közönség nem lehet is jelen a Puskás Ferenc Sportarénában, idén július 18-án sem marad el a rendezvény, amely illyesformán a jövő évi nap főpróbájának is tekinthető.

– Huszonhárom nagyváros sportcsarnokába, koncerttermébe jutott el az idei *Ez az a nap!*-ra hívogató roadshow, és ezek a többzetes helyszínek szinte mindenütt színültig teltek. Hatalmas élmény volt átélni, hogy meg tud telni, mondjuk, a kaposvári aréna dicsőítő fiatalokkal. Sokan jutottak hitre, sokan megújultak, megerősödtek hitükben ezeken az alkalmakon. Még négy vagy öt város lett volna hátra a sorozatból, amit megakasztott a járvány. Viszont a veszélyhelyzet kihirdetése után rögvést „online üzemmódra kapcsoltunk”, és az A38-as hajóról elindítottuk – a Petőfi Tv [m2] stábjának közreműködésével – a hétfő esti *Reménység estétet*. Ezeknek a Kárpát-medencét „összedrótozó” hétfő esti – lelkesíti buzdításokat és egyéb prózai elemeket is magukba foglaló – dicsőítő közvetítéseknek a rendkívüli fogadtatása erősített meg bennünket abban, hogy nem szabad lemondanunk az idén július 18-ra tervezett eseményről sem.

– **A Reménység estek hétfőnként fél nyolctól tíz óráig élőben voltak figyelemmel kísérhetők az *Ez az a nap!* honlapjáról [Ezazanap.hu], és az adások ugyanott vissza is nézhetők. A programokban a rendezvénysorozat húsz esztendejének állomásai is sorban felidéződtek. Tekintsük át röviden e helyütt is az elmúlt két évtizedet!**

– Mozgalmunk – 2000 nyarán – dicsőítő felvonulással kezdődött. A Parla-

László Viktor, a rendezvény alapító fő szervezője húsz éve készül arra, hogy „megtöltse evangéliummal” hazánk legnagyobb befogadóképességű létesítményét. A következőkben rövidítve, szerkesztett változatban közöljük a vele folytatott podcast-beszélgetést, amelyet akkor rögzítettünk, amikor már tudni lehetett, hogy közönség idén – a koronavírus-járvány miatt – csak a monitorok előtt lehet részese a várva várt eseménynek.

– Két évtizedes ismeretségünk talán nemcsak a tegező formára, de a nem túl elegáns kérdésre is mentség: **hogyan érzed magad?**

– A világjárvány okozta szomorú helyzet ellenére nagyon jól. Azt ugyanis folya-

ment épülete elé hirdettük meg a délutáni gyülekezőt, és ezer, legfeljebb kétezer résztvevőre számítottunk a szervező gyülekezetekből. Ehhez képest huszonötzren – rendőrségi becslés szerint mintegy hatvanezren – tartottak velünk a Tabánba, ahol este tízig tartó dicsőítő koncerttel fejeztük ki Isten iránti hálánkat. 2001-ben a Margitszigetre mentünk, az Atlétikai Centrumba, ahol nagyszínpadról szálltak fel a dicséret és a hála hangjai. A következő évben a kánikulai forróság ellenére több mint húszezer embert vonzott dicsőítő alkalmunk a Kisstadionba. Igazolva láttuk, hogy a magyar népben éhség van az evangéliumra, és elkezdünk konkrét terveket szőni az ország legnagyobb befogadóképességű zárt rendezvényhelyszínének „megtöltésére”. Ehhez képest az történt, hogy az akkor még Népstadionnak nevezett létesítményt életveszélyesnek nyilvánították... Maradt a Népstadion-kert és a helyzet kitarító imádságra való felhívásként értelmezése. 2003 így is felettébb emlékeztet, hiszen három napon át zajlottak a programok a szabadban és a környékbeli létesítményekben: volt bibliafelolvasó sátor, a korcsolyapályán dicsőítő zenére korcsolyáztak, az Olimpiai Csarnokban missziói expó volt, a Körcsarnokban negyvennyolc órán át tartó nonstop dicsőítés, a kertí színpadon koncertek. Ha jól emlékszem, tizenöt helyszínen zajlottak párhuzamosan a programok. A kezdeti évek

csúcspontjának én személy szerint mégis inkább a 2004. esztendőzt érzem, amikor a Hősök terére vonultunk. A következő néhány évben a WestEnd bevásárlóközpont tetőteraszára költöztettük át az Ez az a nap! rendezvényeit, nem titkolt városmissziós céllal. Amikor aztán eljutottunk a tetőszerkezet „teherbírásának” határára, új helyszín után kellett néznünk, és 2010 őszén átvonultunk a mai nevén Papp László Sportarénaiba. Azért a nyári alkalom sem maradt el abban az évben, egy margitszigeti együttléten is hálát adtunk a mozgalom jubileumáért. A sportarénaiban azonnal éreztük, hogy a „helyünkön vagyunk”, és azóta – néhány további dicsőítő koncert mellett – minden esztendőben ott tartottuk meg az *Ez az a nap!* tavasz végi, nyár eleji „központi” alkalmát. Közben pedig éberem figyeltük, hogy a szomszédban mikor fejeződik be a Népstadion felújítása... És igen, az új Puskás Ferenc Stadionban az első, nem sporttal kapcsolatos rendezvény – július 18-án – Jézus Krisztusról fog szólni.

– **Az egyik Reménység esten mondtad, hogy már csak azért sem lehettek elkese-redeve amiatt, hogy „zárt pályás” lesz a vá-va várt alkalom, mert végeredményben „a dicsőítés az Úrnak szól”...**

– Nagyon örülök, hogy ez a mondat megragadt benned, mert amikor a magam számára megfogalmaztam a célt, akkor nem az volt az elsődleges, hogy gyűjtsünk

össze minél több embert, hanem az, hogy Jézus nevét „magasra emeljük”, és neki adjunk hálát. És gyönyörű lesz, ahogy ebből a stadionból a hála és a dicséret szavai, dallamai fel fognak törni az ég felé... Isten a tőlünk telhető legmagasabb színvonalon lesz magasztalva. Túl a hangtechnika remélt „HD-minőségén” alapvetően azért, mert a közreműködők Istennek szánták talentumaikat, szívük mélyéből fogják az Urat magasztalni. Igyekszünk tartani magunkat az eredetileg tervezett programhoz: a magyar előadók személyesen lépnek fel, a külföldi meghívottak többsége pedig az internet segítségével csatlakozik a délután kezdődő alkalomhoz. *[A több médium által is rögzíteni tervezett esemény az Ezazanap.hu oldalon lesz élőben látható. Lapzártánkkor még nem véglegesített kezdési időpontját és részletes programját szintén itt közlik majd. – A szerk.]*

– **Némi kiegészítéssel zárjuk akkor ezt a beszélgetést ugyanazzal a mondat-tal, amivel a múlt évi alkalomról írt beszámoló végződött: „Ugye, kedves olvasónk, 2020. július 18-án te is ott leszel!” – egy monitor előtt?**

– Mindenkit nagyon nagy szeretettel várunk, és buzdítunk, hogy másokhoz is juttassa el július 18. különleges alkalmának hírét. És a személyes találkozás reményében imádságos lélekkel készülünk egyúttal 2021. július 24. napjára is.

■ T. PINTÉR KÁROLY

„Akik beleszülettek a jóba, könnyen ítéleznek”

Életüket veszített menekültekért imádkoztak Budapesten

A menekültek világnapjának vigíliáján, június 19-én a Sant’Egidio közösség szervezésében a budapesti józsefvárosi Szent József-templomban megemlékeztek azokról, akik a béke és egy jobb élet reményében Európa, Észak-Amerika vagy más régió felé vezető útjuk során veszítették életüket. Az ökumenikus imádságot Mohos Gábor esztergom-budapesti segédpüspök, Michels Antal plébános és Bolba Márta evangélikus lelkész tartotta.

A Sant’Egidio közösségben a világ számos országában minden évben megemlékeznek azokról, akik háború, erőszak, elnyomás, éhezés elől menekülnek, és a béke, az élhető élet felé vezető nehéz útjuk so-

nekült, akik elhagyták Líbiát, és életüket veszítették a Földközi-tengeren, a máltai vizeken vagy az olasz partokon. Emlékeztek Dinh Binhre és a tizenöt éves Huy Hungra, Tien Dungra és harminchat má-

FOTÓ: MERÉNYI ZITA

rán életüket veszítik. Sokan részt vesznek minden évben, és egyre megrendítőbb, milyen sokan vannak még mindig az áldozatok. Afrika, Ázsia, Latin-Amerika számos régiójának kálváriája nem ér véget, minden évben tragikus számadatokat hallunk.

Idén a „névtelen” áldozatok mellett arra a 2398 beazonosított menekültre emlékeztek, akik 2019 júniusától napjainkig életüket veszítették a Földközi-tengeren és a szárazföldi útvonalak mentén, amikor Európába próbáltak eljutni. Köztük volt Grace, a néhány hónapos kislány, akinek holttestét június 16-án találták meg a líbiai Sorman partjainál. Ott volt az imában Fofana Maliból, Hamidu Burkina Fasóból, Szulajman Gambiából és az az 1874 me-

sik vietnámirra – köztük tíz tinédzserre –, akiket holtan találtak 2019. október 23-án egy hűtőkamionban Angliában, Essex megyében...

Egyedi, megismételhetetlen életek – ahogyan Mohos Gábor püspök a szentbeszédében hangsúlyozta –, akiknek ugyanolyan méltósága van, mint minden embernek. Méltóságunk ugyanis két alapon nyugszik: Isten a saját képére teremtett minket, Jézus a kereszten mindannyiunkért feláldozta az életét. A homokra épített ház példabeszéde nyomán arról szólt a püspök, hogy a keresztény hit nem csupán a tanítások megismérése, hanem találkozás az élő Istennel és a tanítások konkrét tettekre váltása.

Akik beleszülettek a jóba, könnyen ítéleznek – figyelmeztetett Mohos Gábor. – Pedig Jézus azt tanítja, hogy személyes életünknek, a társadalom életének, a kultúrának az igazságosság és az irgalom szilárd talajára kell épülnie. Ha nem erre épül, összedől, ahogyan a történelem sokszor bebizonyította. Mit tehetünk? A híreket hallva ne ítélezzünk, hanem érezzünk együtt a szenvedőkkel; imádkozzunk értük, hiszen az imádságnak ereje van; és éljük meg a szeretetet a körülöttünk élő szenvedőkkel, tekintsünk testvérként embertársainkra – tanította.

Az imádságon jelen volt az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) képviselő-vezetője, Montserrat Feixas Vihé és több, a menekültek segítő szervezet képviselője.

Szóke Péter, a Sant’Egidio közösség budapesti vezetője a köszöntőjében kiemelte: az UNHCR intézményének léte azt mutatja, hogy a közöny dacára a világ mégis odafigyel a menekültekre. Idézett Ferenc pápának a menekültek idei világnapjára írt üzenetéből, amely így buzdít: „Meg kell tanulnunk osztozni, hogy együtt növekedhessünk, és senkit ne hagyjunk magára. A világjárvány arra emlékeztetett minket, hogy mindannyian egy bárkában evezünk. Közösek az aggodalmaink és a félelmeink, és ez ismét ráébreszt bennünket arra, hogy senki sem menekülhet meg egyedül. A növekedéshez az szükséges, hogy tudjunk osztozni.” A gazdagoknak osztozniuk kell a szegényekkel javaikon, a gazdagabb országoknak a szegényebb országokkal. Ez a Biblia szinte minden lapján ismétlődő tanítás, sőt parancs.

Ezért is imádkozunk együtt minden évben: „Mi ma itt az imádságban megteszük az első lépést: osztozunk azok fájdalmában, akik a remény útján szenvedtek és haltak meg, vagy még mindig szenvednek, és nem látnak maguk előtt semmilyen jövőt: munkát és otthont a családnak, iskolát a gyerekeknek, miközben mi itt, Európában jólétben élünk.”

■ THULLNER ZSUZSANNA
Forrás: Magyar Kurír

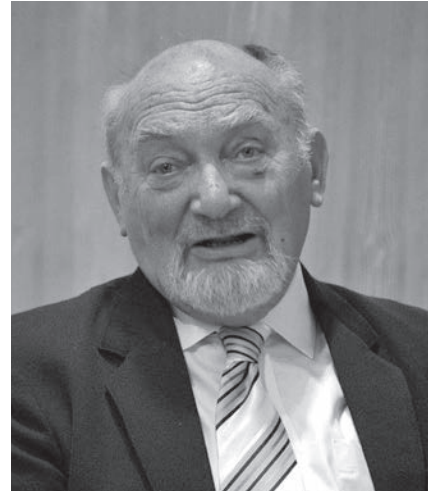
Földi búcsú az Evangélium Színház megálmodójától

Mint rövid gyászírben már lapunkban is tudtunk, március 14-én hajnalban – kilencvenöt éves korában – elhunyt Udvaros Béla rendező, író, az Evangélium Színház alapító igazgatója. Temetésére június 26-án Budapesten, a Farkasréti temetőben került sor. A Makovecz Imre tervezte ravatalozóban tartott szertartáson a művész lánya, Udvaros Dorottya kezdte a beszédek sorát. A Kossuth-díjas színésznő személyes hangvétellő búcsúlevelét olvasta fel édesapjának, amelyben köszönetet mondott azért a szeretetért és iránymutatásért, amelyet tőle kisgyerekkorától kapott. Ezután Juhász Judit, a rendező korábbi közvetlen munkatársa ismertette a gazdag életutat. Udvaros Béla végakaratainak megfelelően volt színész kollégái versekkel tisztelegtek a rendező előtt. A temetési szertartást Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke végezte.

Udvaros Béla 1925. január 10-én született Budapesten. A színművészeti főiskola rendező szakán folytatott tanulmányai után 1951-től Várkonyi Zoltán akkori főrendező hívására a Magyar Néphadsereg Színházának (a mai Vígszínház) ösztöndíjas rendezője lett. 1954-ben az Állami Déryné Színházhoz szerződött, 1957-től tizenhat évadon át a Kecskeméti Katona József Színházban, majd tizenegy évadon keresztül a békéscsabai színházban dolgozott rendezőként.

A Népművelési Intézet révén húsz évig a Magyar Optikai Művek művelődési házában a műkedvelő színjátszókkal foglalkozott, egyik emlékezetes bemutatójuk Illyés Gyula *Malom a Sédén* című drámája volt.

Udvaros Béla hosszú évtizedeken át rendszeresen tartott egyszemélyes művészi és kultúrtörténeti előadó- és felolvasóesteket: Kalocsától Vancouverig majd kétezer alkalommal lépett fel. 1990-ben megalapította, majd csaknem két évtize-

den át vezette, szervezte és mentorálta az Evangélium Színházat. Rendezői búcsúzásként 2009-ben – nyolcvannégy éves korában – Madách Imre fő művét, *Az ember tragédiáját* vitte színre.

Nevéhez számos könyv is fűződik. *Shakespeare-breviárium* című első kötete 2011-ben jelent meg. 2014-ben publikálta a *Molière tragikuma*, 2015-ben pedig az *Egy kis nemzeti színház – Az Evangélium Színház húsz éve a Duna Palotában* című könyvét. 2017-ben adták ki a *Főrendezőm az Élet – Egy 20. századi rendező képes krónikája* című kötetét.

Párkány László Udvaros Bélát bemutató kötete 2008-ban jelent meg *Térdeplő Thália – Udvaros Béla második élete* címmel.

Munkásságát 1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével, 2015-ben a Magyar Érdemrend középkeresztjével ismerték el, 2019-ben pedig – több évtizedes rendezői, színházteremtő és közösségformáló, közösségszervező munkájáért – megkapta a Magyar Művészeti Akadémia Kovács Flórián-emlékermét.

„Udvaros Béla idén januárban még családja körében ünnepelte kilencvenötödik születésnapját. Csütörtök hajnalban békésen, álmában hunyt el, szeretetei mindvégig mellette voltak” – olvasható a közleményben, amely szerint Udvaros Bélát a Magyarországi Evangélikus Egyház saját halottjának tekinti.

Forrás: MTI

FOTÓ: T. PINTÉR KÁROLY

Betöltötte feladatát az ökumenikus lelkeség-vonal

Húsvétkor indult, és a veszélyhelyzet végéig mindennap működött az egyházi lelkeség-vonal, amely a Magyarországi Baptista Egyház kezdeményezésére született meg, és amelyhez a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Konstantinápolyi

gálatot végző több mint ötven önkéntes az említett egyházak lelkipásztorai és lelkigondozói közül került ki, akik okostelefonjuk segítségével kapcsolódtak a segélyvonal rendszeréhez.

„Krisztus szeretete motivált minket, hogy ilyen módon segítsünk azokon az embertársainkon, akik a koronavírus miatt nehézségeken mentek keresztül. Sok esetben nagyon mély lelki beszélgetésekre került sor. Hálásak vagyunk Istennek, hogy a segítés eszközei lehetővé tették a veszélyhelyzet idején” – értékelte a lelkeség-vonal szolgálatát Papp János baptista egyházelnök.

A tízhetes szolgálat idején a leghosszabb beszélgetés másfél óráig tartott, az átlagos időtartam pedig tizenhét perc volt. Összesen több százszor kaptak telefonos segítséget a nehézséggel küzdő emberek az ökumenikus lelkeség-vonalnak köszönhetően.

Forrás: Baptist.hu

Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátusa, a Magyarországi Metodista Egyház és a Magyar Pünkösdi Egyház is csatlakozott.

A zöldszám mindennap tizenkét órán át volt elérhető reggeltől estig. A szol-

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, minden élethelyzetünkben hozzád fordulunk segítségért és útmutatásért. Kérünk, hallgass meg kéréseinket, és kegyelmeddel fordulj hozzánk!

Istenünk, együtt valljuk, hogy te Úr vagy mindenek felett. Te Istene vagy ennek a Földnek, ahol élünk, és Atyja vagy mindnyájunknak. Add, hogy mindez is téveszszük szem elől, amikor megpróbálnak minket az élet adta körülmények. Adj nekünk erőt arra, hogy nehézségeink között is csak rád tekintsünk, és kegyelmedben bízunk. Kérünk, Atyánk, ne engedd, hogy nehézségeink között valaha is megtagadjunk vagy elutasítsunk téged.

Kérünk, Istenünk, légy azokkal is, akik még nem ismernek téged, akiknek ezért még nehezebb szembenézniük az élet adta kihívásokkal. Légy velük kegyelmeddel, és őket is terelgesd a te ösvényed felé, hogy megtalálják az örök igazságot. Mutasd meg nekik atyai szeretetedet, hogy az ő szívük is megteljen háláadással mindazért, amit tőled kaptunk mindaddig.

Istenünk, könyörgünk hozzád türelemért. Nehéz a szívünk most, hiszen bizonytalansággal teli, embert próbáló időszakot zártunk le. Kérdések forogtak bennünk, és talán nem találtunk rájuk választ. Kérünk téged, adj nekünk türelmet, hogy várni tudjunk. Add, hogy bizakodással tudjuk fogadni azt, ami a jövőben vár ránk, és ismerjük föl, hogy mi a tanulság számunkra, mit üzensz a baj által nekünk.

Atyánk, kérünk téged, szenteld meg az előttünk álló időszakot. Add, hogy szavad szüntelenül szólhasson akár az online térben, akár írott, nyomtatott szóként, kimondott vagy kimondatlan imádságokban, gondolatokban, a mindennapjainkban.

Urunk, könyörülj rajtunk! Kérünk, hallgass meg mindannyiunk sóhaját, amely hozzád szól! Légy erős várunk a nyomorúságban, békében és az örömben is! Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),
- TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
- DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),
- STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádás utca 2.)
- www.mondat.hu
Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON; utómunka: PETE DÓRA

Szentháromság ünnepe utáni 5. vasárnap

1Pt 2,9–10

Békét csak nálad lelek, Uram

„Akarjátok-e, hogy ez a gyermek a szent keresztségben részesüljön, ezzel Isten gyermeke [...] legyen?” – hangzik a kérdés a kereszteslőn. Ezzel pedig tagjai leszünk Isten nagy családjának. Egy olyan közösségnek, amelyről ezt halljuk az igében: „...választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet...”

Micsoda jelzők! Vajon mernék-e így meghatározni magunkat? El tudjuk-e hinni, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk, akiket ő – mint Atya – végtelen szeretetével vesz körül?

„Fényességbe én sötétben érkezem. Uram, irgalmazz, békét csak nálad lelek!” Megélni, ahogyan a sötétségből a világosság felé megyünk, maga az irgalom. Bár tudjuk, hogy nem vagyunk méltók Isten közelében lenni, mert a szeretetlenség, a rosszul kimondott szavak vagy épp a meg nem tett jó cselekedetek nyomasztanak minket, mégis van Valaki, akihez menekülhetünk életünk terheivel. Valaki, aki közösséget vállal velünk, bűnös emberekkel. Valaki, aki lemosta magát a Jordán vizében a nem létező bűnökért, hogy minket tisztává tegyen Isten előtt. Valaki, aki magára vette az élet minden terhét, fájdalmát és nyomorúságát, hogy Isten Fiaként elszenvedje az emberiség büntetését. Ő maga a jóság, a végtelen irgalom. És nekünk nagy szükségünk van erre az irgalomra.

„Atyám, vétkeztem én, hiszen ismersz engem. Uram, irgalmazz, békét csak nálad lelek!” Nincs annál megrendítőbb tapasztalat az ember számára, mint amikor rájön, hogy vétkezett. Amikor felismeri, hogy tökéletlenségével megbántott másokat, letért arról az ösvényről, amelyet maga a Teremtő jelölt ki számára, és most elveszett emberként, csüggedt lélekkel áll magányosan a világban.

Nincs annál szomorúbb, mint mikor ráeszmélünk: elhibáztuk. Rossz döntést hoztunk, mert megszedített a hatalomvágy. Elrontottuk, pedig szerettünk volna; igazán jót cselekedni. Kimondtuk, de hallgatni kellett volna, szólítottunk, de jobb lett volna mindenkinek a csend hangját hallani. Utólag ráeszmélünk: nem a jó utat választottuk. Ezért őrlődünk és elcsüggedünk, pedig...

„Látod félelmemet, feléd nyújtom kezem. Uram, irgalmazz, békét csak nálad lelek!” Fogva tartanak minket ezek az események. Szeretnénk szabadulni tőlük, de egyedül képtelenek vagyunk erre, a sebek sokkal mélyebbek, semhogy magunk tudnánk gyógyítani őket. Megkötözve élünk bűneink rabságában.

Egyedül Megváltó Krisztusunk az, aki segíthet végtelen, isteni irgalmával. Ő tud közel lépni hozzánk, kinyújtani kezét és felemelni bennünket. Ő általa érkezhetünk az Atya fényességébe. Ő az, aki le tudja oldani a félelem, a szégyen, a szeretetlenség bilincseit. Mert Jézus azért jött, hogy megmutassa

az embereknek az Atya igazi arcát, valódi lényegét: az Istent, aki szeret, aki maga a Világosság, és aki szüntelenül érdeklődik gyermekei iránt. Nem szűnik meg szeretni őket. Minket. Úgy, ahogy vagyunk: a magunk kicsinységében, elesettségében, megtörttségében.

ANTHONY FALBO: BÍZ BENNEM (2012)

Jézusban olyan Istent ismerhettünk meg, aki elsősorban nem bírál és ítélkezni akar, hanem gyógyítani a betegeket, erőt adni az erőtléneknek, vigasztalni azokat, akiket fájdalom ért. Ez az irgalom szólít meg, indít új utakra, és ad békeséget a nyugtalan szívnek. Ez az irgalom tud minket megajándékozni új élettel, békeséggel.

■ VLADIKA ZSÓFIA

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Hálásak vagyunk, hogy nem hagyod jégbe fagyott lelkünket végleg megdermedni, hanem szüntelenül melengeted szívünket Szentlelkeddel. Köszönjük, hogy nem hagyasz minket magunkra a bűnök fogságában. Kérünk, légy hozzánk irgalmas, amikor látod a félelmeinket és gyengeségünket; mutasd meg végtelen szeretetedet, annak ellenére, hogy ismersz bennünket. Kérünk, engedj magadhoz egészen közel, hogy egy apró lángot mi is kaphassunk isteni fényességéből. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 12.) Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka... Ef 2,8 (Dán 9,7; Lk 5,1–11; 1Kor 1,18–25; Zsolt 73) Ajándékot nem érdemeink szerint kapunk. Aki adja, örömet akar szerezni vele. Meglepetésnek szánja. Istennek is öröme telik abban, hogy megajándékozzon minket. Amit tőle kapunk, ajándék, minden képzeletünket meghaladóan. Irgalma és hatalma bőségéből osztja ajándékait akár földi életünkre, akár örök életünkre szólóan. Ajándékozó szeretetét tapasztalva csak ennyit mondhatunk: *Soli Deo Gloria!* Egyedül Istené a dicsőség!

Hétfő (július 13.) Öltsetek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett. Ef 4,24 (Hós 10,12b; Gal 1,13–24; 1Kir 19,1–18) Újuljatok meg! – hív az apostol. Hívó szava az Úr kérésére rímel: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok.” (1Pt 1,16) Azért kérheti Urunk – és az ő követé, az apostol – a megújulást, mert az újjáteremtés az ő műve. Ő viszi véghez újra és újra egy-egy ember életében, egykor pedig a világmindenség egészében a megújítást. Adjunk hálát azért, hogy részesei lehetünk ennek a csodának: „...a régi elmúlt, és íme: új jött létre.” (2Kor 5,17b) Ne tengessük életünket megkötözöttségek szorításában vergődve, vágyjuk, kérjük a megújulást, hogy az Úr ajándékai kibontakozhassanak életünkben, hogy a menny szépsége átragyoghasson rajtunk!

Kedd (július 14.) Felhangzik még a vidám örvendezés hangja, a vőlegény és a menyasszony hangja és azoké, akik így énekelnek: Adjatok hálát a Seregek Urának, mert jó az Úr, mert örökké tart szeretete! Jer 33,11a–b (Mk 2,19; Róm 9,14–22[24–26]; 1Kir 19,19–21) A mögöttünk levő hónapokban esküvők sorozata maradt el, a járvány késleltette a családi örömnepnek megrendezését. A mi családjunkban is egy évvel eltolódott fiunk lakodalma. Jeremiás próféta biztatja a fogságban szenvedő népet: ne adják fel a reményt, eljön még az öröm ideje, amikor a nép együtt ünnepel Istenével. Várjunk mi is mindig az örömrre, Isten életünket gazdagító ígéreteinek teljesedésére, jelenlétének tapasztalására, a vele való közösség megélésére. De jó, hogy egy olyan nép tagjai lehetünk, olyan közösség soraiba tartozhatunk, amely jó Istenünktől mindig jót várhat! Dicsérjük ezért az Urat!

Szerda (július 15.) Sokféle szándék van az ember szívében, de csak az Úr tervei valósulnak meg. Péld 19,21 (1Pt 4,7–8; Ez 2,3–8a; 1Kir 21,1–16) De jó lenne, ha csak az Úr tervei valósulnának meg a mi életünkben és mások életében, valamint az emberiség történelmében! Sajnos az emberi butaság, a meggondolatlan-

ság, a gonoszság és a rosszindulat is érvényesül. De imádkozhatunk azért, hogy bennünk Isten uralkodjon Szentlelke által. Ösztönözzön a jóra, arra, ami neki tetsző. És őrizzen meg minket ártó szándékoktól, a gonosz hatalmától. Legyen dicsőség az ő nagy nevének!

Csütörtök (július 16.) Jézus mondja: De aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik... Jn 4,14a (Ézs 55,1a; ApCsel 15,4–12; 1Kir 21, 17–29) Ki ne ismerné a lélek szomjúságát? Azt a gyötrelmet, amikor reménytelenség, céltalanság, a magunk értéktelenségének tudata, a tehetetlenség, a kiszolgáltatottság érzése kínoz valakit. Hiába keressük az ellenérveket, hiába próbáljuk meggyőzni magunkat. A lélek fájdalmát, a gyógyító szeretet utáni sóvárgást nem tudjuk csillapítani lelkünkben. Van egy név, egy személy, aki segíthet: Jézus Krisztus, aki lelkünk vágyát betölti mennyei javakkal. Őt hívhatjuk, őt kérhetjük bizalommal: Jöjj, Uram Jézus! Jöjj, Szentlélek Úristen, tölts be Szentlelkeddel, vezess meglegedésre, hálára, bizalomra, hitre, szeretetre! Fakassz fel lelkemben mennyei forrásokat, lakjál bennem!

Péntek (július 17.) Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Isten. Mt 5,8 (5Móz 10,17; 2Kor 12,1–10; 1Kir 22,1–23) Kapzsiság, önzés – mi minden takarhatja el szemünk elől az élő Istent! Aggodalom, harag és félelmek sötétítik el a világot. Elég egy lyukas kétfilléres, hogy – ha a szemünk elé tesszük – eltakarja előlünk a napot. Merjük elengedni mindazt, amibe Istenünkön kívül a reményünket vetjük! Merjünk kicsik lenni, és ne mások eltiprására törekedjünk! Merjünk haragunk őrizgetése helyett még az ellenségre is áldást mondani, és meglátjuk az Istent. Ő nem akar elrejtőzni előlünk, hanem ha le merjük tenni elé szégyenünket, megtisztít minket, és szabadításában megmutatja magát.

Szombat (július 18.) Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk Krisztus ítélőszéke elé... 2Kor 5,10 (Ézs 43,13; Fil 3,12–16; 1Kir 22,24–40) Végre egy hely, ahol nem kell megjártsanom magam. Ahol vállalhatom gyengeségeim, esendőségem, erőtlenségem. Ahol nem kell magamra öltennem azt a szerepet, hogy mindent tudok, és mindenre alkalmas vagyok. Ahol kétségeim, tanácstalanságom és semmi voltom nyilvánvalóvá lehet. Ahol kiderülhet egyszer s mindenkorra visszavonhatatlanul, hogy én senki vagyok, és ő a minden. És nyilvánvalóvá lehet mindenki számára, hogy ami bennem érték, szépség, az tőle és általa lett, és őt dicsőíti.

■ KARLNÉ CSEPREGI ERZSÉBET

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

A KötőSzó blogot lutheránusok
– újságírók, lelkészek, teológusok és civilek – írják:
nem csak evangélikusoknak.

KÖTŐSZÓ

A világ lutheránus szemmel

cikkek

videók

podcastok

egyházi
aktualitások

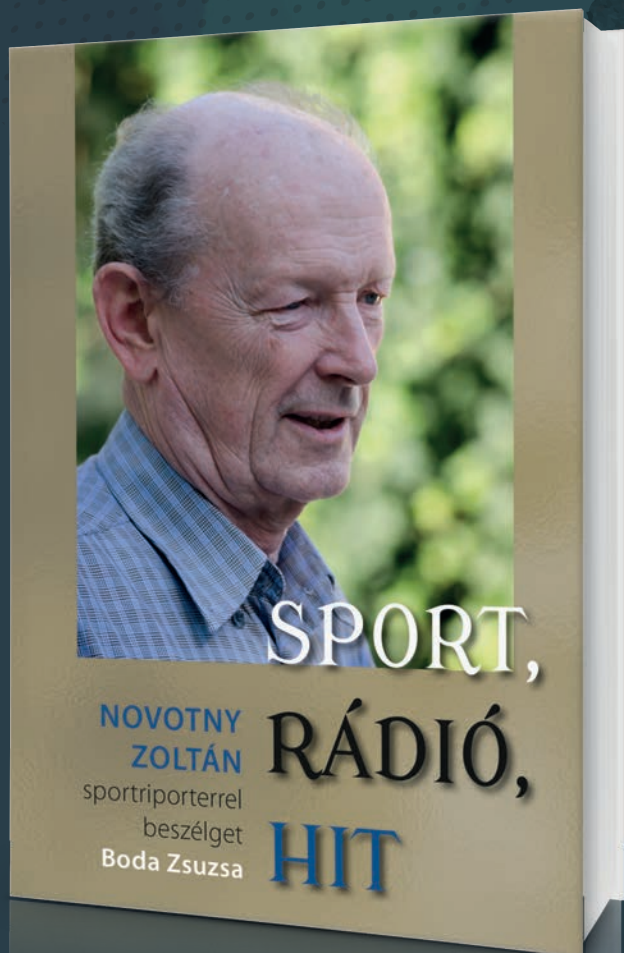
kultúra

teológiai
témák

társadalmi
kérdések

kotoszo.blog.hu

A LUTHER KIADÓ ÚJDONSÁGA

3200 Ft

13 nyári olimpia,
több ezer sport-
közvetítés,
páratlan életút.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.